

BŐSZE LEVENTE - LACZKOVITS-TAKÁCS TÍMEA

Ménfőcsanak és Gyirmót városrész közösségei

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

BŐSZE LEVENTE - LACZKOVITS-TAKÁCS TÍMEA

Ménfőcsanak és Gyirmót városrész közösségei

Győr, 2022

A kiadvány a TOP-6.9.2-16-GY1-2018-00001
„A helyi identitás és kohézió erősítése Győr városában”
című projekt támogatásával jelent meg.

© Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér, 2022
© Bősze Levente, 2022
© Laczkovits-Takács Tímea, 2022

Kiadja a Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér

Felelős kiadó:

dr. Horváth Sándor Domonkos igazgató

Szerkesztette: Óbert Klára

Címlapfotó: Polczér Árpád

Nyomdai előkészítés és nyomdai kivitelezés:

Pátria Nyomda Zrt.,

Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-615-6090-08-9

Köszöntő

Amikor egy idegennek azt mondjuk, hogy Győr, egészen biztos, hogy felsejlik előtte a Duna, a gyönyörű barokk belváros, az ipari park, vagy éppen a pezsgő kulturális és sportéletünk látképe. Ám településünk, amely az ókor óta meghatározó központja nemcsak a

régióknak, de egész Magyarországnak is, ennél jóval több az itt élők számára. Hiszen kik is ismerhetnék jobban a várost, mint azok, akik együtt lélegzenek, formálódnak, fejlődnek vele!

Egy település attól lesz boldog, kiegyensúlyozott és innovatív, hogy az ott élők azok. Itt tanulnak, dolgoznak, gyermeket nevelnek, és tervezik a jövőjüket.

Nádorváros, Adyváros, a Belváros, Gyárváros, Gyórszentiván, Likócs, Marcalváros, Ménfőcsanak, Gyirmót, Szabadhegy és Kismegyer több tízezer család otthona, a mindennapjaik színtere. Az ismerős épületek, terek, közösségek nyújtotta biztonságérzet semmivel sem pótolható, így ha valaki elszármazik innen, egészen biztos, hogy gondolatban ezerszer visszajár.

A most megjelent monográfiák az aktuális és időben változó közösségeken keresztül mutatják be a városrészeket olyan módon, hogy mind az ott élőknek, mind pedig a település iránt érdeklődőknek élmény legyen olvasni.

Köszönet illeti a szerzőt, a szerkesztőt, a kiadót, és mindenekelőtt a finanszírozási feltételeket megteremtő, „A helyi identitás és kohézió erősítése Győr városában” című TOP-6.9.2-16-GY1-2018-00001 azonosító számú projektet.

Prof. Dr. Dézsi Csaba András
polgármester

Ajánlás

A szűkebb és tágabb szülőföld megismerésének igénye ősi és természetes velejárója az emberi életnek. Győr közkedvelt városrészeinek Gyirmót és Ménfőcsanak történelméről és múltjáról már számtalan tanulmány, helytörténeti kiadvány jelent meg.

Írásunk középpontjába azonban most nem történeti leírás kerül, hanem a közelmúlt közösségi életének és ezen közösségek hagyományőrző és értéktelentő tevékenységének bemutatása. Bálint Sándor híres szegedi néprajzkutató gondolatait idézzük: "Nem csak nyelvében él a nemzet, hanem hagyományában is" ez a három tartópillér: anyanyelv, nemzet és hagyomány tartotta életben ezt a népet, hiszen a helyi hagyományokban, közösségekben rejlő gyökerek jelentik a szülőföldhöz való kötődést. Ha megfigyeljük a történelmet akkor azt látjuk, hogy a hagyománnyal rendelkező közösségnek nemcsak a teherbíró képessége nő, hanem a biztonságérzete, a világba vetett bizalma, a megújulásra való képessége is. Ezen értékek mentén szervezték a könyvünkben bemutatásra kerülő ménfőcsanaki és gyirmóti elődeink életüket, egyéni és közösség sorsukat. A két városrész gazdag közösségi múltja kiváló példa a helyi identitás, kötődés és lokálpatriotizmus együttes hatására. A kötet hasznos segítője lehet az itt lakó és ideköltöző embereknek, közösségeknek, a helytörténeti kutatóknak és minden lakóhelyét szerető olvasónak.

Bevezetés

Egy települést, egy településrészt, annak mindennapjai az ott élők közösségei tették és teszik napjainkban is élővé, mozgalmassá, színessé. A mögöttünk lévő időszak pedig különösen igazolja a közösségek létének szükségességét. Ménfőcsanak és Gyirmót városrészek bemutatása során először rövid fejezet-részben olvasható az egykori önálló települések, ma városrészek történetének legfontosabb mérföldkövei, eseményei, hiszen így egy keretbe helyezhető az ott működő közösségek múltja, jelene és sajátosságai.

1. Ménfőcsanak városrész története

*„Virágzó szőlők közt Győrnek határában,
Bakony-hegy lábánál, csendes falucskában...”*

Bády Izidor, Csanak falu első neves plébánosa halálának 50. évfordulójára Végh István e sorokkal kezdte visszaemlékezését Csanakról és a plébánosról.

Ménfőcsanak városrész bemutatásához érdemes a kezdetekig visszanyúl-
ni. Ménfőcsanak egykori területe és annak környezete ugyanis rendkívül gazdag
régészeti leletekben. Új-kőkori leletek is előkerültek, ami azt jelenti, hogy Kr. e.
3000 éve éltek itt emberek, sőt mi több a kedvező természetföldrajzi adottságok
miatt már Kr. e. 9000–5000 között is megtelepedtek itt az ősemberek csoport-
jai (Tóthné 2016). További ásatások eredményei pedig arra utalnak, hogy réz-,
bronz- és vaskorban is élt itt civilizáció. Az 1967–68-ban a TSZ savanyító üze-
me mellett lefolytatott ásatások során kelta eredetű leletek (fémekből készített
fegyverek, ékszerek kerámiák) kerültek elő. Mindezek után Ménfőcsanak he-
lyet kapott a legfontosabb európai régészeti lelőhelyek listáján. Majd az 1990-es
évek elejétől 2011-ig komoly megelőző régészeti feltárások indultak Ménfőcsa-
nak határában, egyrészt az útépitések (M1-es autópálya, 83-as főút), másrészt a

nagyáruházak építése (TESCO, METRO), harmadrészt a lakóparkok építése következtében. Az ásatások következtében szinte minden korra kiterjedő, gazdag leletanyag került elő, ennek kapcsán a szakemberek Ménfőcsanakot a régészek paradicsomaként is emlegették. E területen több nép is tartósan itt élt, többek között az illérek, kelták, rómaiak, longobárdok vagy az avarok. Takács Géza nyugdíjas történelemtanár megállapítása szerint a régészeti leletek által tanúsított hosszú időszak alatt Ménfőcsanak határában folyamatosnak mondható az emberi jelenlét (Tóthné 2016).

Csanak helynév személynévből keletkezhetett magyar névadással, alapja a török eredetű csanak, ami kelyhet, fa merítőedényt, cserépedényt jelentett (Szabady 2007). Ménfő helynév a mén (csődör) és a fő (fej) összetételből származik. A Földrajzi nevek etimológiai szótára szerint eredetileg egy dombtetőre vagy a Csanaknak nevezett dombsor kezdetére utalhatott. Más értelmezések szerint a királyi ménes szálláshelye volt itt, innen kapta nevét, de van olyan megállapítás is, hogy Ménmarótról, egy bihari hadvezér unokájáról nevezték el (Galgóczi 2018).

A települések történetét a meghatározó eseményeik segítségével mutatom be a ménfőcsanaki történelmi kronológia segítségével (Tóthné 2016). Meghatározó esemény történt a 11. században: 1044. július 5-én a ménfői csata révén, amikor II. Henrik német-római császár által támogatott Aba és Péter között kemény harc zajlott a királyi trónért Ménfő mellett. A csatában elesett sok német harcos után hosszú ideig „Veszett német” volt a neve (Fehér 1874).

A 12. században, 1170 körül Ménfő Konrád királyi jobbágy birtoka volt, aki unokáira és Szentmárton egyházára hagyta. Ebben az időben Menfu

néven volt ismert. Ménfő az eladományozott királyi birtokok közé tartozott, a birtokosai világi földesurak voltak, többek között az alábbi nevezetesebb családok: Poky, Zápolya, Enyingi, Török, Bedegi, Nyáry, Esterházy és Bezerédj (Galgóczi 2018).

A 13. században Csanakot mint falut, villa Chonick néven 1216-ban Incze pápa bullájában már említik (Borovszky 1896–1914). A falu a szentmártoni apátság ősi birtoka volt. 1244-ben IV. Béla törvénynapot tartott a csanaki Királyszéknél, mely később nádori ítélőszékek, vármegyei közgyűlések helyszíne is volt. A mesterségesen kialakított Királyszék dombon kőkeresztet állítottak, mely nem csupán a szokásos településszéli keresztnek számított. Volt idő, hogy veres keresztnek is nevezték, ma emlékhelyként működik.

A 14. században, 1311-ben Ménfőnek már van temploma a kápolna formájában.

A 16. század pusztulást hoz mindkét település életében. Csanak 1572-ben kerül török fennhatóság alá, majd 1594-ben Csanakot és Ménfőt is felégetik a törökök, a Világosváron álló őrkastéllyal együtt.

A 17. században, 1615-ben felépül a Világosváron az elővár, ahonnan az őrség rőzsetűzzel jelzést tudott adni veszély esetén a Győrt védő katonaságnak. A Világosvár helyét később fakereszttel jelölték, ami egyben Csanak és Ménfő határvonala is volt. 1641 körül Csanak ismét lakott hely lesz, Ménfő később népesül be.

A 18. században a Rákóczi-szabadságharc, vagyis II. Rákóczi Ferenc személye közel állt az itt élőkhez. A legenda szerint II. Rákóczi Ferenc itt járt és

egy szilfához kikötve a lovát, innen nézte a koroncói csata eseményeit – mindez a valóságban nem történt meg. A szilfát 1930-ban kivágták, helyén – Csanak és Baráti határán – egy kőoszlopot állítottak emlékül. A koroncói csatát – a Rákóczi-szabadságharc egyik harci eseményeként – 1704. június 13-án vívták meg Koroncó és Győrszemere közötti területen. A csata idején elpusztul a sík területen fekvő Ménfő, így lakói ezután a nagyobb védelem reményében azután a szőlőhegy alá települtek (Szabady 2007). 1713-tól válik lakottá Csanak hegyi része. Az 1720-as évek végén német telepesek érkeznek a terület benépesítésére. A városrész szimbólikus épületének – a kastélynak az építése – gróf Eszterházy Ferenchez, mint az uradalom tulajdonosához kapcsolható. A gróf birtokain – így Ménfőn is – 1770 és 1774 között több építkezés is volt. Egyes feltételezések szerint a ménfői puszta igazgatásához kialakított épületekkel együtt épült fel a kastély is copf stílusban, mai formáját a XIX. század elején kapta a klasszicista stílusban készült feljáró megépítése révén (bezeredj-kastely.hu 2021b). Más dokumentumokból következtetve 1814 után kezdhették el a kastély építését (Galgóczi 2018).

A 19. század elején, 1802-ben Római Katolikus Elemi Iskolát alapítanak Csanakon. 1809-ben a kismegyeri csata idején Csanak és Ménfő felvonulási helyszínként szolgál. A Bezerédj család Ménfőn való letelepedését azon ajándéklevél tette lehetővé, melyet Bezerédj Ignác részére 1820-ban állítottak ki (Galgóczi 2010). Ezáltal a család közel másfél évszázadig, az 1945-ös földosztásig földesurak voltak itt. 1945 után az utolsó Bezerédj unoka, Denk Gusztávné tulajdonába került a kastély, ebben az időszakban Denk-kúriaként is emlegetik (Galgóczi 2018). 1952-ben államosították, 1963-ig a Vagonyár munkásszállásként használta, a pincét az ÁFÉSZ és a tsz vette birtokba, de

volt olyan időszak, amikor fogorvosi rendelő és tanterem működött az oldal-szárnyban.

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc idején a csanaki plébánia épületét az átvonuló csapatok étkezési és szálláshelyként használják. 1849. június 28-án egy kisebb ütközetre is sor került a Bezerédj-kert alatt, itt esett el Szabó János honvéd huszár százados, akinek emlékét emlékoszlop őrzi a mai Koroncói úton. Az 1851-es év egyházi szemszögből érdekes, hiszen ettől az évtől a ménfői egyházközség a gyirmóti plébánoshoz tartozik. 1870-ben megépül a Győr-Pápa vasútvonal, ekkor még csak Ménfőn létesítettek állomást.

A 20. században meghatározó esemény volt a népfőiskola 1919-es megalakulása. 1923-ban a helyi fiatalok futballcsapatot alapítottak Törekvés Sport Club néven. 1930-ban született Galgóczi Erzsébet Kossuth-díjas író nő Ménfőn, aki műveiben többnyire helyi témákat dolgozott fel. Az író nő 17 riportot írt Ménfőcsanakról, a falu számára elsősorban a parasztságot jelentette, azokat az embereket, akik falun éltek, az ő sorsukat kíséri végig (Galgóczi 2010). 1991-ben emlékszobát alakítottak ki a Bezerédj-kastély épületében, az emlékszoba gyűjteményét 18 éven át Galgóczi Károlyné kezelte. 1932-ben született Ménfő másik neves szülöttje, Sulyok Vince író, költő, műfordító és művelődéstörténész, aki az Öreg utcában Sklánicz Vinceként született egy középparaszti családban. A településen eltöltött gyermekora és élményei egész életére kihatottak, írásaiban és gondolkodásban is vissza-visszaköszön-tek. 1957-ben egy virágnyelven írt táviratot kapott, mely megpecsételte élete további éveit. A táviratban ugyanis tájékoztatták arról, hogy a hatóságok a letartóztatására készülnek. Ekkor azonnal elhagyta szülei házáat és napokon

belül az országot is (bezeredj-kastely.hu 2021c). A közel ötezer darabból álló gyűjteményéből nyílt meg a Sulyok Vince Irodalmi Emlékhely a Bezerédj-kastélyban 2011. június 3-án. Egy Sulyok Vincével készült interjúban így jelenik meg a szülőfaluja és annak környéke: *„... ez volt az első az elsődleges, ebben születtem bele, ott, ahol a Sokoró egyre szelídebbé váló vonulatai végül egészen beleolvadnak a Marcal, Rába, Rábca és a számtalan Bakony-ér által öntözött lapályba, a Kisalföldbe. Szülőfalum Ménfő, még az utolsó dombsorok délnyugati oldalaira épült. A kertek végéről, a „Kilátódombról”, a romok nélkül visszamaradt Világosvár tetejéről, meg a cseresznye, - és diófák tetejéről megejtően szép kilátás nyílik a gyümölcsösökben, növényzetben gazdag békés szép tájra. De ehhez a tájhoz, nem csak ilyen madártávlatból kapcsolódtam! Én a ménfői népet, a falut körülvevő tájat, a „határt”, nem csak gyönyörködve rája-rája tekintve, hanem még inkább benne dolgozva ismertem meg, iskolaszünetek idején együtt tevékenykedve a földeken a falumbeliekkel...”*

Sorsdöntő évet írtak a három település életében 1934-ben, hiszen január elsejével egyesítették Csanakfalut, Csanakhegyet és Ménfőt Ménfőcsanak nagyközség név alatt¹. Az egyesülés közigazgatásilag is előnyösnek tűnt, hiszen azáltal nagyobb település alakult ki (Tóthné 2016). A történelem során Csanak és Ménfő sorsa nagyon hasonló volt, eleinte a szőlőhegyek értek össze, később a két település is összeépült. A sok hasonlóság, közös vonás, sok szál kötötte össze Csanakot és Ménfőt, de mindvégig megfigyelhetőek voltak a különbözőségek is, mint ahogy a régi, helyi mondás is tartotta: „Úri Csanak, gazdag Ménfő”. További markáns különbözőséget jelentett, hogy míg Csanak-

1 Bár az egyesülés gondolat már 1885-ben is felmerült, amikor közös tűzoltó egyletet hoztak létre vagy a szőlőbirtokosok közös egyletét alakították meg.

nak egyházi birtokosai voltak, addig Ménfőnek világi urai. Csanak esetében viszont két településről, községről beszélhetünk. Csanakhegy Csanakfaluból vált ki, külön története csak a 18. századtól van (Tóthné 2016). Csanakhegy és Csanakfalu között közelebbi kapcsolat volt, akár a közös templom, akár a közös elemi iskola révén. A körjegyzőség székhelye Csanakhegy volt, innen igazgatták mindhárom települést. Ménfő és Csanak egykori határát ma is egy márvány határkő jelzi Ménfő és Csanak felirattal a Zsellér utcában. A Millenniumi Parkban pedig a két település összetartozását, szövetségét ábrázolja a férfi és nő alak kezükben egy-egy templommal – Csanak római katolikus templomának és Ménfő kápolnájának stilizált képével. 1970-ben Ménfőcsanak községet Győrhez csatolták július elsejével, megszűnt az önálló közigazgatása. Ma már jelene nem különül el Győrtől. Ma Győr-Ménfőcsanak dinamikusan fejlődő és közkedvelt, falusias városrésze Győr városának. A városrész lakott területe rohamosan növekedett, ugyanígy a lakosság száma is. Bár többségében továbbra is a kertés, családias házas részek, utcák uralják a városrészt, a 2000-es években több sűrűn lakott, lakótelepi rész is felépült (Mediterrán I., II.). A városrész lakossága a gyors növekedésnek köszönhetően több mint 11 ezer fő napjainkban. A városrész lakói és közösségei büszkék az egykori települések múltjára, értékeire, hagyományaira, ennek egyik megnyilvánulása, hogy az itt lakók – természetesen elsősorban az idősebb lakosság – nem ménfőcsanakinak tartják, nevezik magukat, hanem a csanaki-ménfői megkülönböztető jelzõt továbbra is előszeretettel használják. Több mint fél évszázada Győrhez tartozik Ménfőcsanak, mégis a mindennapos szóhasználat szerves része a „Győrbe” megyek kifejezés, ami még ma is egyfajta elkülönülést kíván megtestesíteni. Nemcsak az itt lakók, a közösségek, hanem a városrész utcáinak elnevezése is

hűen őrzi a település történetének egy-egy fontosabb eseményét, vagy személyének emlékét, elég csupán az elmúlt pár évben elnevezett új utcákra gondolni: Sulyok Vince utca, Szekeres Bónis utca, Denk Gusztáv utca.

2. A ménfőcsanaki városrészhez kötődő közösségek bemutatása

Ménfőcsanak közösségi élete rendkívül sokszínű. Az itt élő és tevékenykedő közösségek több csoportját mutatom be az elkövetkező részekben. Külön hangsúlyt kapnak a városrészben működő köznevelési és közoktatási intézmények – így a bölcsőde, az óvoda és az általános iskola. A közösségek fontos találkozási helye a városrész kulturális intézménye, a Bezerédj-kastély, így a hozzá kötődő csoportokat, klubokat szintén bemutatom. A település történetének és az itt élők életének meghatározó szereplői az egyházak, melyek önmagukban is sokszínűséget mutatnak. Végül külön figyelmet szentelek a városrészben működő civil egyesületekre és tevékenységükre.

Városrészi köznevelési, közoktatási intézmények közösségei

A Ménfőcsanakai Bölcsőde közössége

A ménfőcsanakai bölcsődei ellátás gyökerei egészen 1951-ig nyúlnak vissza, amikor a Minisztertanács országsszerte engedélyezte az idénybölcsődék létrehozását. Így Ménfőcsanak községben is létrehoztak egy 20 férőhelyes idénybölcsődét, mely 1951. szeptemberében nyílt meg. A helyszín a Győri út 37. szám alatti Szakács Pál féle kocsmá épülete volt, mely épület gyermekek fogadására nem igazán felelt meg, ezért átépítésre volt szükség (Hegyalja 2012). Az épület bejárata a Győri út felől volt, a következő helyiségekből állt: egy átadó helyiség, 2 csoportszoba, fürdőztető/biliztető helyiség, konyha, mosókonyha és kamra, azonban játszóudvar nem állt rendelkezésre (Strauszné 2012), így a gyermekek a szomszédos Kastély kertben játszottak. Az idénybölcsődék a betakarítási munkálatok végéig működhettek, így október végével be kellett zárni a ménfőcsanakai intézményt is. 1953-ban már erőteljes igény jelentkezett a bölcsődei ellátás iránt. Jogszabályi lehetőség is megnyílt az idénybölcsődék állandósítására, így Ménfőcsanakon 1953. október elsejével engedélyezték egy 20 fős befogadóképességű állandó bölcsőde működését. A bölcsőde helyszíne nem változott, sőt a működési feltételekben és a felszerelésben sem történt változás. A folyamatosan növekvő helyi igények alapján a 20 helyre folyamatosan 27 gyermeket vettek fel (Strauszné 2012). Az 1950-es években a bölcsődék zárt, „kórház jellegű” intézményként működtek, ami azt jelentette a gyakorlatban, hogy a szülők számára a csoportszobák megközelíthetetlenek voltak, az átadó helyiségben átadták a gyermekeiket, akiket bölcsődei egyenruhába öltöztettek.

1960-ra az épületet átalakították, a bejárat átkerült a Koroncói út felőli oldalra, valamint kialakítottak egy új, kétrészes átadó/átvevő helyiséget, babakocsi és kerékpártárolót, valamint 3 csoportszobát (csecsemő szoba, tipegő szoba, nagycsoport szoba). Az átalakítások következtében a férőhelyek száma 30 főre emelkedett. Azonban az épület továbbra sem bölcsődei ellátásra volt hivatott, számos gazdasági és szakmai hiányosság közepette kellett működtetni. Mindezen okok miatt a bölcsődét a szomszédos Bezerédj-kastélyba akarták költöztetni, ahol lehetőség lett volna egy 40 férőhelyes, négy csoportszobás intézmény kialakítására. Azonban erre nem kerülhetett sor, amint a község 1963-ban visszaszerezte a kastélyt, máris az iskola osztályait helyezték oda (Strauszné 2012). Az 1960-as években a bölcsőde konyhája egy palackos, gáz-tüzelésű főzőtűzhelyt kapott, ezen, illetve a tatarozási és karbantartási munkákon túl további érdembeli fejlesztés nem történt.

1970. július elsejével Ménfőcsanak Gyórhöz csatolásával a községi intézmények – így a bölcsőde is – a város fenntartásába kerültek át és a fenntartó Győr Városi Tanács Egészségügyi Osztálya lett. Érdemi változás a bölcsőde működésében, állapotában a Gyórhöz való csatlakozással sem történt: a bölcsőde marad a régi helyén, a működési feltételek is maradtak a régiek, a gyermekek ellátásának színvonala sem változott egészen 1977-ig. Ebben az évben, nyáron ugyanis az egyik csoportszoba plafonja leszakadt, valamint megállapították, hogy a másik két csoportszoba plafonja is veszélyes és az egész épületet életveszélyessé nyilvánították. Így az épületet ki kellett üríteni és a bölcsődét be kellett zárni. Annak érdekében, hogy a ménfőcsanaki városrész ne maradjon ellátatlanul a bölcsődei ellátás tekintetében azonnali intézkedés történt. A Városi Tanács úgy döntött, hogy 1978-ban társadalmi

segítséggel egy 40 férőhelyes bölcsődét kíván felépíteni a Győzelem utcában², addig is azonnal igénybe vették az újonnan felújított Horgas utca 12. szám alatti orvoslakást (Strauszné 2012). Az épületet egy hónap alatt átalakították, saját játszóudvart, három egymásba és külön-külön a folyosóra nyíló csoportszobát, személyzeti öltözőt és WC-t alakítottak ki, ahol már vezetékes víz is volt. Az ideiglenes bölcsődét 1977. augusztus elsejétől lehetett igénybe venni. Ez az épület a korábbiakhoz képest sokkal inkább megfelelt bölcsődei célokra, részben emiatt is, a Győzelem utcai új épület tervezését felfüggesztették.

Az 1980-as években pedig már egy más helyszínre, az iskola melletti, Kisdobos utca 12. szám alatti ingatlanra kezdték el megtervezni az új bölcsőde épületét. Az építkezést 1982-ben kezdték meg, 1983. szeptemberében használatbavételi engedélyt kapott az intézmény. A belső udvar kialakítására már nem maradt forrás, így azt társadalmi munkában alakították ki a dolgozók és a szülők közösen. Az új épület két funkcionális épületszárnyból áll, egyik a bölcsődei, a másik a gazdasági szárny. A két gondozási egységben 2–2 csoportszoba került kialakításra, mindegyikhez külön fürdőszoba, átadó és árnyékolható terasz tartozott (Bartalné 2012). Az 1980-as évektől kezdve már új szemlélet honosodott meg a bölcsődékben, melyek nyitott, gyermekközpontú intézménnyé váltak és a például a gyermekek beszoktatása is édesanyjuk részvételével történik.

1996-ban a városrészben bevezették a gázt, így az intézményben is minőségi javulás volt tapasztalható a melegvízellátás és a központi fűtés tekintetében (Strauszné 2012). 2007-ben az elkülönítő helyiségben sószobát ala-

2 A régi posta és a takarékpénztár közötti, 2620 m²-es tanácsi területen.

kítottak ki. 2016-ban több mint 15 millió forintból felújították a konyhát, 2017-ben több eszköz került beszerzésre, többek között homokozó takarók, párapapuk, padok, 2018-ban felújították a teraszt és szigetelték a falakat, napvitorla került beszerzésre, gumiburkolat került az udvari játékok alá.

A ménfőcsanaki bölcsödét érintő legnagyobb felújításra 2019-ben került sor, mely több mint 120 millió forintos pályázati támogatásból valósult meg (gyorplusz.hu 2020a). A felújítás során szigetelésre, energetikai korszerűsítésre, akadálymentesítésre került sor, továbbá felújították az udvart és új játékeszközöket, konyhai és foglalkoztató eszközöket kapott az intézmény. Mindemellert önkormányzati forrásból sor került a csoportszobák festésére, műpadló cseréjére és új bútorok vásárlására. 2020-ban további fejlesztések valósultak meg 38 millió forintos önkormányzati forrásból (gyorplusz.hu 2020b). A komplex külső felújítás után a belső tér újult meg, kicserélték a vízvezeték-hálózatot, a nyílászárókat, tornaszobát alakítottak ki, valamint új faburkolatok kerültek a csoportszobákba és új gyermekbútorokat is beszerettek. A bölcsőde vezetőinek neve és megbízatásuk időtartama tekintetében pontos adatok az 1980-as évekig álltak rendelkezésre (1. táblázat). A Kisdobos úti új épület 1983-ban 40 férőhelyes volt, majd 2015. október 1-től 42, 2018. január 1-től 44, 2019. augusztus 22-től 46 férőhelyessé bővült.

**1. táblázat: A Ménfőcsanakai Bölcsőde vezetőinek neve
és megbízatásuk időtartama**

Bölcsődevezető neve	Megbízatás időtartama
Boros Ferencné	1987–2006
Strauszné Motyovszky Sarolta	2006–2011. december 31.
Szalay Zoltánné	2012. január 1 – 2019. szeptember 30.
Tóth Márta	2019. október 1 – 2020. március 31.
Dernóczy Judit	2020. április 1 –

Forrás: saját szerkesztés az Egyesített Bölcsődei Intézményhálózat Győr adatszolgáltatása alapján

A Ménfőcsanakai Óvoda közössége

A Ménfőcsanakai Óvoda történetének bemutatásához vissza kell nyúlni egészen a kezdetekig, az 1948-as évig. Ebben az évben szerveztek ugyanis először 48 napos nyári óvodát az akkor még községeként működő Ménfőcsanakon. Ezt a nemes ügyet akkoriban Dr. Torda István körzeti orvos felesége is szívéen viselte. Az idény napköziotthonos óvoda egészen 1961-ig működött, a helyszíne mindig ott volt, ahol éppen volt szabad épület a községben. Így működött idényóvoda a kultúrházban, a csanaki, a ménfői iskolában, az orvoslakásban vagy éppen a tanácsházán. A gyermekekkel napi 8 órában foglalkoztak, így segítették az édesanyák időszakos munkavállalását. Az óvoda fenntartásához szükséges költségeket különböző rendezvények, bálók, gyerekek által adott műsorok bevételeiből fedezték. Az ellenszolgáltatás nélkül felajánlott gyümölcsökből, zöldségekből társadalmi munkában egy tál ételt főztek a gyerekeknek.

Eleinte, az 1950-es években toborozni kellett a gyerekeket, majd egyre növekedett a gyermeklétszám olyannyira, hogy szükségessé vált egy állandó,

napköziotthonos óvoda létrehozása. Így 1956-ban az orvosi lakásban, a mai Horgas utca 4. szám (korábbi Ady Endre utca 2.) alatt indult el az állandó, de ideiglenes helyű óvoda, ahol 72 gyermek elhelyezésére volt lehetőség. 1957-ben már két csoport működött és ebben az évben adták ki az első átfogó óvodai programot is, mely az óvodát az anya- és gyermekvédelemi rendszer láncszemének és a köznevelési rendszer legalsó fokú intézményének tekintette. Az 1959-es év fontos esztendő volt, hiszen egyrészt ekkor döntöttek el, hogy az új óvodaépület nem a kastély, hanem a tanácskertben fogják felépíteni, másrészt ez év őszén már meg is kezdődött az építkezés.

Az 1960-as évek meghatározó eseménye volt, hogy 1961-ben az új óvoda építését befejezték és augusztus 20-án át is adták. Az 50 férőhelyes óvoda már az induláskor kicsinek bizonyult és 2–3-szoros túljelentkezés mellett az 50 helyre 75 gyermeket vettek fel. Az óvoda fenntartója a Községi Tanács volt, a felügyeletet és a munkáltatói jogokat pedig az iskola gyakorolta. 1963-ban máris korszerűsítették és egy csoporttal bővítették az óvodát külön mosdó és WC kialakításával³. A konyha viszont továbbra is mostoha körülmények között működött. A nyersanyagokat és egyéb élelmiszereket beszerzését az iskolai gazdasági vezetője intézte. A vezetékes vizet 1969-ben kötötték be az óvoda épületébe.

Az 1970-es években a község Győrhez csatolása után elindult a városi óvodákhoz való közeledés és megkezdődött a tartalmasabb nevelői munkához szükséges tárgyi feltételek fokozatos javulása. A gyermeklétszám továbbra is magas volt, így az óvoda udvaron a tanács egyik épületét átalakították és kialakítottak egy csoportszobát, mosdót, WC helyiséget, öltözőt, melegítő konyhát és iroda helyiséget. Ebben az épületben mindig egy nagycsoport ka-

3 Még a bővítés mellett is 75 férőhelyre 105 gyermeket vettek fel.

pott helyet. Ezekben az években egy gyermekközpontú szemlélet jellemezte az óvodai nevelést, bevezették a váltóruha és váltócipő használatát, bővítették az eszközállományt, speciális logopédiai foglalkozások kezdődtek. Az 1970-es évek végén a demográfiai csúcs elérte a ménfőcsanaki óvodát is és nem volt ritka a 40–42 fős csoportlétszám sem.

Győr város óvodáiban a miniszteri utasítás értelmében az 1979/80-as nevelési év során elkezdték az óvodai körzetek kialakítását (Kováts-Németh 2020). 1980-ban a városban működő 40 óvodát 15 óvodai körzetbe szervezték (Gecsényi 1985). A körzetesítés keretében a ménfőcsanaki óvodához csatolták a gyirmóti 2 csoportos óvodát és így jött létre a 14. számú Óvodai Körzet.

1980-ban a volt óvónői lakásból egy különálló, korszerűen felszerelt konyhát alakítottak ki, a régi konyhai részt pedig mosogató- és mosókonyhaként használták a továbbiakban. Az udvaron pedig egy új raktárépületet is kialakítottak. Ismét egy újabb átalakításra és felújításra került sor és még 1980. áprilisában kialakítottak egy kétcsoportos óvodaépületet a volt orvoslakásból, mely a legkisebb, 3–4 éves korosztály elhelyezésére szolgált (menfocsanakio-voda.hu 2021b). 1981-ben ismét bővült az intézmény, ugyanis a Győri úton felszabadult ménfői iskolaépületet óvodává alakították át és átadtak további két csoportszobát, melyek külön tagóvodaként működtek. 1983-ban az óvoda állandó helyettesi státuszt kapott, melynek szervezési oka volt, ugyanis az intézményhez Gyirmóttal együtt 5 épület és egy konyha tartozott. 1984-ben korszerűsítették a ménfőcsanaki óvodában a világítást és a fűtést, utóbbi keretében a korábbi olajkályhákat hőtárolós kályhára cserélték. A szülői munkaközösség sok segítséget nyújtott az intézménynek ezekben az években az udvar szépítésében, valamint játékok, bútorok javításában. Az 1984/85-ös

nevelési év volt első, amikor minden jelentkező gyermeket fel tudtak venni az óvodába és senkit nem kellett elutasítani. 1985-ben az óvoda így 108 %-os kihasználtsággal, 277 gyermekkel működött (Korsós – Nemes 2011). Ebben az évben a nevelőtestületen belül három munkacsoportot alakítottak ki az alábbi tématerületek köré: közlekedési, anyanyelvi terület, valamint egészség és környezetvédelem. 1988-ban Bokor Gyuláné vezetésével néphagyományőrző munkaközösség is alakult, melynek keretében felkutatták a helyi emberek régi szokásait, hagyományait és gyűjteményt állítottak össze kiegészítve dr. Timaffy László gyűjtéseivel. Majd ettől az évtől kezdve minden óvónő beépítette a hagyományokat a nevelői munkájába. Fontos továbbá kiemelni, hogy ekkor mutatták be Barsi Ernő: Karácsonyi Asztal című nép játékokat, melyet a mai napig minden évben bemutatnak az intézmény óvodásai.

1990-ben Korsós Jánosné vezetésével differenciált képességfejlesztő munkaközösség alakult, melynek az volt a célja, hogy olyan módszereket dolgozzanak ki, melyek a gyermekek egyéni képességeit figyelembe tudja venni. 1993-ban elnevezték az óvodában működő 8 csoportot az alábbiakra: Alma, Hóvirág, Ibolya, Méhecske, Nyuszi, Rozmaring, Szákszorszép, Szentjánosbogar. 1995-ben az óvoda saját konyhája megszűnt, ezután az óvodások számára az iskolai konyha biztosította az étkezést. A megszűnt konyha épületét pedig tornaszobává alakították át. 1996-ban a Győri úti, ménfői épület tetőszerkezete életveszélyessé vált, így a két csoport a Győzelem utcai kisebb épületben kapott helyet. 1998-ban először rendezte meg az intézmény a Szülők Bálját, mely hagyományt azóta is ápolja. 1999-ben a jogszabályi háttér változása következtében a nevelőtestület elkészítette és bevezette a Ménfőcsanakai Óvoda Helyi Nevelési Programját.

A 2000-es évek elején ismét átszervezésekre került sor, ugyanis 2000. augusztus elsejével a Ménfőcsanak Óvoda integrálódik a Petőfi Sándor Általános Művelődési Központba. Az integráció után az óvodai egység a szakmai önállóságát megőrizte, sőt pozitív hatásokat jelentett számára, például az egységes pedagógia program révén, vagy azáltal, hogy a kulturális tevékenység erősítette az intézményi egységek munkáját is. A 2000-es évek fontos jelensége, hogy a gyermekek létszámában 30–40%-os növekedés volt megfigyelhető (2. számú táblázat). Mindennek kezelésére 2007-ben két csoporttal, 2008-ban további két csoporttal, 2009-ben további egy csoporttal bővült az óvoda. A demográfiai tendenciák nem csak a csoportok számának növekedését jelentették a gyakorlatban, hanem a csoportok létszáma is emelkedett 4–5 fővel. A meglévő óvodaépületek már több gyermeket nem tudtak fogadni, így 2007 és 2011 között két csoportnak a Kisdobos utcai iskolaépület, 2008 és 2010 között további két csoportnak a Bezerédj-kastély biztosított helyet. A 2000-es években számos kisebb fejlesztés is megvalósult az óvoda épületeiben. Felújították a gyermekmosdókat mindkét Horgas úti épületben, szabványosították az udvari játékokat, folyosókat járólappal leburkolták, új öltöző egységeket alakítottak ki, illetve új bútorok és egyéb eszközök beszerzése is megvalósult. 2009-ben a Horgas út 21. szám alatti épületet felújították és két csoportszobával bővítették. A felújítás magában foglalta a személyzeti öltöző, mosdók, óvodavezetői iroda, nevelői szoba, egyéni- és logopédiai foglalkoztató helyiség, valamint mozgássérült vizesblokk kialakítását is. A felújítás alatt a két óvodai csoport a Horgas utca 1. szám alatti egyházi épületben kapott helyet.

2. táblázat: Gyermekek létszáma és a csoportok száma a ménfőcsanaki óvodában 2003–2009 között (adott év október elsején)

Év	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gyermekek létszáma	142	147	162	184	224	257	295
Csoportok száma	8	8	8	8	10	12	13

Forrás: saját szerkesztés Győr Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Polgármesteri Kabinet, Intézményfenntartói Osztály adatszolgáltatása alapján

Mindezek után, 2010-ben pedig kezdődött a legnagyobb óvodai beruházás a ménfőcsanaki városrész életében. Több mint 135 millió forintos pályázati forrásból és 15 millió forintos önkormányzati önrészből, valamint további 192 millió forint összegű önkormányzati forrásból került sor az óvodabővítésre és a teljes akadálymentesítésre (gyor.hu 2021b) a Horgas utca 38. szám alatti területen. A fejlesztés keretében komplex akadálymentesítés történt, biztonságosabb környezetet alakítottak ki a gyermekek számára, a korábbi funkciókhoz képest kiegészítő helyiségeket alakítottak ki az óvodai dolgozók számára, elkülönítőt a beteg gyermekek kezelésére, a foglalkoztató szobákhoz tartozó gyerekvizesblokkok számát és elrendezését optimalizálták. Megvalósult továbbá a víz-, szennyvíz, gázellátás és villamoshálózat szükségszerű átépítése is, valamint teljeskörű bútorcsere és egy teljesen új, 21. századi játszóudvar kialakítása (gyor.hu 2021a). 2011-ben újabb szervezeti változás történt az óvoda életében, ugyanis a Kertvárosi Közoktatási Főigazgatóság Általános Művelődési Központ keretei között működött a Ménfőcsanaki Dr. Torda István Óvoda és tagóvodái (köztük a Gyirmóti Tagóvodával). Ez azonban 2013. július elsején megváltozott, ekkor önálló köznevelési intézményként kezdte meg működését. Székhelye a Horgas utca 21. szám alatti épületben (Dr. Torda István Óvoda) van, tagintézményei a

Horgas utca 38. szám alatti Világosvár Tagóvoda, a Győzelem utca 12. szám alatti Manóvár Óvoda és a Szent László utca 35-37. szám alatti Gyirmóti Tagóvoda (menfocsanakiovoda.hu 2021a). 2021. évben a székhely épületben 4 csoport, a Világosvár Tagóvodában 8 csoport, a Manóvár Óvodában 3 csoport működik. A Ménfőcsanak Óvodában dolgozók nevelői munkájának alapját a Pedagógia program adja, melyben sajátos városrészi arculatként jelenik meg a mai napig a néphagyományok ápolása főként az ünnepekhez, jeles napokhoz kapcsolódva (menfocsanakiovoda.hu 2018). Kiemelt célként kezelik továbbá a mozgást és az egészséges életmódra nevelést, valamint a természeti környezet megismerését és védelmét. Jelenleg az óvodán belül hagyományápoló és differenciált képességfejlesztő munkaközösség is működik.

Az alábbi táblázat mutatja, hogy miként alakult a gyermekek létszáma az elmúlt években. Az óvodai vezetőinek a nevét a kezdetektől pedig a következő táblázat tartalmazza.

3. táblázat: Gyermekek létszáma és a csoportok száma a ménfőcsanak óvodában 2010–2021 között (adott év október elsején, Gyirmóti Tagóvoda nélkül)

Év	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gyermekek létszáma	303	332	357	374	371	377	336	339	325	252	299	315
Csoportok száma	14	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15

Forrás: saját szerkesztés Győr Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Polgármesteri Kabinet, Intézményfenntartói Osztály adatszolgáltatása alapján

4. táblázat: A ménfőcsanaki óvoda vezetőinek neve és vezetési ciklusuk időtartama 1971-től napjainkig

Óvodavezetők	Vezetési ciklus
Nyári Ernőné	1961–1968
Mészáros Lászlóné	1968–1979
Németh Lászlóné	1979–2006
Korsós Jánosné	2006–2015
Nemes Lajosné	2015–2021
Árpásiné Nagy Andrea (óvodavezető-helyettes)	2021–

Forrás: saját szerkesztés Győr Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Polgármesteri Kabinet, Intézményfenntartói Osztály adatszolgáltatása alapján

A ménfőcsanaki iskola közössége

A ménfőcsanaki iskola gyökerei egészen az 1800-as évekre és három felekezeti iskola elindításához vezethetők vissza. A *Csanaki Római Katolikus Elemei Népiskolát* a pannonhalmi bencés közösség alapította 1802-ben a rend visszaállítása után. Ebben az évben egy tanterem épült fel, mely 1870-es évek elején egy második tanteremmel bővült, majd 1893-ban felépült a harmadik tanterem is a Horgas utca 1. szám alatt, a templom közvetlen közelségében (Winkler 1999). Ménfőn a tanítás az 1840-es években az uradalmi kocsma egy szobájában zajlott (Baralovics – Radics 1996). A *Ménfői Római Katolikus Elemi Iskola* számára 1870-ben vásároltak épületet (Mayer József házát), melyben egy tantermet alakítottak ki. Az iskola egyébként a gyirmóti plébániához tartozott. Az épületet 1890-ben lebontották és helyette egy, a kor követelményeinek megfelelő, nagyobb építettek fel, melyet 1907-ben egy tanteremmel bőví-

tettek. Az 1940-es években ismét lebontották az épületet és a Győri út felől egy új, kéttantermes iskola épült, ami további egy tanteremmel bővült 1943-ban. Itt akarták megszervezni a ménfői katolikus és evangélikus felső tagozatos diákok számára a Ménfőcsanakai II. számú Általános Iskolát, azonban erre már nem került sor (Winkler 1999). A *Ménfői Evangélikus Elemi Iskola* gyökerei az 1850-es évekig nyúlnak vissza. Ezekben az években⁴ a ménfői evangélikus hívek a téli hónapokra külön tanítót fogadtak, aki házról házra járva tanította a gyermekeket, majd egy idő után egy bérelt szobában foglalkozott velük (szombathely-lutheran.hu 2021). Végül a gyülekezet 1856-ban vásárolt egy telket, amelyen egy régi épület állt, ahol 1858-ban egy tanteremben indult el az oktatás (Hujber 1996). 1905-re a meglévő telken egy imaházként is működő, a kor igényeinek megfelelő iskolát építettek fel 65 m² alapterületen. 1907-ben a második, az 1940-es évek elején a harmadik tantermet is kialakították az oktatás számára.

1946-ban a helyi (községi) képviselőtestület kezdeményezte a hitközségi iskolák államosítását, azonban Győr-Moson vármegye közigazgatási bizottsága határozatában felhívta a figyelmet, hogy erre a felekezetek előzetes hozzájárulása nélkül nincs lehetőség és a képviselőtestület túllépte a hatáskörét (Rácz 1996). A község azonban létrehozhat egy iskolát, amennyiben az anyagi és személyi feltételeket megteremti. Ez meg is történt és 1946. szeptemberében a volt népfőiskola épületében (a mai Horgas utcában) elindították az általános iskolai tanulócsoportot. Két évvel később, 1948-ban végül központilag államosították a három ménfőcsanakai felekezeti iskolát, melyek ezáltal közös igazgatás alá kerültek és innentől *Állami Általános Iskolaként* működtek tovább.

4 6 éven keresztül tartott ez.

Az állami általános iskola igazgatója 1948-ban Gergely Gyula lett, utóda nevét és megbízatásuk időtartamát az alábbi táblázat tartalmazza. Az oktatás magas tanulói létszám mellett sokáig szükségstantermekben folyt⁵. Majd 1950-ben Csanakon felépül egy tanterem, de a tanítás körülményei nem változtak. Két évvel később, 1952-ben a Győzelem utcában elkészül egy négy tanteremes iskola kultúrteremmel⁶.

5. táblázat: A ménfőcsanaki általános iskola igazgatóinak neve és megbízatásuk időtartama (1948-tól napjainkig)

Igazgató neve	Megbízatás időtartama
Gergely Gyula	1948–1953
Németh Dénes	1953–1956
Boros Dezső	1957–1958
Józsa János	1958–1967
Takács Géza	1967–1975
Baksa Kálmán	1975–1988
Pongrácz Rozália	1988–1993
Dr. Szakálné Doktor Éva	1993–2012
Szilbekné Cseh Györgyi	2012–

Forrás: saját szerkesztés

5 Az 1948-as évben például 148 gyermeket 7 tanteremben oktattak.

6 Az ígért 8 tanterem helyett csak 4 tantermet építettek fel, így csak a felső tagozatnak jutott hely az új épületben. Az alsó tagozat továbbra is az elavult, régi tantermekben tanult.

1953–1967 között az általános iskola keretein belül működött a Dolgozók Általános Iskolájának esti tagozata. 1961-1962-ben átmenetileg, körzeti jelleggel Mezőgazdasági Továbbképző Iskola is működik Ménfőcsanakon. 1963–1972 között Általános Gimnázium és Mezőgazdasági Szakközépiskola is helyett kapott a községben, az általános iskolával közös igazgatás alatt. Az 1960-as évek demográfiai hullámának következtében egyre növekedett a tanulólétszám és a városi középiskolák már nem tudták fogadni a diákokat. Így tehermentesítés céljából Győr-Sopron megyében több körzeti központban – köztük Ménfőcsanakon is – szerveztek középiskolai oktatást. A ménfőcsanaki középfokú intézményt 11 település számára hozták létre. A beígért középiskola helyett azonban csak három tanterem épült fel az 1960-as években, így a működési feltételek továbbra is elviselhetetlenek voltak. 1964-ben napközis termet, önálló konyhát és műtermet építettek az iskola számára. A középfokú intézmény 9 éve alatt 729 tanuló kapott érettségi oklevelet (Winkler 1999). A középiskola működése azonban hátrányosan érintette az általános iskolai oktatást és a nevelőket is, ugyanis továbbra is szükségtermekben folyt az oktatás és a pedagógusoknak az iskolai tömbök között kellett ingázniuk (Winkler 1999).

A mezőgazdasági szakközépiskolai képzés 1970-ben, a gimnáziumi képzés 1972-ben szűnik meg. Mindeközben, 1970-ben Győr városához csatolják Ménfőcsanakot, ami az iskola tekintetében azt jelenti, hogy Győr Megyei Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága Művelődésügyi Osztály fennhatósága alá került az intézmény. Ekkor az iskola 5 helyszínen szétszórva, 8 épületben működött. 1973-ban az iskola felveszi Petőfi Sándor nevét, a költő születésének 150. évfordulója alkalmával, valamint még ugyanebben az évben a ménfőcsanaki iskolához kapcsolják a gyirmóti iskolát.

A tanulói létszám folyamatosan növekedett, ami teremproblémákat okozott. Végül 1975-ben három tantermes épülettel gyarapodott az iskola (Winkler 1999). Ezekben az években az iskolán kívüli kulturális tevékenységek mozgatórugói, szervezői a pedagógusok voltak. Számos új kezdeményezést indítottak el, úgy mint szünidei olvasótábor, sporttáborok, képzőművészeti kiállítások, bábelőadások, énekes találkozók, vásárok, rendhagyó irodalomórák. Fontos eredmény volt a testnevelő tagozat beindítása a Győri Dózsa Se támogatásával 1980-tól⁷.

1980-ban egy új, nyolc tantermes, négy szaktantermes és tornatermes iskolát építettek fel a Kisdobos utcában. A fejlesztéssel a testnevelés tagozat működéséhez szükséges feltételek is nagymértékben javultak. A tornaterem mellett felépült egy tornaszoba és kialakítottak 2 kézilabda pályát, egy salakos futópályát, 1 távolugró gödröt és egy 300 méteres futópályát. Az atlétika mellett az 1983/84-es tanévben birkózás és cselgáncs szakosztály, majd lövészeti szakosztály indult. 1997-től a testnevelés tagozat sportirányultságú osztályként működik tovább (Winkler 1999). 1981-től jelentősen javultak a feltételek, de az oktatás továbbra is szétszórtna, 9 épületben folyt (psmk.edu.hu 2021). A ménfőcsanaki iskolában Budaházi Judit és Mórocz József testnevelők előkészítő munkájának köszönhetően 1985-től iskolai sportkör is működött Petőfi DSK néven. A gyerekek önkéntesen 1 évre választhattak a számos sportcsoport közül: atlétika, asztalitenisz, tenisz, úszás, birkózás, judo, kosárlabda, labdarúgás, röplabda, játékos sport, aerobic, kondi.

7 Elsőként indult az országban tornaterem nélküli testnevelés tagozat az országban.

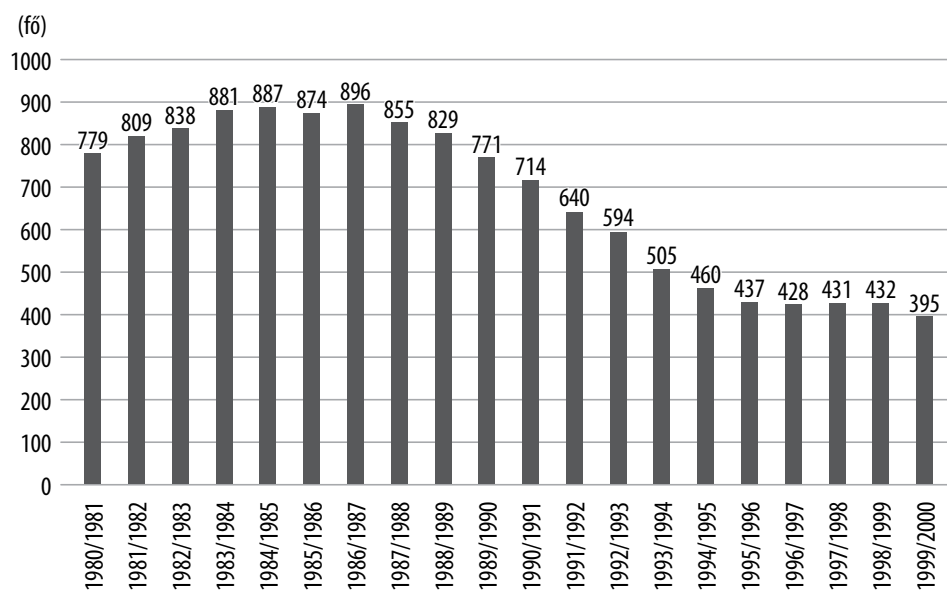
Az iskolában 1989-ig úttörő csapat töltötte be az iskolai diákszervezet szerepét, majd az év szeptemberében Diákkör alakult meg, mely elsősorban szabadidős programok szervezését vállalta magára. Majd 1994-ben jött létre a Diákönkormányzat, mely egyrészt képviselte a diákság érdekeit, másrészt feladata volt a programok szervezése, a hagyományörzés és teremtés.

A ménfőcsanaki iskola nevéhez számos megyei és országos szintű verseny alapítása kötődik, úgy mint a Hazáért és szabadságért történelmi pályázat (1977-től), Rákóczi kupa (1980-tól), Hegyalja futás (1991–2001 között), Hegyalján innen, Sokorón túl népmesemondó verseny (1992-től), Negyedik osztályos környezetismereti és környezetvédelmi vetélkedő (1994-től), Ki tud többet Petőfiről? – Magyar irodalmi verseny 5-6. osztályosok számára (1995-től), Winter Ernő fizikaverseny 7. osztályosok számára (1997-től). Az iskolai keretek között működött többek között honismereti szakkör (1977–1997 között), modellező szakkör (1974-1990 között), közlekedési és természetjáró szakkör. Az 1980-as évektől kezdve kezdetleges formában jelen van a diákújság az iskola életében. 1982-ben Tábori majális néven jelent meg egy kiadvány, majd 1985-ben a következő, Rákóczi Híradó név alatt, mely még nem nyomdatechnikával készült, hanem a gyerekek cikkeit legépelték, kinyomtatták és fénymásolták több száz példányban⁸. Majd 1991-ben a Hegyalja újság mellékleteként 4 oldal terjedelemben jelent meg a Csengetés. Később, az 1994/1995-ös tanévtől évente 4 számmal 8-10 oldalon jelen meg, akkor már önálló iskolaújságként.

8 Ebből 4 szám jelent meg.

Miután 1988-ban befejeződött a Bezerédj-kastély felújítása, ekkor létrejött a Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ az iskola és az új művelődési ház részvételével. A kastélyban kapott helyet egy 30 ezer kötetes kerületi és iskolai könyvtár, két osztályterem, egy népművelői szoba, egy klubhelyiség, egy pince-színház és ide tartozott a kápolna is, melyet 1996-tól házasságkötő teremként is használják. 2000-ben az általános művelődési központba integrálódik az óvoda is. Az iskola tanulói létszámának alakulását 1980 és 2000 között az 1. számú ábra mutatja.

1. ábra: A ménfőcsanakai iskola tanulóinak száma 1980–2000 között

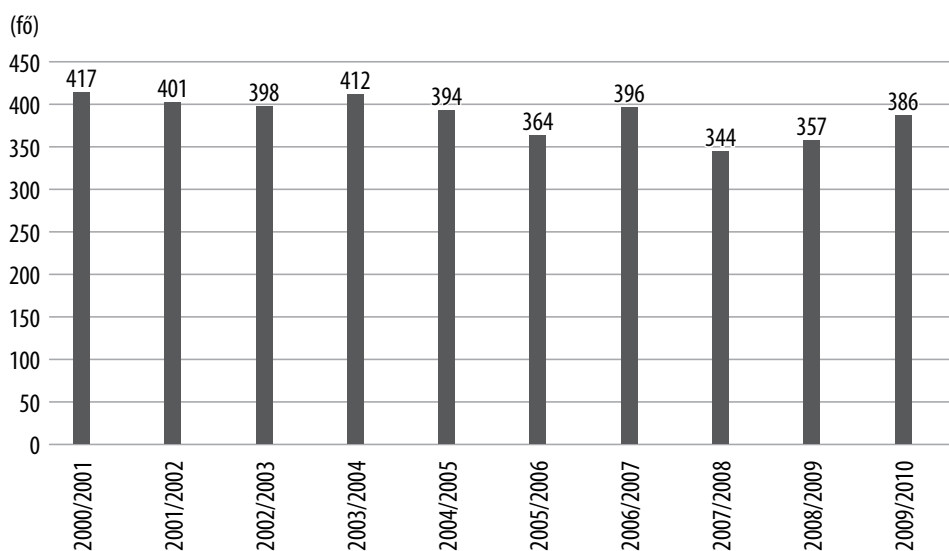

Forrás: saját szerkesztés Winkler 1999 alapján

1999-től kezdve a Sulihívogató néven a nagycsoportos óvodásoknak minden tavasszal bemutatkozó, játékos foglalkozásokat tartottak több témakörben (sport, vetélkedő, kézművesség, népi játékok). A foglalkozásokon a szülők is részt vehettek, ezáltal betekintheztek az iskolai mindennapokba.

1994 és 2003 között környezetismereti és környezetvédelmi vetélkedőket szervezett az iskola a legkülönbözőbb témákat érintve (esőerdő, éltető elemünk a víz, hegyek és völgyek között). A 2000-es évek tanulói létszámának alakulását a második számú ábra mutatja.

2. ábra: A ménfőcsanaki iskola tanulójának száma 2000–2010 között

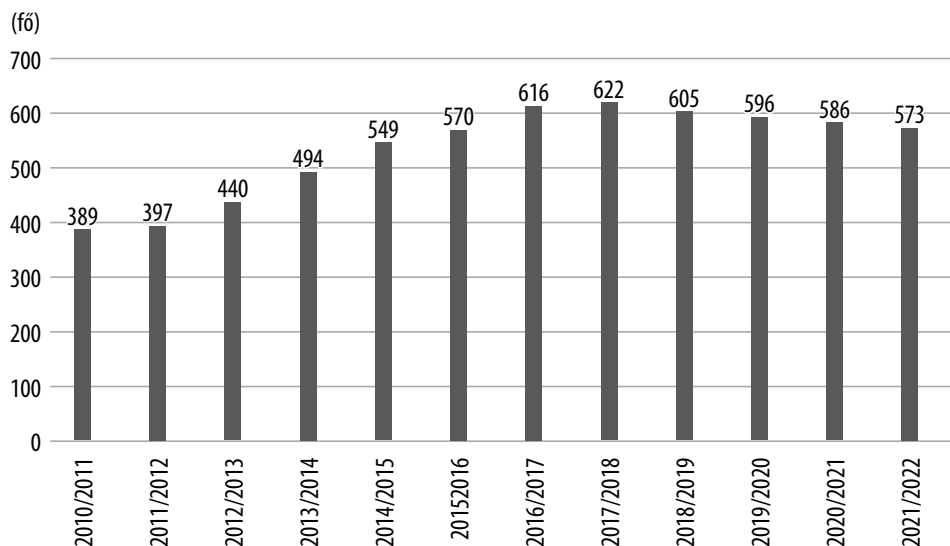
Forrás: saját szerkesztés a Győri Ménfőcsanaki Petőfi Sándor Általános Iskola adatszolgáltatása alapján

A 2010-es években számos szervezeti változás zajlott le. A szervezeti formát tekintve egészen 2011. július 31-ig a Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ részeként működött az iskola. 2011. augusztus elsején jött létre a Kertvárosi Közoktatási Főigazgatóság, Általános Művelődési Központja, Győr három jellegzetes településrészének – Gyirmót, Ménfőcsanak, Szentiván – nevelési, oktatási és közművelődési intézményeiből, melynek intézményegysége lett a Ménfőcsananki Petőfi Sándor Általános Iskola. Ez a szervezeti felállás 2012. augusztus 31-ig volt hatályos, utána a Kertvárosi Móricz Zsigmond

Általános Iskola Ménfőcsanakai Petőfi Sándor Általános Iskolájaként működött egészen 2014. szeptember 1-jéig. Ekkortól Győri Ménfőcsanakai Petőfi Sándor Általános Iskolaként működik még napjainkban is. Mindeközben 2013. január elsejével az állam átvette az alapfokú oktatási intézményeket, de többek között a ménfőcsanaki általános iskola esetében is az épületfenntartás továbbra is önkormányzati feladat maradt egészen 2017. január elsejéig, amikor mindez átkerült az államhoz. Ekkor az iskola fenntartója teljes egészében a Győri Tankerületi Központ lett.

A 2010-es évek nem csak a szervezeti változások miatt voltak változatosak, hanem a felújításokat tekintve is. A gyereklétszám növekedése következtében (lásd 3. ábra) teremproblémák jelentkeztek az iskolában, így első körben 2014-ben a Győzelem úti iskolaépület tetőtér-beépítést kapott, mely során négy új tantermet alakítottak ki. 2016-ra pedig újabb két modern mobil tanteremmel bővült az iskola, ezúttal a Kisdobos úti épület 30 millió forintos önkormányzati beruházás segítségével (Győr Plusz TV 2016). Akadálymentesítésre került továbbá a két iskolaépület és a tornaterem bejárata. A Digitális Kompetencia című pályázat keretében két jól felszerelt, korszerű informatikai termet alakítottak ki, továbbá 30 tanulói tabletet és 28 tanári laptopot kapott az iskola. Kialakítottak még egy természettudományos szaktantermet. 2018-ban egy Yamaha elektromos zongorát, 2019-ben számos táblajátékot szerzett be az iskola több mint fél millió forint minisztériumi támogatásból, valamint több interaktív táblát is vásároltak. Megvalósult még 8 tanterem műpadlózása, valamint új polcok és asztalok érkeztek a tanári szobába. A Győzelem úti udvarban egy napvitorlával fedett, új közösségi teret alakítottak még ki az önkormányzat támogatásával.

3. ábra: A ménfőcsanaki iskola tanulóinak száma 2010-től napjainkig

Forrás: saját szerkesztés a Győri Ménfőcsanaki Petőfi Sándor Általános Iskola adatszolgáltatása alapján

A 2010-es évek az iskola mindennapjaiban is sok újat hoztak az új intézményvezető nyitottságának, aktivitásának köszönhetően. 2013-tól kezdve új iskolai közösségi program, a Családi Nap színesíti tanév végén a mindennapokat, mely az intézményvezetők, a tantestület, a szülők és a diákok összefogásával került megvalósításra évről évre nagy sikerrel. Szintén az iskola és a szülők között értékteremtő kapcsolatot erősíti az adventi időszakhoz kapcsolódó esemény is. 2013 óta regisztrált tehetségpont, 2018 óta pedig Kiválóan Akkreditált Tehetségpont működik az iskolában Ménfőcsanaki Aránygrádics néven. A közlekedési ismeretek, a képzőművészet és számítástechnikai területen LOGO nyelvvel való ismerkedésen keresztül van lehetőség a tehetségműhelyek munkájába bekapcsolódni. A zenei tehetségek gondozásában a Liszt Ferenc Zeneiskola és Alapfokú Művészeti Iskola kihelyezett tagozata vállal szerepet. Az iskolában Meixner-munkaközösség működik, e fejlesztőcsoportú

rendszer városi szinten is egyedülálló, ugyanis egyéni bánásmódban részesíti az arra rászorulókat. Pocsay Gábor református presbiter által indított Könyvet a szórványba! című mozgalomhoz is csatlakozott az iskola, erősítve ezáltal a határontúli intézményekkel a kapcsolatot. Az iskola évről évre részt vesz a Hátartalanul programban, melynek keretében a hetedik évfolyamos tanulók Felvidék, Erdély, Kárpátalja és Délvidék magyarlakta területeivel ismerkedhettek meg. A nagy hagyományokkal rendelkező versenyek továbbra is színesítik az iskola mindennapjait, így a Ki tud többet Petőfiről vetélkedő, a Petőfi-futás, a 2-6. évfolyamosoknak szóló szövegértési verseny, a Galgóczi novellaíró pályázat, valamint a Vásárhelyi Pál komplex természettudományi verseny. A városi és városkörnyéki felső tagozatosok számára pedig új versenyt indított útjára a Petőfi-iskola, a „Nemzet és nyelv” nyelvművelő, nyelvhelyességi versenyt a magyar nyelv napjához kapcsolódóan. Az iskola csatlakozott az Országos Iskolakert hálózathoz, a tevékenységük elismeréseként 2015-ben elnyerték az Iskolakertekért Díjat is (iskolakertekert.hu 2021). Az intézményi események sorát a különböző témahetek is színesítik a digitalizáció, a pénzügyek és fenntarthatóság területéhez kapcsolódva. Mindemellett szakmai projekthetek is megszervezésre kerültek többek között a fény évéhez, az Európai Ifjúsági Olimpiához szorosan illeszkedve. 2017-től kezdve minden évben a nemzeti évfordulókhoz kapcsolódó programokon és kirándulásokon vehettek részt a diákok (2017: Arany-émlékév, 2018: Mátyás-émlékév, 2019: Rákóczi-émlékév, 2020: Nemzeti összetartozás éve).

2021-ben pedig új kosárlabda pályával gazdagodott a Győzelem úti épület udvara a Decathlon „Sportból a legtöbbet! 2021” felhívás nyertes pályázataként. Mindemellett teljes belső megújuláson estek át a Győzelem úti

udvaron található iskolai konyha étkező helyiségei, valamint egy vállalkozó szülő felajánlása révén új térköves burkolatot kapott az épület udvar felőli kijáratánál található rész is.

A ménfőcsanaki kulturális intézmény keretein belül működő közösségek

1988 előtt Ménfőcsanaknak nem volt kultúrháza, művelődési háza. E területen 1988-ban került sor gyökeres változásra, amikor is befejeződött a Bezerédj-kastély felújítása, mely ekkor, a Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ létrejöttével közművelődési funkciót kapott és annak részeként működött tovább egészen 2011. július 31-ig.

2011. augusztus elsején létrejött a Kertvárosi Közoktatási Főigazgatóság, melynek az Általános Művelődési Központ egyik egységeként működött tovább. A Ménfőcsanak-Gyirmóti Művelődési Központ, mint önálló közművelődési egység, 2013. július elsején alakult meg a Kertvárosi ÁMK jogutódjaként a Gyirmóti Művelődési Ház és a Ménfőcsanaki Művelődési Ház egyesítésével. A Ménfőcsanaki Művelődési Ház a ménfőcsanaki városrész kulturális központja. Az intézmény a műemlék jellegű egykori kúriában, a Bezerédj-kastély 200 éves épületében működik. Helyiségei a nagypince, klubterem, kiállító terem, az 1991-től működő Galgóczi Erzsébet Emlékszoba és a 2011-ben alapított Sulyok Vince Irodalmi Emlékhely. Az épületben tevékenykedik a Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi Tér Ménfőcsanaki Fiókkönyv-

tára A Bezerédj kápolna szintén közművelődési színtérként funkcionál. Az udvar rendelkezik egy 90 cm magas, 60m²-es fedetlen színpaddal, amely alkalmas több ezer fős szabadtéri rendezvény megszervezésére is.

Ahogy a városrészt is, úgy a városrész kulturális intézményének aktív, mozgalmas és színes mindennapjait jelentik azon közösségek, klubok, melyek a ház keretein belül működnek. A teljesség igénye nélkül a meghatározóbb, ma is működő közösségeket mutatom be a következőkben.

Ménfőcsanaki Kertbarát Kör

Ménfőcsanakot mindig is fejlett agrárkultúra jellemezte, az itt élőkhez közel állt a kertészkedés. Mindez nem véletlen hiszen már 12. századból vannak írásos dokumentumok Ménfőcsanak egykori területén való szőlőtermesztésről (Szabady 2004). A török korban a szőlőtermesztés megtorpant, majd a 18. században a jobbágyfalvak újratelepítésével a szőlőültetvények területe ismét növekedésnek indult, 1715-ben már a szőlőhegyek között tartották nyilván Ménfőt és Csanakot (Szabady 2020). A 19. század elejétől számos győri polgár rendelkezett Csanakon és Ménfőn szőlővel, pincével, présházzal, többben nyaralót és nyári lakot is építettek. A szőlőbirtokosok 1885-ben egyletet működtettek a csanaki és ménfői birtokok felvirágoztatása érdekében, a 20. század elején 1908-ban gazdakör létesült Fekete Dénes vezetésével (Kisalföld 1988). Hosszú évszázadokon keresztül a szőlő megélhetést jelentett az itt élőknek, azonban a filoxéra járvány következtében visszaszorult a szőlőtermesztés. A hegyoldalakon a kipusztult szőlő helyére málnát telepítettek. Csanaki dokumentumokban a málnát először 1872-ben említik (Géber 2004). Később a népfőiskola elindulása szintén nagy hatással volt a kertészkedésre.

Az 1980-as években az érdeklődés középpontjába került Ménfőcsanakon a kertészkedés. A Hazafias Népfront helyi szervezete, mint civil szervezet 1988-ban kertészeti előadássorozatot szervezett a városrészben, melyet gyakorlatilag a helyi igények hozták létre (Hegyalja 1997). Ezt megelőzően, 1987-ben pedig uborkatermesztési bemutatót és szűk körben borkóstolót tartottak (Szabady et al. 2008). Két nagy érdeklődési kör volt a helyiek körében: az uborkatermesztés és a szőlészet, borászkodás. Az előadássorozat első előadására 1988. február 8-án került sor a Bezerédj-kastélyban, témája a szőlőművelés és a borkezelés, az előadó pedig Fülöp Imre kertészmérnök volt. Az előadások sorozata még februárban folytatódott bogyógyümölcs, málna és ribizli termesztés témakörében Németh Sándor kertészmérnök közreműködésével. Ez utóbbi volt az első rendezvény, amit a Bezerédj-kastély nagypincéjében tartottak meg⁹. Az ezt következő időszakban kéthetente került sor az előadásokra többek között az alábbi szakterületeket érintve: fólia alatti kertészkedés, gyümölcsfák metszése, uborkatermesztés, aktuális kerti munkák, növényvédelem. A szakmai körnek indult közösség végül 1988 novemberében formálisan is Kertbarát Körre alakult, melynek szakmai vezetője Pintér András, a termelőszövetkezet kertészeti üzemágának vezetője, szaktanácsadója pedig Fülöp Imre lett. 1990-től a rendezvények havi rendszerességűvé váltak és aktuális kerti munkákhoz kapcsolódtak.

Az előadások mellett hagyománnyá vált a szakmai bemutatók és szakmai kirándulások szervezése is, de mégis minden évben a legkiemelkedőbb eseménynek a borverseny számított, hiszen a bor ünnepe a kertbarátok ünnepe is egyben (Szabady et al. 2018). Az elsőt – mely egyben a Pannonhal-

9 1990–1994 között a volt községháza épületében, illetve a Pince Borozó vendéglő is a Kertbarát Kör összejöveteleinek helyszíne volt, majd 1995-től „végrelesen” visszatértek a Bezerédj-kastély épületébe.

mi borvidék első borversenye is volt – 1989. február 6-án tartottak és azóta kivétel nélkül minden évben megrendezték. Az évek során a hagyományos borverseny bornapokká alakult ált. Az első napon zajlik ugyanis a borminták leadása, csoportosítása, a második napon kerül sor a bírálatra, a harmadik nap pedig az oklevelek ünnepélyes keretek közötti átadásáról szól.

Ménfőcsanaki Nyugdíjas Klub

A Ménfőcsanaki Nyugdíjas Klub 1988. szeptemberében az első és legnagyobb létszámú öntevékeny csoportként alakult meg a frissen felújított Bezerédj-kastélyban. A Bódis Beatrix népművelő által létrehozott klub alapítója, az induló közösség vezetője Nagy Jánosné volt (Macherné 2005). A kezdetektől napjainkig kéthetente találkoznak a klub tagjai, megbeszélik a napi, főként helyi problémákat, megünnepelik egymást név- és születésnapját és a jeles napokat. Többen külföldről is kijártak a klubba, melyet Nagy Emilné nyugdíjas pedagógus vezet. A Ménfőcsanaki Nyugdíjas Klub a művelődési ház legnagyobb létszámú klubja, fél évente összeállított tematika szerint működnek. A közös ünneplések mellett évente sor kerül kirándulásokra, egészségügyi előadások szervezésére, az időseket érintő témák megvitatására, és kötetlen beszélgetésekre. A klub létszáma 70-80 fő, amelyből 40-50 fő rendszeresen megjelenik a foglalkozásokon.

Ménfőcsanaki Dalkör

A Ménfőcsanaki Dalkör 1990 elején Buza Vilmos nyugalmazott énektanár vezetésével alakult meg a Ménfőcsanaki Nyugdíjas Klubból. Létrehozásának fő motivációi a közös éneklés örömeiben, a népdalok szeretetében, a helyi hagyományok ápolásában, illetve azon igényben keresendő, hogy az idősebb

korosztály átadhassa a fiataloknak – gyermekeknek, unokáknak – a dalok nyújtotta gazdag kincset (Winkler 1999).

A kezdetekkor 25 fős csapat Barsi Ernő és Timaffy László által összegyűjtött szigetközi és rábaközi népdalokat, a hazai tájegységek, jeles napok dalait tanulták meg és gyakorolták. Kórus állandó szereplője volt a ménfőcsanak-i ünnepségeknek, falunapoknak és szép eredményeket elérve részt vettek a városi, megyei nyugdíjas találkozókön. A Dalkört Nagy Emilné nyugdíjas pedagógus vezeti, de ma már csak időszakosan találkoznak, fellépéseik is csak nyugdíjas klub rendezvényeihez kapcsolódóan vannak. A kör jelenleg a magyar népdalok előadását és az ünnepekhez, alkalmakhoz köthető dalok megszólaltatását tekintik céljuknak.

Bezerédj-kórus

A Bezerédj Kórus férfikórusként 2011. óta működik a művelődési ház keretein belül, majd 2013-ban vegyes kóruddá alakultak. Ez az átalakulás sikeres volt, a létszám megduplázódott és egyre magasabb szinten tudtak megjelenni fellépéseiken. A kórus vezetője Sasvári Gyula karnagy. Az egyszólamú művek mellett kánonok és többszólamú kórusművek is szerepeltek repertoárjukban. Műsoruk főként tájjellegű népdalok, egy- és többszólamú kórusművek, hazafias, egyházi darabok, gregorián énekek előadásából állt. A kórus stabil létszáma 25 fő körül mozgott. A városrészi programok – szüreti mulatság, nemzeti ünnepekhez kapcsolódó megemlékezések – aktív szereplője, fellépője a kórus. Korábban hetente tartottak próbát, azonban 2020. február óta nem működik aktívan a kórus, csupán havonta egyszer találkoznak.

Jaurinum Győri Történeti Társaság

A történelmi életmód rekonstrukcióval foglalkozó társaság 2014. szeptembertől hetente várja a középkori harcművészet és kézművesség iránt érdeklődőket 16 éves kortól. A klub tagjainak létszáma 15 fő 20-30 év körüli fiatalból áll, egy részük még egyetemista, vagy főiskolás. Mint hagyományörző csoport legfőbb célkitűzésük a X-XI. század minél hitelesebb bemutatása, legfőképpen az államalapítás időszaka – Géza fejedelem halálától László haláláig terjedő időszak áll az érdeklődési körük középpontjában (gyorplusz.hu 2018b). Mivel nagyon kevés az információ e korszakból, rengeteg kutatást igényel a hiteles ruházat és felszerelés készítése. A 11-12. század életmódjának megjelenítését a korabeli ruhák, eszközök, szerszámok, fegyverek tökéletes másolatainak elkészítésével is próbálják segíteni. Emellett a korabeli fegyverforgatás fortélyainak elsajátítását is fő céljuknak tekintik. A fő profiljuk a 11. századi kárpát-medencei kultúrák bemutatása, ugyanis a tagok között többnyire magyar, bizánci, bajor, lengyel, horvát felszereléssel rendelkező személyek vannak (jaurinum.hu 2021). Mindemellett második századi germán (markomann) vonallal is rendelkeznek. A Ménfőcsanaki Szüreti Mulatságon rendszeresen tartanak harcászati- és kortörténeti bemutatót, évente egy-egy alkalommal pedig történelmi előadásokat is tartanak a művelődési házban, színesítették továbbá az I. Ménfőcsanaki Kézműves és Termelői Piac kulturális kínálatát is.

Több neves hazai és külföldi hagyományörző eseményen is részt vettek már, mint például a Savaria Történelmi Karnevál, az Esztergomi Történelmi Napok, az Aquincumi Múzeum és az Azaum Római Tábor számos történelmi

tematikájú rendezvényén, továbbá iskolákban és nyári táborokban is szoktak interaktív, látványos élő történelemórát tartani. Rendszeres résztvevői a győri Szent László Napoknak is. A klub alapítója és vezetője Koncz Dániel régész technikus, kísérleti régész, aki több mint két évtizede foglalkozik hadi hagyományőrzéssel. A társaságot Ménfőcsanakon Horváth Tamás Ariellel indította el a Bezerédj-kastélyban.

Modellező Klub

A Modellező Szakkör 1974-ben indult iskolai keretek között Erdélyi József tanár vezetésével. Az iskola modellező versenyzői mindvégig az élvonalban voltak, elismerést és jó hírnevet szerezve a Petőfi-iskolának. A szakkör 1990-ben megszűnt Erdélyi József halálával (Winkler 1999). A szakkör újraindítására 1997-ben került sor a Bezerédj-kastély falain belül. Az 1997. őszén hajó modellező szakkörként induló klub 1998. őszétől vasút modellezéssel egészült ki. Ezt a tevékenységet a kezdetektől Németh Antal nyugdíjas vasutas vezette, aki maga is fiatal kora óta szenvedélyes modellező volt. Évente több alkalommal tartanak nagyszerű nyílt napot és csere börzét. A szakkör minden alkalommal csatlakozott a művelődési ház nagyrendezvényeihez is, az Egészség-piachoz és a Szüreti Mulatsághoz. 2019-ig Ménfőcsanaki Modellező Szakkör néven Németh Antal nyugdíjas vasutas vezette, akinek halála után nevet változtattak Ménfőcsanaki Bezerédj Modellező Klubra. Jelenleg Báthy Tamás és Horváth Róbert vezeti a klubot.

Kreatív Műhely

A ménfőcsanaki Bezerédj-kastélyban Ludvig Nicolette ismertette meg a foltvarró technikát, majd 1998-ban a nyugdíjas klub néhány vállalkozó kedvű tagja patchwork technikával foglalkozó Asszonyklubot alapított (Macherné 2005). Németh Jankától és más neves oktatóktól tanulták a foltvarrást, munkáikkal részt vettek Ménfőcsanakon és Győr vonzáskörnyezetében megrendezésre kerülő eseményeken, vásárokon. 2003-ban januárjában alakult meg a főként fiatalokból álló közösség a Bezerédj-kastélyban Kozma Zsuzsanna művelődésszervező vezetésével és Akkermann Katalin szakmai irányításával.

A klub vezetője szabadidejében fáradhatatlanul kutatja az újabb-nál-újabb technikákat és segít azokat alkalmazni a foglalkozáson részt vevőknek. A klub állandó létszáma 6–12 fő közötti. A heti találkozásokat jellemzi, hogy a résztvevők otthonukat, környezetüket szeretnék szebbé varázsolni saját készítésű dísz tárgyakkal. A foglalkozások során többször kerül előtérbe a Sizzix vágógép és késeinek használata a különböző alkotások készítése során, mely sokszínűsége miatt nagyon népszerű. A Kreatív Műhely klub egy olyan hely, ahol a tagok aktívan, szabadon alkothatnak, iskolai végzettségre, foglalkozásra, korra és nemre való tekintet nélkül. Az éves programot évszakoknak megfelelően és az ünnepekhez is igazodva állítják össze.

Baba-Mama klub

A gyermekek 6 hónapostól 2–3 éves korukig járnak a klubba anyukájukkal. A klub tematikája főként a népi ünnepekörökhöz igazodik játékokkal, mondókákkal, dalokkal. 2020-ig Bokor Gyuláné Mariann nyugdíjas óvónő vezette,

majd Kövér Emese coach, tréner vette át a klub vezetését. A klub népszerűségét jelezte, hogy a babák és mamák száma együttesen többször elérte, sőt meg is haladta az 50 főt. Többen érkeznek a környező településekről például Koroncóról, Győrszemere-Nagyszentpál településekről is (bezeredj-kastely.hu 2021a). Folyamatosan érkeznek új tagok, de több anyuka már a második, harmadik gyermekével járt ide.

Gyaloglók Klubja

Győrben 2017-ben 6 Gyalogló Klub jött létre. A résztvevők heti rendszerességgel találkoznak, és másfél órás sétát tesznek közösen, önkéntes vezető irányításával. A Gyalogló Klubok vezetői és tagjai Győr különböző városrészeiben illetve Győrújbaráton élő, 60 év feletti, nagy többségében nyugdíjasok. Az életkorukat tekintve nagy a szórás, mert vannak friss nyugdíjasok, de van 90 éves hölgy tag is. Az Országos Gyalogló Idősek Klubhálózatát Monspart Sarolta kezdeményezte és ösztönzi. A Győriek Egészségéért Közhasznú Egyesület – a győri WHO Egészséges Városok program civil háttérét biztosító szervezet – az Emberi Erőforrások Minisztériumától 2019-ben támogatást nyert el Idősek Gyalogló Klubjai működtetésére (gyorplusz.hu 2019). 2018-ban a Bezerédj-kastélyban járt Monspart Sarolta többszörös tájfutó világbajnok, akinek hatására az egészségmegőrzés jegyében megalakult a ménfőcsanaki gyalogló klub. Hetente egy alkalommal, keddenként több órás séta keretében járják be a résztvevők a környéket. Főként fiatal nyugdíjasok vesznek részt a mindenki számára ajánlott közös sétákon. Létszámuk rendszeresen 10-20 fő között van. Vallják, hogy a mozgást illetően nincs lehetetlen, és a mozgás legfontosabb kelléke a láb, mindig „kéznél van”. A Gyaloglók Klubját Nagy Emilné nyugdíjas pedagógus vezeti.

Aranylók Klubja

A klub szervezője és vezetője Nagy Emilné. A klub 2009-ben jött létre azzal a céllal, hogy a nyugdíjhoz közelálló és a fiatalabb nyugdíjas korosztályt megszólítsa. Havi gyakorisággal tartják találkozóikat, tagjaiknak közös érdeklődési köre a zenéhez és a tánchoz kötődő kulturált szórakozás. A klubot elsősorban ménfőcsanakiak és gyirmótiak alkotják, de a távolabbról érkező vendégek is gyakoriak. A táncos találkozók batyus jelleggel történnek, melyeken Szórádi Árpád és Hegedüs Róbert szolgáltatja az élő zenét. A látogatói létszám változó, általában 60–100 fő vesz részt az összejöveteleken. 2019-től a nagypince lezárása miatt a kastély emeleti termeit használják, ez a lehetőségek szabta szükségmegoldás, ami miatt a látogatói létszám némileg csökkent.

Szenior örömtánc

A győri Egészséges Városok Program keretében „Légy ott ” projekt elemeként 2018-ban a városban is elindult a szenior örömtánc több helyszín mellett a ménfőcsanaki Bezerédj-kastélyban is.

A városrészben működő egyházak

Csanaki Római Katolikus Egyházközség

Csanaknak a középkortól kezdve minden bizonnyal volt temploma és lelkipásztora. A törökök itt is pusztulást hoztak, lerombolták az akkori templomot. Az 1681. körüli feljegyzések szerint a jelenlegi temetőben már állt egy kápolna. A főapátok a 18. században német telepesekkel is próbálták újjáéleszteni a falut. Az 1700-es évek elejéig szükséges visszamenni a csanaki katolikus gyökerek megismeréséhez. A csanaki hívek ekkor felváltva hol Kisbaráthoz, hol Szentivánhoz tartoztak, de időnként Győrből és Pannonhalmáról is jártak ide bencés lelkipásztorok¹⁰ (Sólymos 2013). A 18. század elején Kisbarát fiókegyházaként működik a ménfőcsanaki közösség, 1735-ben a bencés Szentivánhoz csatolták néhány évre, majd 1738 és 1787 között ismét Kisbaráthoz. A mostanit megelőző és attól nem messze álló templomot Sajghó főapát 1730 körül már restauráltatta (Sólymos 2013). A ma is álló templom 1773-ban épült a hegyoldal kiemelkedő magaslátára. A templomon többször történtek kisebb-nagyobb javítások, például a tető és torony zsindelezése, a szentély szigetelése. Fontos dátum 1787. szeptember 15., hiszen ekkor született meg a Csanaki plébánia felállításáról szóló alapító okirat. Mindez Schogg Krisztof nevű általános püspöki helynök alatt történt, ugyanis gróf Zichy Ferenc győri püspök halála után (1783) nem neveztek ki püspököt, hanem a helynök teljes püspöki joghatósággal volt megbízva (csanakiszentkereszt.hu 2021). Ekkor tehát önálló egyházközséggé alakult a csanaki és önálló plébániát is

¹⁰ Érdekesség, hogy lelkipásztori ellátás szempontjából Csanak, Csanakhegy, Ménfő már ekkor is egybe tartozott.)

kialakítottak. A csanaki egyházközséget három település közössége alkotta: Csanakfalu, Csanakhegy, Ménfő, mely 1802 óta hivatalosan is a Pannonhalmi Főapátság joghatósága alá tartozott. 1802 és 1806 között egy magyar bencés, Zsoldos György látta el a plébánosi feladatokat, miután I. Ferenc visszaállította a bencés rendet és visszaadta a bencések plébániáit és vagyonát¹¹. Szintén meghatározó dátum a helyi közösségek életében az 1851-es év, amikor a győri püspök és főapát megegyeztek, hogy Ménfő kiválik a csanaki egyházközségből és a győri püspök fennhatósága alatt Gyirmóthoz csatolják. A templom 100 éves évfordulójára történt egy nagyobb felújítás. 1928-ban pedig egy külső és belső restaurálásra került sor. 1802 és 1951 között a pannonhalmi bencésekhez tartoztak a hívek, 1951-ben azonban a szerzetesrendek feloszlása miatt a pannonhalmi egyházmegye a helyileg illetékes, tehát a győri püspökség alá került, így a csanaki plébánia is a győri püspökség kereteibe olvadt bele. Mindezek előtt, 1934-ben – amikor Csanakfalu, Csanakhegy és Ménfő Ménfőcsanakká egyesült – a főapát intézkedése szerint a plébánia hivatalosan is a Szent Kereszt Plébánia Ménfőcsanak nevet vette fel és az egyházközség mellett, az iskola is a Szent Kereszt nevet viselte. Ekkor a plébánia is a bencés plébániákat tömörítő győrszentiváni esperességhez tartozik (Sólymos 2013). Az 1930-as évek végétől Csanakon szolgáló plébánosok neve és szolgálati ideje az alábbi táblázatban olvasható. Káplánok (segédlelkészek) 1949 és 1971 között segítették a csanaki plébános munkáját.

11 A bencés időszak egészen 1951-ig, a szerzetesrendek feloszlásáig tart.

6. táblázat: Csanakon szolgáló plébánosok neve és szolgálati ideje 1938-tól napjainkig

Plébános neve	Szolgálati ideje
Jávor Fidél	1938–1946
Rendi Andor	1946–1958
Dr. Vönöczki Gyula Fábián	1958–1989
Forrai Botond	1989–2000
Bartók Ferenc	2000–

Forrás: saját szerkesztés Sólymos 2013 alapján

A plébániai napló jóvoltából további – hol kevesebb, hol több – információ is rendelkezésünkre áll az egyes plébánosok tevékenységéről. Rendi Andor idején 1953-ban belülről kifestették a templomot, átfestették a főoltárt Borsa Antal közreműködésével, majd 1958-ben bővítés szándékával megvásárolták a temető mögötti területet. Dr. Vönöczki Gyula Fábián plébános 1968-ban a templom ablakait kovácsoltvas ráába helyeztette, szélfogót építtetett és javította a világítást. 1970-73 között felújította a toronysisakot, palával fedette le a tetőt és víztelenítette a templom falait. A temetői ravatalozó is az ő idejében készült el. 1979-ben „szembeoltárt” helyeztetett el a templomban. Nevéhez kapcsolódik a templom melletti támfal építése is. Az 1980-as években a Főapátság támogatásával sor került a plébánia teljes felújítására is¹². 1989. március 3-tól a Szent Kereszt Plébánia újra a pannonhalmi egyházmegyéhez tartozik és a pannonhalma területi apátság részét képezi. A csanaki egyházközség helyzete napjainkban is különleges, hiszen földrajzilag a győri püspökség területén helyezkedik el, de történetileg a bencés Pannonhalmához

¹² A korábbi plébánia alapkövét 1829-ben tették le.

tartozik. Forrai Botond szolgálata alatt, 1993-ban visszakapták az egykori katolikus iskolát, evangelizációs központot szerveztek a régi kultúrház (népfőiskola) épületében, melynek alapkövetételére szintén ugyanazon évben került sor. Az evangelizációs központ jogilag független az egyházközségtől, létrehozását egy osztrák házaspár Peter Fischer és felesége kezdeményezte (Solymós 2013). Botond atya idejében sor került még a templom belső festésére, majd Bartók Ferenc plébános felújíttatta a padokat, járólapokat és akkor építették az új ravatalozót is (osboblatus.hu 2021). A 2010-es évek második felében a volt iskolaépület héjazatát cserélték le.

A templomot körülvevő öregtemető a temető régiségére utal, hiszen a középkor általános gyakorlata volt ez a típusú elrendezés. 1935-ben a temetőt községi jellegűvé nyilvánították, tehát azóta nem csak a katolikusok temetője. A gyakorlatban az öregtemetőt odaajándékozták Ménfőcsanak községnek. Fontos megjegyezni, hogy Csanakfalunak és Csanakhegynek 1964-ig külön temetője volt. A templom körüli temető a csanakfalusiak használták, míg a hegyoldali katolikusok a pásztorházzal (mai postával) átellenben lévő „Uraság szántójából” kaptak területet 1841-ben, mely temetőt 1964-ben bezártak. Az öregtemetőt 1958-ban bővítették egy új résszel.

Ménfői Római Katolikus Egyházközség

A történeti előzményekhez tekintetében fontos információ, hogy az 1800-as években Ménfő és Csanak falu a Baráti plébániához tartozott – 1742-ben csatolták oda (Hegyalja 2021), majd amikor Csanakon felépült a templom 1773-ban, Ménfő akkor került át és egészen 1851. júliusáig oda tartozott. Ekkor a győri püspök és a pannonthalmi főapát a bencés vezetésű csanaki

egyházközségtől leválasztotta Ménfőt és a győri egyházmegyéhez csatolta, így Ménfő is a gyirmóti plébániához tartozott (nagyboldogasszony.hu 2021b). Mindez azt jelentette, hogy a pap a ménfői Mária Magdolna-kápolnába jött Gyirmótról szentmisét bemutatni.

1934-ben Varga József plébános felvetette, hogy Csanakfalu, Csanak-hegy és Ménfő egyesülése után egyesüljön a csanaki és a ménfői egyházközség, azonban erre nem került sor. A háború előtti időszakban Ménfőn több vallásos egyesület is működött, úgy mint a Mária Kongregáció, az Élő Rózsafüzér Társulat és a Katolikus Legényegylet és Leánykör.

A ménfői hívek a Bezerédj-kastély kertjében található, Mária Magdolna tiszteletére felszentelt kápolnába jártak szentmisére, azonban az egy idő után kicsinek bizonyult és már az 1920-as években felmerült a templomépítés gondolata, de az akkor összegyűjtött pénz elértéktelenedett és így több mint két évtizedet kellett várni a megvalósításra (Józsa – Sütheő 2019). Az iskolák államosítása, az egyházi személyek letartóztatása által uralt időszakban a ménfői hívek összefogtak a templom építése érdekében- ezért is nevezik ménfői csodának a templom felépítését.

Történt tehát mindez egy olyan időszakban, amikor nem volt „divat” templomot építeni (Credo Győr 2019). Az első meghatározó pillanat 1947. december 31-én történt, amikor Varga József plébános bejelentette, hogy Ménfőn templom épül. 1948-ban Józsa Mihály a Nagyköz és a Szent Antal-szobor közötti telkének egy részét a hitközségnek adományozta (Hegyalja 2018b). Ugyanazon év áprilisában Hegyi György építésmérnök díjmentesen elkészítette a templom terveit, május 3-án volt a kapavágási ünnepély ami az első kapavágást előzte

meg (Józsa – Süthető 2019) majd május 30-án már sor került az alapkövetételre. A templom a hívek aktív részvételével épült fel, akik mind az építési anyag hordásában, mind az alapok készítésében, mind pénzadomány formájában kivették részüket a munkából. A Bezerédj urasági istálló faanyagából épült fel a templom tetőszerkezete (Nagy 199?), közel 24 ezer téglájából pedig a templom szentélye készült el (Hegyalja 2018b), felajánlásként az egyik közeli (egykori Pápai úti vám melletti) téglagyárból is tömérdek téglát kaptak (Hegyalja 2018b). A templom építése előtti évben kifejezetten jó termés volt málnából és a termelők téglajegyek vásárlásával is segítették a nemes ügyet, ezért hívják málnából épült templomnak is (nagyboldogasszony.hu 2021b). A málna Boldogasszony csipkéje néven is ismert volt (magyarkurir.hu 2019). A templomot Nagyboldogasszony tiszteletére emelték, aki egyúttal a védőszentje is. Az említettek mellett majálist rendeztek, málnával díszített zsebkendőket készítettek, futballmeccset szerveztek a templom javára. A leánykörösök és legények színdarabot adtak elő, melyben szintén sok pénz gyűlt össze (Józsa – Süthető 2019).

1948. december 24-én az éjféli szentmisét már a templomban tartották. A felszentelésre pedig 1949. augusztus 21-én került sor Papp Kálmán győri megyés püspök által. A templom egyik harangja az 1876-ban Kőszegen készült lélekharang lett (korábban a kápolna tornyában volt), a másik nagyharangot 1949-ben öntötték. A vörösmárvány főoltár Réthy Gyula, a belső berendezést, festményeket Borsa Schutzbach Antal iparművész tervezte. 1950-ben folytatódott a belső felszerelés, díszítés, 1953-ban elkészült a gyónatószek. A templom felépülése után 1955. január elsejével az egyházközség önálló lelkeszésséggé formálódott, ma hivatalosan Győr-Ménfői Római Katolikus Plébániaként működik.

1948-ban más is történt a ménfői egyházközség életében. A római katolikus és az evangélikus iskolák V-VIII. osztályainak egységesítését szerették volna megszervezni, 3 római katolikus és 1 evangélikus terem bevonásával, azonban erre a felekezeti iskolák kvázi megszüntetése vagyis államosítása következtében nem került sor (Nagy 199?). A államosítás második lépéseként a 6 elemi iskolás beosztás helyett 8 évfolyamos általános iskolát vezettek be és a hittan oktatás csak fakultatív keretek között folytatható tovább, sőt mi több a hittanórákat kizárták az iskolákból és csakis a templomokban engedélyezték megtartásukat (Hegyalja 2018c). Mindenféle kiadást a továbbiakban a beszélt egyházközségi adóból kellett fedezni, az egyházközségnek kellett gondoskodni a templomról és az alkalmazottakról (plébános, kántor, sekrestyés, temető gondnok). Ilyen helyzetben minden adományt szívesen fogadtak. Kupi János sokorópátkai lakos például végrendeletében a ménfői római katolikus egyházközségre hagyta a ménfői Hegyalja-dülőben található földjének egy részét¹³. Vagy így tett Denk Gusztávné 1957-ben, aki a Szent Mária Magdolnákápolnát meghatározott feltételek mellett átadta az egyházközségnek (Nagy 199?). Önálló lelkészlakás, plébánia építésére 1968-ban adódott lehetőség, majd később garázs és raktár elnevezés alatt hittantermet is építettek.

Az 1948-ban államosított iskolaépület ma újra az egyházközség tulajdonában van, Ménfői Közösségi Házként (MénKöHáz) működik a Fekete István utca 8. szám alatt.

Az 1980-90-es éveket tekintve az alábbi fontosabb események történtek: 1985-ben a kápolnát műemlékké nyilvánították, 1986-87-ben a templom

13 2000 négyzetgölgöt, ami körülbelül 7200 négyzetméternek felel meg.

külső renováláson és belső festésen esett át, 1989-ben a plébániához csatlakozó, „igazi” hittantermet építettek. 1987-1994 között tovább folytatódott a templom ékesítése, korszerűsítették a világítást, elkészült a padfűtés, felkerültek a szobrok a falra (Józsa – Sütheő 2019). A Győri Városszépítő Egyesület és a helyiek összefogása révén a kápolna renoválásra került 1991-ben. 1992-ben bővítették a lelkészlakást egy irodával. A ménfői egyházközség plébánosai és szolgálati idejük a 7. táblázatban olvasható. 2009 óta Sándor Gábor az egyházközség plébánosa, aki párhuzamosan 2013 óta a tényői és sokorópátkai, 2017 óta a korocói egyházközséget is ellátja. A plébános munkáját jelenleg egy 14 fős Plébániai Tanácsadó Testület támogatja és segíti. 2014. szeptemberében egy gitáros és hat énekes részvételével megalakult a Ménfői Ifjúsági Kórus, jelenleg 2 furulya, hegedű, gitár és zongora kíséri az éneket.

7. táblázat: A Ménfői Római Katolikus Egyházközség plébánosai és szolgálati idejük (1948-napjainkig)

Plébános neve	Szolgálati idő
Varga József	1948–1973
Farkas Antal	1973–1976
Szabó Béla	1977–1987
Kántor Antal	1988–1994
Nagy József	1994–2000
Balázs Tamás	2000–2006
Bognár István	2006–2009
Sándor Gábor	2009–

Forrás: saját szerkesztés nagyboldogasszony.hu 2021a alapján

Győr-Ménfőcsanaki Evangélikus Egyházközség

A ménfőcsanaki gyülekezet a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület, azon belül a Győr-Moson Evangélikus Egyházmegye egyik legfiatalabb tagja. Önálló lelkesi állást 2006 augusztusa óta tartanak fenn, az azt megelőző időszakban Ménfőcsanak a győrújbaráti gyülekezethez tartozott. A győrújbaráti evangélikus gyökerek egészen 1785-ig visszanyúlnak, amikor Nagybarát, Ménfő, Csanak, Kisbarát, Nyúl, Ság és Pér települések evangélikus lakosaiból gyülekezetet szerveztek (ratz.hu 2021). Ménfőcsanak először a győrújbaráti gyülekezet leány-, majd később társegyházközségeként működött. A ménfőcsanaki evangélikusok így szervesen részt vettek a győrújbaráti, korábban nagybaráti gyülekezet megalapításában, a templom építésében, valamint az ottani iskola fenntartásában. 2006 jelentette a fordulóponthoz, amikor a győrújbaráti gyülekezet létszámának 60 %-át adó Ménfőcsanak önálló gyülekezetté szerveződött. Az önállósodás gondolata viszont már korábban felvetődött, már az 1890-es évek környékén a ménfői evangélikusok téli hónapok idejére például külön tanítót fogadtak, mely időszak 6 évig tartott, majd telket vásároltak egy régi épülettel, ami iskolaként és tanítólakásként szolgált (menfocsanak.egyhazkozseg.hu 2021a). Mindez több szempontból is problémákat vetett fel. Egyrészt a ménfőiek nem rendelkeztek egyházmegyei engedéllyel az iskola és a tanítói állás létrehozására, ezt csak utólagosan kapták meg. Másrészt az iskola létrehozása feszültséget okozott az anyaggyülekezettel való viszonyban is, ugyanis az ottani tanító fizetéséhez továbbra is hozzá kellett járulniuk. 1905-1906-ban a gyülekezet egy imaházként is szolgáló iskolát épített a meglévő telken.

1945 és 1948 között a gyülekezetben kántortanítóként Pécsinger János szolgált. Az iskolák államosítása miatt egyre bizonytalanabbá vált, hogy a gyülekezet meddig tartathatja istentiszteleteit az iskola-imaházban, így előtérbe került a templomépítés kérdésköre, ami nem új keletű gondolat volt. 1941. decemberében rendkívüli gyorsasággal sikerült a gyülekezetnek egy templom építésére alkalmas telket megvásárolni. Egy éjszaka alatt történt minden, ugyanis más is érdeklődött a telek iránt, így a foglalóra szükséges pénzt a tanító úr úgy kölcsönözte és a vételhez szükséges egyházmegyei engedélyt is csak utólag (másnap) tudta megkérni, mely hozzájárulás később meg is érkezett (menfocsanak.egyhazkozseg.hu 2021b). A ménfőiek határozott célja ezúton a templom felépítése lett, melynek érdekében komoly áldozatokat vállaltak. A templom építése Az 1953-ban Nagybarátira került lelkész, Laborczy Zoltán irányítása alatt indult el, számos erőfeszítés után. Egyrészt csupán harmadik terv elkészítése után kaptak jóváhagyást a helyi tanács és az egyház vezetősége részéről egyaránt, másrészt 1956-ban még két püspök is látogatást tett a gyülekezetnél, hogy lebeszélje őket a templomépítésről (menfocsanak.egyhazkozseg.hu 2021b). Így éveken át titokban minden pénzükön építőanyagot vettek, melyeket a gazdák pincéiben, padlásain rejtettek el. Végül Káldi Barna építész terveit elfogadták és 1957. március 17-én megtörtént az első kapavágás, az alapkőletételre pedig szeptember 15-én került sor. A templomot három év múlva, 1960. június 12-én, Szentháromság ünnepén szentelték fel. A templom orgonáját Trajtler Gábor lelkész, orgonaművész tervei alapján Ádám József szombathelyi orgonaépítő mester építette, melyet csak 10 évvel később szenteltek fel. A templom építésével egyidőben a gyülekezet vezetésének tervei között szerepelt a parókia építése is, mely azonban csak közel 50 év elteltével

valósulhatott meg, amikor a gyülekezet visszakapta a Győri út 119. szám alatti, egykori iskola területét.

A parókia építése felé az első meghatározó lépést egy felajánlás adta 1997-ben, Németh Mihályné két fia halála után családi házuk rá eső részét a gyülekezetre hagyta, mely jó alapot jelentett az építkezés megtervezéséhez (menfocsanak.egyhazkozseg.hu 2021c). Ahogy egykor az iskolaépítés, úgy a parókiaépítés is feszültségeket hozott felszínre a győrújbaráti anyagyülekezettel való viszonyban, mert szükségessé vált a győrújbaráti parókia felújítása is és a ménfőcsanaki hívek a saját parókiaépítés tervezése közben nem érezték jogosnak, hogy a költségek 60 %-át ők viseljék. Párhuzamosan ekkor vetődött fel az anyagyülekezettől való leválás gondolata és annak hivatalos úton való elindítása is. 2001. márciusában végül megszületett a döntés, a presbitérium 22 igen, 1 nem, 2 tartózkodás mellett a parókia építését és a Győrújbaráttól való leválást szavazta meg (menfocsanak.egyhazkozseg.hu 2021c). A lelkészlakás megvalósítását több forrásból támogatták a hagyaték mellett. A ménfőcsanaki hívek 10 millió forintot gyűjtöttek össze, a Széchenyi Terv keretében 8 és fél millió forint támogatást kaptak, a Győr-Soproni Evangélikus Egyházmegye, a győri önkormányzat és a ménfőcsanaki Részönkormányzat összesen 1,1 millió forinttal támogatta az építkezést. Az alapkövetétel 2002. májusában zajlott le, a felszentelésre 2004. októberében került sor Ittész János püspök közreműködésével.

A hivatalosan 2006. augusztusában önállósodott és vált le a ménfőcsanaki gyülekezet Győrújbaráttól, amikor a felsőbb egyházi hatóságok jóváhagyták az önálló lelkészi állás létrehozását. Az egyházköztség lelkészei az alábbi

táblázatban láthatók, az első „önálló” lelkészi állást Percze Sándor töltötte be 15 éven keresztül, akit Pongrácz Máté követett, az ő beiktatására 2021. szeptember 5-én került sor.

8. táblázat: A Győr-Ménfőcsanakai Evangélikus Egyházközség lelkészei és szolgálati idejük 1945-től napjainkig

Lelkész neve	Szolgálati idő
Kiss Sámuel	1910–1953
Laborczy Zoltán	1953–1985
Lupták Gyula	1985–1992
Hanvay László	1992–2006
Percze Sándor	2006–2021
Pongrácz Máté	2021–

Forrás: saját szerkesztés menfocsanak.egyhazkozseg.hu 2021c alapján

Az új lelkész fiatalos lendületet hozott nemcsak a városrészi evangélikus gyülekezet, hanem az egész ménfőcsanakai városrész mindennapjaiba. Számos színes program, kezdeményezés elindítása, megszervezése fűződik Pongrácz Máté nevéhez, így például az Ádventi kalandtúra, az Ádventi ifi-s délelőtt a 6–8. osztályos fiataloknak, vagy az október 23-i ünnepi orgonakonzert a templomban. A tanévnyitó istentiszteletet játékos focikupával kötötték össze, 2021. október 14-én a településrész óvodájában elindította az ovis hittant. A lelkészpár nagyon aktív a közösségi médiában is, ez is új szintet hozott a gyülekezet életébe.

Ménfőcsanaki reformátusok közössége

A ménfőcsanaki református hívek a Győrújbarát-Ménfőcsanak Missziói Egyházközséghez tartoznak, ami egy fiatal közösség, a tagok átlagéletkora kifejezetten alacsony. Az egyházközség a Dunántúli Református Egyházkerülethez, azon belül a Pápai Református Egyházmegeyéhez tartozik. A gyülekezet 2011. szeptemberében kezdte el a szolgálatot, a Sokorói-dombság mentén található településeken, településrészekben (Győrújbarát, Nyúl, Gyirmót, Ménfőcsanak) élő reformátusok egy közösségbe való szervezésével. Saját helyük, templomuk új közösség lévén nem volt, így az első években a győrújbaráti önkormányzat biztosított megfelelő helyet számukra a Civilház termében. A Dunántúli Egyházkerület által 2011-ben elindított gyülekezetplántálási programnak a közösség kezdetektől fogva tagja, melynek keretében lelki házat építenek: misszionálnak, tanítanak, vigasztalnak és konfirmálnak (reformatus.hu 2016). Az első gyűjtésből a gyülekezet első fizikális tulajdona 50 db kis kehely volt, melyet az úrvacsorához vettek. A keresztelőkancsót egy lelkes gyülekezeti tag ajándékozta nekik.

Fiatalos közösség lévén e korosztályt különös figyelem övezi. Gyermekistentiszteletet tartanak, babaszobát alakítottak ki, ahol a legkisebb gyermekkel lehetnek a szülők és kihangosítva hallják az igehirdetést, 2015 óta napközis tábort szerveznek. Saját parókia és templom építésére 2018-ban kaptak támogatást. Győrújbarát településen a Fő utca 76. szám alatt, éppen eladó „Jóbarát Söröző” épületét vásárolták meg (reformatus.blog.hu 2020). A meglévő épület fizikai korlátai miatt nem egy klasszikus templomépületet, nem egy megszokott gyülekezeti házat és nem egy tradicionális parókiát tudtak kialakítani. A cél egy komplex gyülekezeti központ kialakítása volt, mely

egyszerre, egy helyen négy funkciót kellett, hogy betöltsön: istentisztelet helye, közösségi helyiség, lelkészi hivatal és parókia. Az új gyülekezeti központ létrehozásában a tagok óriási szerepet vállaltak, erőn felül adakoztak, mindemellett az egyházközség is ide csoportosította a tartalékait. A Pápai Egyházmegye és az egyházmegye gyülekezeti többek között a 2020. március 15-i perselypénzt is e közösségnek ajánlotta fel székek, pulpitus, úrasztala, illetve bútorzat beszerzésére (reformatus.blog.hu 2020).

További, a városrészben működő civil közösségek

Ménfőcsanaki Népfőiskola

A ménfőcsanaki népfőiskolai mozgalom kezdetei az 1910-es évek végére nyúlnak vissza, ugyanis a Csanaki Népfőiskola 1919. október 14-én alakult meg. Szekeres Bónis, a helyi plébános a Csanaki Gazdakör kezdeményezésére hozta létre és 1919 és 1930 között ő irányította a mozgalmat, szervezte a programokat és előadásokat is tartott (Szabady 2005). A népfőiskola iskolán kívüli felnőttoktatási intézményként, közösségi művelődési formaként működött, mely oktatási forma Nyugat-Európában széles körben elterjedt és eredetileg protestáns gyökerű mozgalom (Törzsök 1996). Móricz Zsigmondot idézve a népfőiskola célja volt „Jobb polgárt, jobb hazafit, jobb embert nevelni”. Eleinte 1919-ben ismeretterjesztő előadásokat tartottak, majd 1920 őszére engedélyezték a rendszeres tanfolyamok szervezését.

A népfőiskola rendezvényeire eleinte 18 év feletti férfiak járhattak, majd a negyedik tanfolyamtól 15 év feletti hölgyek is. A tanfolyamok november közepétől kora tavaszig tartottak. Az első hat évben a római katolikus elemi iskola egyik tantermét használták, majd 1925-ben megvették Szávay Gyula villáját (mai Horgas utca 4. szám alatt). A megvásárolt épületet 1931-ben átalakították, színpadot is építettek benne. A kertben mintagazdaságot működtettek. Könyvtár is működött itt, ez az épület volt a „Kultúr” a helyiek körében. A tanfolyamok szervezésekor különös hangsúly helyeztek a hétköznapi falusi munkák, gazdasági tevékenységek megalapozásához szükséges ismeretanyag átadására. 1926-ban például csipkeverő tanfolyamot is szerveztek, 1930-tól pedig kulturális rendezvények színesítették a népfőiskola működését, színdarabokat mutattak be, kabaréesteket és kultúrbált szerveztek (Törzsök 1996). A népfőiskola igazgatója a mindenkori bencés plébános volt. 1945-ben a népfőiskolai mozgalom gyakorlatilag megszűnt, a népfőiskola épületét 1945. május elsejével a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség kapta meg, 1946. márciusától óvodaként, később szükségteremként, majd könyvtárként is működött. az 1980-as évekre az épület romos állapotba került. 1991-ben pedig a Pannonhalmi Főapátság tulajdonába került, ma a bencés rend Árpád-házi Szent Margit Evangelizációs Központként működik.

E bemutatott népfőiskola hagyományokra építve, Dr. Timaffy László biztatására Dr. Zsilavi Fábiánné újjáélesztette Győr-Ménfőcsanak városrészben a népfőiskolai szellemiséget és a rendszerváltás idején a legkiválóbb szakembereket hívta meg előadásokra és vitaestekre. 1989. szeptemberében „Magyarország jövője, a vidék jövője” címmel kezdődtek a népfőiskolai programot, melyeket történelmi előadások, szakmai képzések követtek (gyorplusz.hu 2016).

A népfőiskola céljait az alábbiakban jelölte meg: az emberek közéletiségre nevelése (Winkler 1999), valamint a történelmi és nemzeti tudat ébresztése (Kisalföld 2002). A ménfőcsanaki népfőiskola eseményei eleinte a település és a kistérség időszerű gondjainak megoldási lehetőségeihez kapcsolódtak, később már átlépték a megye-, majd az országhatárt is és a kínálat közeleti, mezőgazdasági, különféle történelmi, erkölcsi és szociális témákkal gazdagodott. Az előadók között volt többek között Benda Kálmán és Juhász Gyula történész, Sulyok Vince és Csendes Béla költő, Dr. Barsi Ernő és Dr. Timaffy László néprajztudós vagy éppen határon túli néprajztudósként Gaál Károly és Liszka József. A népfőiskola keretei között nyaranta nemzetközi képzőművészeti tábor, gazdaképzőt és falusi turizmusra felkészítő előadás-sorozatot is szerveztek.

A ménfőcsanaki példa több település kulturális életét is megihlette és népfőiskolai programok a térség különböző helyszínein lettek elérhetőek: Ménfőcsanak mellett Hédervár, Kóny, Ács, Pannonhalma, Mezőörs is adott helyet a rendezvényeknek (Kisalföld 1998). A térségi előadások összességében három témakört öleltek fel: ember és környezet (természetbarát életmód, biogazdálkodás), gazdálkodás (szakmai és pénzügyi feltételek) és kultúra (helyi és nemzeti hagyományok, egyén és közösség, élet- és munkaesély). A ménfőcsanaki népfőiskola gondozásában számos értékmű kiadvány jelent meg, többek között az alábbiak: Dr. Timaffy László: Rábaköz és Hanság, Dr. Barsi Ernő: A távoli szekerek, Szülőfalum Sály község iskolája, A „halott szó” nyomában, Galgóczi Károlyné: Az író faluja, Ménfőcsanak 1945-70. Az MDF falutagozata támogatásával és Dr. Medgyasszay László által 1989-ben alapított Hegyalja újság is 1994 óta a népfőiskola gondozásában jelenik meg. 1991-ben az Erdélyből menekült újságíró, Szabó Gyula Jenő lett a szerkesztője, tőle

tanult Dr. Zsilavi Fábiánné (gyorplusz.hu 2016). A havilap a népfőiskola szellemi műhelyként működik, sorai között megjelennek a magyar kultúra kiemelkedő értékei, a helyi közösségek élete, a magyar történelem sorsfordulói, valamint helytörténeti dokumentumok. Dr. Zsilavi Fábiánné, a Ménfőcsanak-i Népfőiskola Egyesület elnöke 2016-ban Pro Urbe Győr díjat vehetett át.

Free Fighter Sportegyesület Ménfőcsanaki Kyokushin Karate Dojo

A kyokushin karate oktatásával foglalkozó Free Fighter Sportegyesület 2008-ban kezdte meg működését Győrben, azóta rohamos fejlődésen ment keresztül, melynek eredményeképpen Győrben és vonzáskörzetében 8 helyszínen, valamint Felvidéken 3 településen várja a kyokushin karate iránt érdeklődőket (freefighterse.hu 2019).

A kyokushin karate a végső igazság karatéja, egy full-contact, álló stílusú karate irányzat. A Sósai Masutatsu Oyama által alapított kyokushin karate a keménység, a kitartás szinonimája. Az alapító 10. dan-os mester szigorú, fegyelmezett edzésmódszereiről, rendkívüli megpróbáltatásairól, példátlanul kemény küzdelmi rendszeréről lett híres az egész világon. A legkeményebb harcművészet – a kyokushin karate – több mint sport. Belső tartalma, sajátos filozófiája, erkölcsi értékrendje van – a sok ezer éves távol-keleti történelmi, vallási, harcművészeti hagyományokra épült rendszerben éppolyan fontos szerepet kap a társadalomban való helytállás, a család tisztelete, mint a tökéletesen végrehajtott gyakorlat (gyorplusz.hu 2018a).

A győri székhelyű Free Fighter Sportegyesület zászlaja alatt 2014-ben nyitotta meg kapuit a ménfőcsanaki karate klub, mely a *Ménfőcsanaki Kyokushin Karate Dojo* nevet viseli. Kezdetektől fogva a ménfőcsanaki Petőfi Sándor Általános Iskola tornaterme a kyokushin karate edzések helyszíne, 2015. októberétől a ménfőcsanaki kyokushin karate oktatás – Győrben és környékén azóta is egyedülállóként – ovikarate foglalkozással bővült a Ménfőcsanaki Óvoda keretein belül és nagy népszerűségnek örvend a helyi lakosság körében (MFP Dojo 2019). Szintén ebben az évben jelent meg a ménfőcsanaki klub címerében a fekete párduc. A ménfőcsanaki kyokushin karate meghatározó személyisége, vezetőedzője shihan Laczkovits Richárd 5. danos mester, akinek kyokushin karaté pályafutása 2000-ben kezdődött, 2019-ben az IBK DAI SHIHANI kollégium vezető mesterei egyhangúlag shihani rangot, 5. dan-t adományoztak neki. 2020. évtől az IBK világszervezet magyarországi országképviselőjének nevezték ki.

A klub helyi célközönsége széles, minden sportkedvező korosztályt megszólít az óvodás kortól kezdve. A klub vezetője és tagjai a megalakulása óta aktív részesei a ménfőcsanaki városrésznek, sőt a sport területén az egyik legmeghatározóbb szereplő a klub. Az elmúlt évek alatt a legkülönbélebb közhasznú tevékenység formájában tettek közvetlen környezetükért, így többek között játszótéri játékokat újítottak fel, lefestették mindkét iskolaudvar padjait, részt vettek több alkalommal a városrészi szemétszedéseken és a szelektív gyűjtőszigetek takarításán, valamint a városrészi virágültetésben. A közhasznú tevékenység mellett a klub állandó, aktív résztvevője a ménfőcsanaki rendezvényeknek, eseményeknek, így a ménfőcsanaki sportnapoknak, az iskolai családi napoknak, sőt saját szervezésű eseményekkel

és kezdeményezésekkel – kihívás napja az iskolában, ménfőcsanaki karate farsang, évváró bankett – maga is alakítója a helyi közösségi életnek.

Muszáj Természetvédelmi Koordinációs Egyesület

Muszáj Természetvédelmi Koordinációs Egyesületet 2010-ben Budapesten alapították fiatal, természetszerető, zoológus végzettségű barátok összefogásával (Győr+ Hetilap 2019). Ma már Győrben működik, Győr-Ménfőcsanak városrészben van a székhelye és itt él az egyesület elnöke, Koncz Nóra. Már az egyesület elnevezése is beszédes, arra utal, hogy napjainkban a természet- és környezetvédelem abba fázisba lépett, ahol intenzíven kell foglalkozni vele, vagyis „változtatni kell, hogy jobb legyen” elv alapján fejtik ki tevékenységüket. A tevékenységük azon meglátásra épül, hogy az emberek életében szükséges a természethez való közeledés, főleg fontos ez a városi emberek esetében és ugyanilyen fontos az, hogy a közvetlen környezetünkben mit tudunk tenni a természetért. Az egyesület meg kívánja mutatni, hogy élhetünk úgy is, hogy egészségesebbé tesszük lakókörnyezetünket. Az egyesület megalakulása óta önkéntes alapon működik, hármas célkitűzést követve: 1. hasznos tettek végrehajtása a természet védelméért, 2. környezeti nevelés minden korosztálynak, 3. önkéntesek foglalkoztatása a magyarországi és a külföldi természetvédelemben. A célokhoz igazodva az egyesület fő tevékenysége a környezetismeret, a természetvédelem, az ismeretterjesztés és oktatás formájában valósul meg. Széleskörű gyakorlati tevékenységük során apró tippeket, magyarázatokat és alapos indokokat adnak a természetbarát életmód kialakításához, melyekkel hatással lehetünk a természetre és legfőképpen az embertársaink hozzáállására. Interaktív foglalkozásokat, előadásokat, természetismereti túrákat (tanös-

vény-utakat, erdei kirándulásokat) és nyári táborokat szerveznek kicsiknek és nagyoknak, vagyis minden korosztályt megszólítanak. Számos ötletet, kezdeményezést már megvalósítottak, így például Győrújbaráton sétautakat és velük párhuzamosan egy kerékpárutat is kijelöltek Ménfőcsanak és Pannonhalma között (muszajegyvesulet.hu 2015). A legkülönlegesebb kezdeményezésük a *www.kolcsonkenyer.hu* oldal elindítása, melynek lényege, hogy a regisztráltak ritkábban használt tárgyaikat felajánlják egymásnak kölcsönzésre, így vásárlás helyett ingyen használhatják az oldalra feltöltött eszközöket. Ez a kezdeményezés 2017-ben az egyik legrangosabb magyarországi környezetvédelmi díj, az Ozone Zöld-díj ezüstérmét nyerte el. A ménfőcsanaki városrész életébe az elmúlt években kapcsolódtak be. Részt vettek a városrészi rendezvényeken környezetismereti játékaikkal, a Zöld Ménfőcsanak Program keretében szervezett akcióikkal a városrész zöldítésére buzdítják a lakosokat. 2019-ben hirdették meg az első városrészi növénycserét, melyet azóta minden évben – magcsere, palánta- és gumócsere formájában – valósítottak meg a helyi lakosság egyre aktívabb részvételével. Közreműködtek a városrészi Madárbarát Program megvalósításában, melynek keretében madáreleségosztásra került sor, valamint pályázatot hirdettek madáretető készítésére újrahasznosított anyagokból (gyorplusz.hu 2021a). A Föld napja alkalmából 2021-ben fotópályázatot hirdettek, melyekre természeti értékekről készült alkotásokat vártak.

Az egyesület legújabb városrészi projektje a Málnakert elnevezésű közösségi kert pályázati forrásból való kialakítása Ménfőcsanak társasházak környékén, melyet Bálint gazda ötlete nyomán valósítottak meg (gyorplusz.hu 2021b). A megye és a város első közösségi kertjét hozták létre, ahol 23 parcella került kialakításra, mely gondozásában a helyi lakosokon kívül más városrészből is

érkeznek ide (gyorplusz.hu 2021c). E zöld kezdeményezés egy hasznos közös tevékenység, melynek valódi közösségépítő ereje van. Egy másik helyi kezdeményezés keretében 11 ménfőcsanaki kertet tekinthettek meg az érdeklődők, megismerve a kis családi gazdaságokat (gyorplusz.hu 2021f). A II. Ménfőcsanaki Kézműves és Termelői Piacon is részt vett az egyesület zöld programokkal, például csere-bere asztallal – ahová bárki elhozhatta a háztartásában feleslegessé vált, de még használható tárgyait – illetve mobil elemgyűjtő pontként is működtek, és még használt naptárból ajándéktáskát is lehetett készíteni önkéntesek közreműködésével (gyorplusz.hu 2021e). Az európai hulladékcsökkentési hét-höz egy a városrészhez kötődő rejtvényel csatlakoztak.

Sokoró RC Modell Közhasznú Egyesület

A Sokoró RC Modell Közhasznú Sportegyesületet 2007-ben alapították, a modellezést, mint hobbit 25-30 éve művelő összetartó baráti társaság tagjai (köztük az egykori Győri Modellező Klub tagjai is). Az sportegyesület azzal a céllal jött létre, hogy népszerűsítse a győri gyerekek, fiatalok és nem utolsó sorban a felnőttek körében a technika szeretetére nevelő, Győrben nagy hagyományokkal rendelkező sport és szabadidős tevékenységet. Az sportegyesület fő profilja a repülőgép, helikopter és autó modellek építésének és biztonságos üzemeltetésének oktatása és népszerűsítése.

A sportegyesület székhelye a ménfőcsanaki városrészben van, a tagok között is számos helyi lakos vagy ehhez a városrészhez szorosan kötődő fiatal modellező található, akik napi-heti rendszerességgel látogatják, használják, szépítik és gondozzák a szintén Ménfőcsanak határában fekvő modellező területet, azaz a Sokoró RC modellrepteret is. A Sokoró Rc Modell KSE

tagjai folyamatosan aktív résztvevői a városrész közösségi életének. Számos alkalommal vettek részt a városrészt szebbé és élhetőbbé tevő társadalmi munkálatokban, az évtizedek óta itt élő idős emberek segítségével, valamint számos Ménfőcsanakon megrendezett sporteseményen is. A sportegyesület által szervezett legnagyobb városrészi rendezvény az évről-évre megrendezett nemzetközi modellező találkozó. A Jetmodell-találkozó nem csak a hazai modellező társadalom tagjai körében népszerű, hanem határon túlról is érkezik minden évben számtalan pilóta. Nagyszabású rendezvény ellenére a családias légkör mindvégig jelen van, ami az összetartó egyesületi csapatnak köszönhető (Győr+ Hetilap 2018). A sportegyesület által megrendezett programok, találkozók és modellbemutatók egyaránt szólnak a helyi vagy győri családoknak kicsiknek és nagyoknak, fiataloknak és időseknek.

Marcal Tánc- és Népművészeti Egyesület

A Marcal Néptáncgyűttes 2005-ben alakult Ménfőcsanakon. A Marcal Néptáncgyűttest is magában foglaló szervezeti keret, a Marcal Tánc- és Népművészeti Egyesület 2009-ben alakult meg az akkor már négy éve táncoló fiatalok szüleiből. Az egyik legfontosabb profilja a több generációt átölelő kultúra megszerettetése, átadása, és közzététele, jelenleg három együttes működését segíti. Mindhárom együttes az életkori sajátosságainak megfelelően sajátítja el a tánc, kiemelten a néptánc sajátos mozgásvilágát. Az egyesület célja elsődlegesen a gyermek- és ifjúsági tánc- és népművészeti oktatás megvalósítása, támogatása, fejlesztése, továbbá tánc-csoportok létrehozása, szervezése és működési feltételeinek megteremtése. Az egyesület olyan programokat, kulturális csoportokat támogat, amelyek a gyermek- és ifjúkorúak részére lehetőséget te-

remt a kulturált közösségépítésre, a képességfejlesztésre, népszerűsítik a mozgás szeretetét és a szabadidő hasznos eltöltését. Az egyesület támogatja továbbá a tánchoz kapcsolódó egyéb művészeti (elsősorban népművészeti) társterületek (pl. népzene, alkotóművészet) oktatását. Az egyesület számos tánc- és népművészethez kapcsolódó rendezvényt, fesztivált, kulturális találkozót, közösségi programot kíván szervezni, illetve támogatni. Az egyesület vezetőinek kiemelt célja, hogy mind az autentikus, mind a tematikus stílusú táncok prezentálásával, táncosokat és célközönséget gyűjtsön maga köré. A közel 100 tagot számláló csoportban, a 2005-ös alapító tagok közül még ma is táncolnak szép számmal. Az egyesület sorai között találunk számos nyugat-dunántúli, és országos minősítőkön bronz és ezüst minősítésű táncost, régiós nagydíjas táncosokat, Országos néptáncverseny döntőjébe jutott szólótáncosokat.

Az egyesület művészeti vezetői Király Genovéva és Klauz Balázs. Az egyesület és táncosai szerves részei Győr-Ménfőcsanak városrész mindennapjainak, kulturális életének, legyen szó bármilyen iskolai, városrészi vagy kulturális eseményről, kezdeményezésről. Az egyesület hűen ápolja és az utókor számára is megőrzi mind a magyar értékeket, népszokásokat, mind a helyi, ménfőcsanaki hagyományokat – többek között a farsanghoz tartozó hagyományok, húsvéti locsolás, májusfa állítás, pünkösöd, szüret, betlehemezés tekintetében. Húsvéthétfőhöz kötődő locsolkodás nincsen már Ménfőcsanakon az egyesület tagjai nélkül, akik bármilyen körülmény ellenére, kreatívan életben tartják a népszokásokat (gyorplusz.hu 2021). Az egyesület rendszeresen képviselteti magát a helyi, regionális, megyei rendezvényeknek, minősítőknek, fesztiváloknak. Emellett képviselői az országos táncház mozgalomnak, aktív résztvevői az Országos Táncház találkozóknak szervezés és lebonyo-

lítás tekintetében is. Az egyesület ifjúságvédő prevenciós programnak is lelkes szervezője. A városrészi egyesület közössége 2020-ban a kulturális és művészi értékek létrehozásában, a ménfőcsanaki népi hagyományok ápolásában és a helyi közösségi élet szervezésében vállalt aktív, értékteremtő tevékenységének elismeréseként Ménfőcsanak Városrész Szolgálatáért díjat vehetett át.

3. Gyirmót városrész története

*„Szülőfalunk kis határának minden talpalatnyi földjéhez
igazán vérségi kötelékek fűznek, amelyek annál erősebbek lettek,
minél jobban távolodtam gyermekkori éveimtől.”*

Bedy Vince

Gyirmót, ennek a kivételes szépségű település történetének máig megkerülhetetlen helytörténeti írója – Bedy Vince soraival – idézzük meg a városrész múltját. Talán még a cél is közös, hiszen az egykori nagyprépost azért írta meg az 1900-as évek elején olyan részletesen az egyes eseményeket. „...hogya a község mai lakossága megtalálja benne elődjei mindennapi életének változatos képét, lássa munkájuknak, szívósságuknak, életrevalóságuknak eredményét.”¹

Milyen előremutató gondolkodás volt ez a huszadik század elején, hiszen a helyi identitás fogalmát határozta ez meg. Írásunk célja is ez, feltárni a helyi identitás és kohézió erejét és arra is keressük a választ, hogy a település közösségi tevékenységei mennyiben formálták, alakították az itt élő emberek hétköznapijait, ill. erősítették a településhez való kötődést. Mennyire jellemző az elmúlt harmincöt évben a közösségi cselekvés és az önszerveződés. Céлом tehát Gyirmót közösségi tevékenységeinek történet feltárása a rendszerváltást követő, 1989 utáni időszakban.

Először azonban tegyük egy rövid történeti utazást Gyirmót múltjában. A felszínre kerülő emlékek alapján a község már az ókorban is lakott, népes hely volt. Határában minden korszakban találtak házi szerszámokat, ékszereket, edényeket. A vaskorszakból háromélű nyilak kerültek elő, melyeket a szkíták használtak.² Mikor a rómaiak elfoglalták Arrabonát a kedvező fekvésű szomszédos településeket megszállták, így a római légiók átvonulásának útjába esett Gyirmót is. Az államalapítás idején részben fejedelmi részben pedig a vezérek nemesi birtokává lett. Nevét 1157-ben említette először oklevél. Giurmoth és Villa Giormoth írásmóddal. A legrégebbi birtokosai a nagyváradi káptalan és a Gyirmóti nemzetség volt. A névadó Gyirmóti család jelentős földekkel rendelkezett. A tizenötödik század végén birtokcserék által a termőföldek nagy részét a győri káptalan megszerezte, így Gyirmót a káptalan földesúri joghatósága alá került. Lakói tősgyökeres magyarok voltak, molnárok és szőlőtermelők, illetve mások földműveléssel és halászattal foglalkoztak. 1594-ben a pusztító török csapatok Győr elfoglalásakor Gyirmótot is leigázták. Hat évvel később újra benépesedett. A török iga után a Rákóczi-szabadságharc idején sem tudott a falu erőre kapni, ugyanis Heister császári tábornok katonái feldúlták és kifosztották. A békés idők bekövetkeztével a győri káptalan német telepéseket hozatott, akik pótolták a lakosságot. Az eltelt évszázadok alatt ők elmagyarosodtak. 1769-ben építették a római katolikus templomot. Ekkor a hívők száma 541 fő volt. Ezt követte az iskola építése, amely 1830-ban létesült.

A következő történelmi fordulópont az 1848-as szabadságharc, amikor is szintén sokat szenvedett a község lakossága. A férfiak egy része katonának állt és nem jött vissza, a császári seregek hadisarcot szedtek, a kitört

kolerajárványban sokan meghaltak. Változást az 1853. év hozott, egy rendelet következtében, amikor a jobbágyok magántulajdonául jelentette ki azokat földeket, amelyek addig úrbéri szolgáltatásúak voltak. Ezek a törpebirtokok azonban keveseknek biztosított megélhetést. A huszadik században a lakosság zöme egyre inkább a közeli Győr gyáraiban helyezkedett el. A gazdálkodás feltételei nem javultak, a mezőgazdaságból élők száma csökkent, 1960-ban például már csak a lakosság 27% élt csupán belőle. Miután Gyirmót Győrtől hét kilométerre, délnyugatra fekszik így fejlődésére, történelmére ez a tény mindig nagy hatással volt.

1970-es évek elejének közigazgatási átszervezésével Gyirmótot és Ménfőcsanakot Győrhöz csatolták. Azóta kedvelt városrész, amely napjainkban is dinamikusan fejlődik. Lakossága folyamatosan nő, nem csupán Győrből, de az ország különböző részeiből is költöznek ide. Az 1989-es rendszerváltozást követően megalakult a Gyirmóti Részönkormányzat, amely az infrastrukturális fejlesztés mellett a helyi közösségi élet szervezését, a meglévő hagyományok őrzését és ápolását is célul tűzte ki. 1999. augusztus 15-én létrejött a Gyirmóti Általános Művelődési Központ, amely 729 négyzetméter alapterületű, korszerű épületben, gyönyörű környezetben, sokoldalú közösségfejlesztő tevékenységet folytat.

Ez utóbbinak milyen történelmi előzményei vannak? Ennek felkutatására térjünk vissza egy pillanatra. Ismét Bedy Vince írását hívjuk segítségül. Sorra veszi az alapítványokat, amelyeknek közösségépítő szerepe volt Gyirmót életében. Talán nem meglepő, hogy mindegyik alapítvány az iskolához és egyházhoz kapcsolódik, tehát a legfontosabb közösség-szervező a tanító és a plébá-

nos a falu életében. Elsőként Grábics Márton és Vető Anna iskolaalapítványát jegyzi 1889-ből, amely a katolikus iskola fenntartására szolgált. Az alapítványt a gyirmóti plébános kezelte. 1893-ból újabb alapítványról szerzünk tudomást ugyancsak a katolikus iskola fenntartására. Ezt már a község kezelte. 1893-ban Grábics Márton és Vető Anna egy szegényalapítványt is létrehoz, melyet szintén a község kezel. Az örök alapítók unokája Klausz Regina halála után vette át a község az alapítványokat.

Legkedveltebb közösségi fórum a nők körében a „Rózsafüzér Társulat”, mely a hitélet gyakorlására ad találkozási lehetőséget. Az iskolából kikerült fiatalok vallásos és hazafias művelését pedig az Ifjúsági Egyesület segíti, mely különösen téli időben működik, a plébános lelkes vezetése mellett. A korabeli leírások szerint ezeken át lüktet ki az élet, a valóság a nép szívéből, lelkéből. Ezek a nép élő társasági életének megnyilatkozásai.

Ilyen történelmi előzmények után mutassuk be a jelenkort. Az esztétikusan immáron újra felújított művelődési ház nagytermének befogadóképessége 100 fő, amely kiállítások, vásárok, előadások, sportfoglalkozások megtartására is alkalmas. A hozzá tartozó színpad kiváló helyszín kisebb zenei és színházi előadásoknak. A kisterem pedig klubok működtetésére is alkalmas. A rendszer-váltást követően itt e-Magyarország pont működött, amely ingyenes internet-hozzáférést biztosított a városrész lakosságának. Az akkor induló klubok ma is aktívan működnek: nyugdíjas, környezetvédelmi, baba-mama klub, játszóház. A közösségi nagyrendezvényeik keretében tartják meg a falunapot, az idősök napját, az egészségpiacot, táncházakat, adventi koszorúkötést, irodalmi esteket.

A település, amely 1971 óta Győr városrésze továbbra is falusias jellegű település, melynek legnagyobb értéke a Fertő-Hanság Nemzeti Park Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetének természetvédelmi területe. A csodálatos környezet adottságait kihasználva általános iskolásoknak és óvodásoknak rendszeresen szerveznek környezetvédelmi programokat és ezáltal Győr oktatási és kulturális életében színes és egyedi küldetést vállalnak.

4. Gyirmót városrész közösségi életének és közösségeinek bemutatása

A Ménfőcsanak-Gyirmóti Művelődési Központ bemutatása

Ahogy azt előzőleg is olvashattuk, egy település közösségi életének fontos mozgatórugója a művelődési ház.

A *Ménfőcsanak-Gyirmóti Művelődési Központot* 2013. július 1-én alapította Győr Megyei Jogú Város Közgyűlése. A szervezet a Kertvárosi ÁMK jogutódja. A Gyirmóti Művelődési Ház és a Ménfőcsanaki Művelődési Ház egyesítésével önálló közművelődési intézmény jött létre, melynek *székhelye* a Ménfőcsanaki Művelődési Házban (Bezerédj-kastély), 9012 Győr, Győri út 90. szám alatt található, telephelye a Gyirmóti Művelődési Ház (9019 Győr, Szent László út 35-37). A gazdasági iroda Gyirmóton működik, mivel a székhelyen nincs erre alkalmas helyiség. A több mint 50 éves *Gyirmóti Művelődési Ház* eredetileg is kultúrháznak épített közösségi tér, amely a településrész

helyi közművelődését hivatott szervezni. Az épületben működik a Gyirmóti Lakossági Információs Iroda és a Ménfőcsanakai Óvoda Gyirmóti Tagóvodája. Helyiségei: 100 főt befogadó nagyterem, Teleszoba, kisterem, sportszoba, sószoba, öltözők és zuhanyzók, valamint irodák. Az intézményt parkosított, 1000 négyzetméteres udvar veszi körül.³ A közösségi élet szempontjából kiemelkedő jelentőségű a Gyirmóti és a Ménfőcsanakai Lakossági Információs Irodával és a településrészek civil szervezeteivel az együttműködés. Az oktatási, nevelési és a közművelődési munka kölcsönös egymást erősítő hatásának kiaknázása, az együtt dolgozás lehetőségeinek további bővítése. 2020-ban a tervező munka során hangsúlyos feladattá vált, hogy a jövőben a művelődési ház még inkább esztétikus, funkciójának megfelelő tárgyi- és eszközrendszerrel rendelkező közösségi tér legyen, ahol megvalósul a közösségi élet élénkülése, a meglévő hagyományok, ünnepek ápolása, a más kultúrákkal való kapcsolatteremtés, a kulturális és helyi értékek közvetítése, valamint a környezetvédelmi, hagyományőrző, egészséges életmódra nevelés a különböző tevékenységekben. A művelődési ház célja, hogy olyan cselekvőerőt keltsen, mely közösségi kultúrát kínál, egyéni értékítéletet teremt, nyitott az emberek problémáira.

Igyekszik az igényeknek megfelelő programok összeállítására úgy, hogy a programok látogatói ne csupán fogyasztók, hanem aktív résztvevők legyenek benne. Ennek érdekében folyamatosan tartják a kapcsolatot a lakossággal. Beszélgetések, kérdőívek és a honlapjuk útján információkat gyűjtenek, megismerik az aktualitásokat, meghallgatják a javaslatokat, és ennek alapján cselekszenek.

A közösségi ház a beszámolójában kiemeli, hogy igyekszik a gyirmótiak alapvető érdekeinek közelében maradni.⁴

A közösségi élet bemutatása

A településen a közösségi élet ápolásához szükséges lehetőségek a családi, rokoni, baráti kapcsolatokban, az óvodai szülői közösségben és a művelődési ház klubjaiban rejlenek. A közművelődési munka során meg kell küzdeni az iskola hiányával, a jómódú emberek „bezárkózásával”, a város közelsége által biztosított tágabb lehetőségek és programok elszívó erejével. (Ezt a megállapítást több későbbi interjúalany véleménye is alátámasztja majd.) Napjainkban léteznek az itt élők között szoros kapcsolódási rendszerek, de már nem lehet ezeket egységesen, az egész település szintjén kezelni. A hagyományos falusi élet megőrzése a legidősebbekhez kötődik. A felnövekvő új generáció és a betelepülők már nem tartják fontosnak a tradíciók és szokásrendek átörökítését, a falusi jelleg megőrzését. A közösségi életet kis csoportokban kell újra gondolni, melyek a közös érdeklődés vagy hasonló életkor szerint kovácsolhatók egységessé. A kohézió alapja nem a „gyirmóti vagyok” érzése, hanem személyiségtől függő, egyéni motiváció.⁵

A telephely bemutatása

A Gyirmóti Művelődési Ház Gyirmót központjában, a templom mellett, az orvosi rendelővel szemben helyezkedik el. A lapos tetős, egyszintes épület 729 négyzetméter alapterületű. Az intézmény életében hangsúlyos szerepet kap a hagyományörzés és a környezetvédelem. Az óvodások, és iskolások számára rendezett környezetvédelmi programokon évente több ezer gyermek megfordul. A művelődési ház legfontosabb feladata a közösségi élet élénkítése, ennek szellemében a kisközösségi rendezvények, a helyi ünnepek és megemlékezések szervezése. A telephely az intézmény gazdasági, igazgatói irodájának,

100 négyzetméteres nagyteremnek, 20 négyzetméteres kisteremnek, teleszobának, sószobának, tornaszobának, öltözőknek, zuhanyzóknak, valamint a Gyirmóti Lakossági Információs Irodának ad helyet. Az intézmény meghatározó szerepet tölt be a városrész kulturális életében. Az elmúlt években kiemelt figyelmet fordítottak a helyi igények felmérésére, helytörténeti kutatásokra, az intézmény arculatának megtervezésére.⁶

A művelődési központ fő feladatának tartja a kulturális értékek közvetítését és művelődési lehetőségek biztosítását. A programok, éves terv összeállítása-
kor figyelembe veszik, hogy a lakosság életkörülményei nagyban befolyásolják a kulturális igényeket, ennek szellemében végzik szervező munkájukat. A közösségi élet és identitás erősítése érdekében a helyi civil szféra segítése, a klubélet fellendítése, kiscsoportos összefüggések számának növelése, helyi ünnepek, rendezvények szervezése szerepel még kijelölt céljaik között. A településrész adottságai leginkább a környezetvédelmi nevelés, oktatás gyakorlati megvalósításához kedvezőek, ezért Gyirmót városi szintű feladatoként ezen a területen kapcsolódott be Győr közművelődésébe.⁷

Minden évben igyekeznek a településrész számára művelődési lehetőségeket biztosítani, kulturális értékeket közvetíteni. A lakosság igényeiről, napi beszélgetések során tájékozódnak. A kirándulások, nagyrendezvények a családok számára nyújtanak kikapcsolódási és kulturális lehetőségeket. Az identitás erősítése valamennyi közösségi rendezvényen és a klubok kisközösségeiben is megvalósul. A helyi ünnepeknek szeretnék továbbra is hagyományt teremteni, ezzel erősíteni a magyarságtudatot és hazaszeretetet. Ezek szellemében megemlékezéseket tartanak Gyirmót hősi halottairól a temetőben lévő kop-

jafánál és az 1848-49-ben elesett szabadságharcosokról március közepén a templomkertben. A klubok működését segítik, az intézményben rendszeresen tartanak foglalkozásokat, a lakosság érdeklődésének megfelelő programokat igyekeznek szervezni. 2019-ben továbbra is a gyerekek és az ifjúság megtartása volt a cél, akik napi rendszerességgel látogatták a művelődési házat, az ingyenes internet-használatnak köszönhetően, mely az intézményben a KÖZNET jóvoltából lehetséges.⁸

A közösségi életet meghatározó és befolyásoló tényezők között a következőket találjuk:

- Gyirmót közigazgatásilag Győr része
- Az idősebb generáció identitása erős
- A tősgyökeres lakosok számára meghatározó és fontos az őket körülvevő közösség
- A valamikori népszokások, hagyományok feledésbe merültek
- Gyirmót elején kialakított telkeken zömmel betelepülők építkeznek
- A betelepültek és a fiatalabb generáció tagjai közösségi életüket a városban élik
- A tősgyökeresek homogén közösségébe a betelepültek nehezen integrálódnak
- A közösségi élet alapjául szolgáló iskola megszűnésével lazultak a legfiatalabbak kötődései kortársaikhoz, Gyirmóthoz
- A civil szervezetekhez való kötődés a közösségi élet egyik formája⁹

A helyi közösségi életéről Zilahi Tímea a Ménfőcsanak-Gyirmót Művelődési Ház vezetője beszélgetésünk alkalmával az alábbiakat fogalmazta meg:

„Civil kezdeményezésekből az elmúlt években hét egyesület is alakult. A művelődési ház több klubnak, körnek ad otthont. A Gyirmóti Nyugdíjas klubnak például több mint 25 éve. A Gyirmóti Sport Egyesület a Győri Törvényszék által bejegyzett szervezet, a legrégebbi futball csapatok közé tartozik, eredményeit helyi támogatóinak köszönheti. Ezen kívül a Vöröskereszt helyi szervezete, valamint a Teleház Sport Szabadidő és Ifjúsági Egyesület említhető meg. A művelődési ház üzemeltetésében működik a Teleház, mely e- Magyarország pontként is funkcionál. Egyetlen helyi gyermekintézmény a két csoportos, 50 férőhelyes óvoda, mely a művelődési házzal egy épületben működik. Az alsó tagozatos iskola 1995-ben sajnálatos módon megszűnt. Gyirmót egyik legfőbb jellegzetessége a zöldövezetében a Holt-Rába mentén található Horgászfalu, ahol az emberek (főleg Győrből) hétvégi házaikban keresik az aktív pihenés lehetőségeit. A település bevezető útja az Achilles-parkba visz, ahol egy bányató partján kiépített strand szálláslehetőséggel és „bio-házakkal” várja a pihenni vágyókat. A 83-as főút mentén megépült az Aranyhal Szabadidő Központ. A létesítményhez több horgásztó, egy étterem, halbolt és büfék tartoznak. A művelődési ház és a gyirmóti önkormányzati képviselő a nótadélután, a duatlon és a Halászléfőző Verseny közös szervezésű rendezvényeit több éve itt bonyolítja. A határban két lovarda is működik. A településen a fent említett Aranyhal Szabadidő Központ és a lovardák kínálnak munkalehetőséget, jelentős számban vannak kisvállalkozók is. Szociológiai és statisztikai szempontból dr. Bedy Vince és Tenk Béla (mindketten Gyirmóton születtek), néprajzi téren dr. Barsi Ernő és dr. Lanczendorfer Zsuzsanna néprajzkutatók foglalkoztak a faluval. Munkáikból kiderül, hogy valaha sok népszokás élt a községben, balázsolás, lucázás, betlehemezés, farsangi tuskóhúzás és le-

gényavatás. Ezeket a már feledésbe merült tradíciókat a művelődési ház egy hagyományörző klub keretében igyekszik újra életre hívni a gyerekek és ifjak körében. A húsvéti locsolkodás, a szentesti éneklés házról házra járva még szűk körben fellelhető, élő hagyomány. Megszűnt viszont a Szent László-napi búcsú, de a májusfaállítás még megmaradt.

Legújabb közösségkovácsoló rendezvény a településrész életében a helyi képviselő által kezdeményezett (a művelődési ház szervezésében) évente megrendezett márciusi Borverseny, a májusi Halászléfőző Verseny, a szeptemberi nótadélután, valamint az októberi Idősek Napja. Népdalok, gyermekjátékok, dajkarímek mára már csak a legidősebb generáció emlékezetében őrződnek. Közösségi élet napjainkban a művelődési ház klubjaiban (nyugdíjas-, ifjúsági-, nő-, hagyományörző-, szülők-nevelők-, baba-mama-, női torna-, gyermek-, és életmód klub stb.), kisközösségeiben (alkotóházak, táborok), a különböző nagyrendezvényeken, (nőnap, gyermeknap, zenés-táncos rendezvények, előadói estek stb.) a focicsapat mérkőzésein, vallási összejöveteleken, ünnepeken folyik szervezett keretekben. A szomszédolás, baráti összejövetelek egyre ritkábbak az itt élők között.”

A közösségi élet szereplői: a gyirmótiak

Az 1411 lelket számláló Gyirmót lelkében és igényességében megmaradt önmagának, nem tagadta meg hagyományait, régi értékeit. A részönkormányzat udvarán használják azt a szépen rakott kemencét, melyben jeles alkalmakkor, vagy csak úgy önmaguk örömeire közösen kenyeret sütnek, gyümölcsöt aszalnak a régi szokás és recept szerint. Az ízlelkezet szerint a gyirmóti asszonyok különösen finom kenyeret, s különféle tésztákat, lekváros buktákat sütöttek. Ma már kevesen ismerik a csiripiszlit, melyet a nagybőjtre búzacsírából készítettek. Akkor volt igazán finom, amikor megbőrösödött a teteje, mondogatják az idősebb emberek a településen. A kemencés aszalás is jellemző volt a falu gasztronómiai kultúrájára. E mögött pedig egy, a gyirmótiakra jellemző szemlélet, mondhatni filozófia húzódott. Errefelé mindig serény népek laktak, akik nem szerették felélni a jövőt. Az általuk megtermelt gyümölcsöt szívesen ették frissen, nyersen, de nem hagyták, hogy a felesleg megrohadjon. Aszalással tartósították, s adtak egyedi ízt a gyümölcsnek.

A régi mesterségek és szokások között a lékhorgászat is megtalálható. A mostani lékhorgászok is ősük ismeretei alapján mennek ki telente a befagyott folyóra. Ugyanígy átöröklődött a költöző madarak szeretete, gondozása is. Az általános művelődési központban évente iskolásoknak, óvodásoknak szervezett rendezvény keretében gyűrűzik a madarakat, a gólyákat pedig szinte már szentként tisztelik. A vizes, mocsaras vidékre mindig is előszeretettel tértek vissza a tengerentúlról. Gyirmóton nemcsak a helyi, hanem a környékbeli gyerekekkel is megszerettetik a költöző madarakat, megismertetik velük ezeknek a szokásait, természetét.

Gyirmót évszázadokon át halászfalu volt, később, de még a nagyarányú győri iparosítás előtt a mezőgazdaság és az állattenyésztés tartotta el a településen élőket. A helybeliek a töltésen gyalog és biciklin vitték portékáikat a győri piacra. Jellemzően a kiskertek zöldségeit árulták, de közkedvelt volt a gyirmóti sóska is a vásárlók körében. A városiak szívesen válogattak a Gyirmótról vitt friss gombák közül is, de természetesen halat is árultak a helybeliek. Az ötvenes években a nagyfokú iparosítás miatt a paraszti létforma némileg visszaszorult. A rendszerváltozás küszöbén azonban sok minden összedőlt és átalakult. A helyi mezőgazdaság is nehezen talált magára. Az önálló termelők képtelenek voltak lépést tartani a többi uniós tagország agyontámogatott mezőgazdaságával. A gyirmótiakban azonban nem mutatkozik meg a városi létforma és a falusi életmód kettőségéből feltételezhető feszültség.

Az itteni lakosoknak igényük van a jókedvre, a humorra, a közvetlenségre, a családi hangulatra. Ha már a humorról volt szó, meg kell említeni Dr. Szemeti Norbert háziorvost, aki arra a kérdésre, miszerint van-e valami jellemző betegsége a gyirmóti embereknek, gondolkodás nélkül a halszállkaevést említette. Mi más is lehetne egy horgászfaluban a legelterjedtebb kór. A gyirmótiak persze nem csak fogni, elkészíteni, de fogyasztani is megtanulták a pontyot, keszeget, amurt. Az itteni emberek nem könnyen hagyják el magukat, a ház körüli munkákat sokszor még betegen, fájós lábbal, derékkal is elvégzik.¹¹

A gyirmóti városrészhez kötődő közösségek bemutatása

A gyirmóti „zöld óvoda” és a hajdani iskola

Az első *óvoda* Gyirmóton az ötvenes évek végén jött létre, amely az aratás idejére idény napközi otthonos jelleggel működött május végétől augusztus végéig a jegyzőségen kialakított szükségteremben, amely a valamikori Szent László úti Hécz kocsmá helyén állott a templom mellett. Később az óvoda a Radnai-féle iskolában (Szent László út 108.) üzemelt 8-tól 14 óráig. A szülők az ellátásért napi 1 forintot térítettek, a többit az állam fizette. 1959. május 2-án megnyílt a gyirmóti napközi otthonos óvoda, kezdetben félnapos nyitvatartással tervezték, de szülői kérésre mégis napi 8 órában fogadta a gyerekeket. Ebben az időben a térség legszebb kultúrházát is felépítették itt 1965–1966-ban. 1969. július 1-jétől 1970. július 1-jéig a közigazgatási átszervezések miatt az óvoda a Ménfőcsanak-Gyirmót Községi Tanácshoz tartozott. Az első óvónő a településen 1963-tól 1996-ig Inhaizer Károlyné volt. Az óvoda 1970. június 1-jétől 1972-ig működött önállóan. 1972-től 1991-ig az óvodát a ménfőcsanaki intézményekhez csatolták. 1991–1995-ig Gyirmóti ÁMK néven új intézményt hoztak létre – melynek igazgatója Borbély Jánosné volt –, ami az óvoda, a művelődési ház, és alsó tagozatos iskola egységekből állt össze. 1995 és 1999 között az ÁMK és az alsó tagozatos iskola sajnálatos megszűnése után Győri Benedek Elek óvoda és tagóvodája lett. 1999. augusztus 15-én ismét létrejött Szabó Jenő képviselő kezdeményezésére és közbenjárására a Gyirmóti Általános Művelődési Központ az óvoda és a művelődési ház egyesítésével.¹²

Az óvoda 2011-ig a Gyirmóti ÁMK intézményegységeként működött, majd a Kertvárosi Főigazgatóságon belül a Dr. Torda István Óvodához (Ménfőcsanaki Óvoda) csatolták az intézményt, végül a Főigazgatóság felbomlása után önállósodott Ménfőcsanaki Óvoda Tagóvodája lett. Az óvodában két csoport működik: a kicsiket foglalkoztató Cinke csoport és a középső csoportosok, valamint a nagyobbak Lepke csoportja. Mindkét csoport szobája korszerűen berendezett. Új bútorok, felújított világítás és sok érdekes játék várja a gyerekeket. Az óvodához tartozó nagy játszóudvar játéakai megfelelnek az Európai Unió előírásainak. Az óvodában a hagyományokhoz híven a környezet szeretetére, megóvására nevelik a gyerekeket. Az intézmény a várostól környezetvédelmi munkájáért megkapta a Kitaibel Pál-díjat, és 2006-ban a Környezetvédelmi Minisztériumtól elnyerték a „Zöld Óvoda” címet. A „Zöld napok” programsorozat részeként minden áprilisban és májusban Győr város és a környező falvak óvodásai látogatnak el hozzájuk madárgyűrésre, valamint a madarak és fák napján rendezett túrára. Ezenkívül rengeteg mozgásos programmal foglalják le a gyermekeket: van gyermektorna, hetente kétszer ovifoci, lehetőség van kick-boxra járni. A tavasz folyamán úszni mennek a nagyobbak és részt vesznek a játékos oviolimpián. Az óvoda nevelési programja kiegészült az angol nyelv oktatásával. Két óvodapedagógus foglalkozik a gyerekekkel angol nyelven. Céljuk, hogy az idegen nyelv alapjait megismerjék a gyerekek, így az iskolai nyelvtanítást megkönnyítsék számukra. Hetente egyszer logopédus foglalkozik az arra szorulókkal és hittanoktatás is folyik az óvodában. Rendszeresen járnak a gyerekekkel színházba, valamint a helyi művelődési házban is szerveznek bábelőadásokat. Játszóházat, családi napot is rendszeresen rendeznek. Az a cél – fogalmazza meg Konczné Gyánó Andrea

óvodavezető –, hogy az óvodai nevelésben családias, a szülőkkel együttműködő, jó hangulatú légkört alakítsanak ki.¹³

A madarak és fák napja alkalmából kirándulásokat szerveznek, ahol három állomáson Gyirmót természeti környezetével ismerkedhetnek meg a gyerekek. Az óvoda környékén pedig tizenkét madárodút telepítettek, ahova szívesen fészkelnek a kismadarak, télen pedig segítik a túlélésüket madáretetéssel és megünneplik a madarak karácsonyát is. Heti kétszer a Rodeo Ranchen tavasszal és ősszel ingyen lovagolhatnak az óvodások és lehetőségük volt korábban lovas-kocsikázni is. Továbbá minden gyermek ültethetett saját fát a gyirmóti futópálya köré, valamint az óvoda udvarán is részt vettek a faültetés minden mozzanatában. A környezetvédelem mellett a hagyományok tiszteletére, megismerésére is nevelik a gyerekeket az óvodában. Ennek szellemében például szeptemberben szüretelni viszik az óvodásokat, ahol nemcsak szőlőt szedhetnek, hanem megismerkedhetnek annak feldolgozásával is. 2012 óta a Ménfőcsanak Óvodához tartozik az intézmény, így az ő hagyományaikból is merítenek. Ilyen az Országprojekt, ahol a csoportok minden évben választanak egy országot, melynek hagyományait, arculatát megismerik.¹⁵

A hajdani iskola

Ahogy arról korábban szó volt, a településrész közösségi életét nagyban befolyásolja az, hogy Gyirmóton ma már nem működik iskola. Gyirmóton a XVII. századi egyházi hatóság kezdte a lelkipásztorkodás, iskoláztatás rendezését, de ez csak később valósulhatott meg. 1714-ben kezdődött itt a népoktatás, iskolaépítés. 1716–1721 körül épülhetett meg az első iskola. A településen mindvégig nagy figyelmet szenteltek az oktatásnak.

A folyamatos fejlődést a második világháború törte meg, amely sem a falut, sem az oktatást nem kímélte.

1945. március 27-én a szovjet és a német csapatok összecsapása során 52 ház és az iskola is leégett. A felszabadulást követően a községházát alakították át tanteremmé, amely alkalmasnak bizonyult 100–120 gyerek oktatására. 1948-ban az iskolát államosították, 8 osztályos általános iskola lett az elemiből, új tanítói állások betöltésére került sor, a tankönyvellátás javult. Kezdetben két idegen nyelvet, németet és oroszot oktattak. A háborút követően az első igazgató Radnai Mihály, a volt kántortanító lett (1948–1958-ig). A tanítók közül Vas Lajos nevét kell még megemlíteni. Az iskolai szükségállapot megszüntetésére 1958-ban egy új épület avatásával került sor, amely két világos, tágas tanteremből, nevelői szobából, zsbongóból állt. Az iskola egészen az 1960-as évek végéig működött önállóan, ám 1970. július 1-től Gyirmót Győr városához tartozott már, így az iskolát és az óvodát is a ménfőcsanaki intézményekhez csatolták. A rendszerváltás után azonban 1991-ben megalakult a Gyirmóti Részönkormányzat Varga Béla vezetésével és 1991–1995 között Gyirmóti ÁMK néven új intézményt hoztak létre, mely óvoda, művelődési ház és már csak alsó tagozatos iskolaegységekből állt. 1995 és 1999 között azonban fokozatosan megszűnt az alsó tagozat, így Gyirmót iskola nélkül maradt.¹⁶

A gyirmóti kulturális intézmény keretein belül működő közösségek

A gyirmóti nyugdíjasklub

Ez a közösség megőrzött valami fontosat az egykori tollfosztások, más kalákamunkák hangulatából. Megőrizték derűjüket, életkedvüket, s a felelősséget is egymásért. Eleven, pergő élet zajlik a foglalkozásokon. Előadásokat hallgatnak meg, beszélgetnek, énekelnek. Talán az övék az utolsó generáció, amelyik nem ismeri a fanyalgást. Vannak persze mély bánataik, örömeik, de életszemléletüknek nem része a gúny, a csomókeresés a kákán. Ezek a nyugdíjas emberek nemcsak létezni, hanem élni is tudnak. Méltósággal, esetleg leleplező humorral viselve öregségüket.¹⁷

A gyirmóti nyugdíjas klub napjainkban K. Szabó Tiborné Marika vezetésével működik, aki 2008-as nyugdíjba menetele óta vesz részt igazán Gyirmót közösségi életében. Az azóta eltelt idő alatt sokat tett a településrész közösségi életéért. Vezeti a nyugdíjas klubot, vezényli a női tornát, kiveszi a részét a lakossági egészségpiac szervezéséből, havi egy alkalommal nőklubot tart és emellett a gyerekekkel is foglalkozik: játszóházat, táborokat szervez az iskolai szünetekben. Mindemellett korábban több éven keresztül ő volt a helyi óvodai fociklub edzője is. A helyi közösségi élet szervezésébe mondhatni véletlenül került bele. Gyirmóra költöztek, Marikáról pedig tudták, hogy szervezéssel foglalkozott évekig, így örömmel, nagy lelkesedéssel kapcsolódott be a gyirmóti közösségi élet vérkeringésébe. Korábban Bölcsné Marika vezette a nyugdíjas klubot éveken keresztül. Tőle vette át a stafétabotot, ám eleinte kö-

zösen végezték a vezetési feladatokat. A klub, amely Szabó Jenő önkormányzati képviselő úr és a Gyirmóti Művelődési Ház dolgozóinak közreműködésével minden évben komoly és vidám programokat szervez a tagok számára, a mai napig kéthetente tart összejövetelt. Előadókat hívnak Győrből és környékéről, vannak könyvbemutatók, egészségüggyel kapcsolatos előadások. Nagyon sokat főznek egy-egy alkalommal, kirándulnak egy évben kétszer-háromszor.

Az ilyen jellegű kikapcsolódásokról így számol be Gyirmót folyóirata, a *Marcaltáj*: „Az örökifjak” számára, akik több megterhelést bírnak, nagyon vonzó a budapesti kirándulás, aminek keretében a nyugdíjasok ingyen vonatkozhatnak és vehetik igénybe a budapesti közlekedési eszközöket, így már többször hajóztak a Dunán is. Meglátogattak két világszínvonalú kiállítást, felmentek a János-hegyre, ahonnan libegővel ereszkedtek le. De nagy sikere volt a nagycenki, Fertő tavi kirándulás és a balfi, fertőszéplaki buszos kirándulás is.”¹⁸

A klub az éves programterv összeállításakor természetesen figyelembe veszi a klubtagok véleményét is. Filmvetítés, farsangi jelmezes bál, értékes előadások, élőzenés óévbúcsúztató a legnépszerűbb programok közé tartoznak, de kiemelt helyet kap az idősek napi megemlékezés is: „Gyirmót példát mutat a nemzedékek együttéléséből, az idősek megbecsülése pedig nem korlátozódik egyetlen alkalomra. Szabó Jenő önkormányzati képviselő úr köszöntötte a megjelenteket és felidézte az ő fiatalkorukat, azt, hogy milyenek voltak a mindennapok több mint fél évszázaddal ezelőtt a településrészen. Ez a jeles nap az idősekről szól, az irántuk való tiszteletünkről, szeretetünkről. Szükségünk van arra az életbölcsségükre, amivel irányítgatnak, segítenek eligazodni minket

a néha kiúttalannak tűnő mindennapokban. A képviselő beszéde elhangzása után minden vendéget Győr város borával és egy szál virággal köszöntött. A korábbi évekhez hasonlóan az idén is külön ajándékkal köszöntötte a jelenlévő vendégek közül a legidősebb hölgyet és urat. Ezután az időseket ízletes ebéddel és jó minőségű borokkal látták vendégül. A vendégek jó hangulatban együtt nótáztak az énekesekkel.”¹⁹

K. Szabó Tiborné Marika elmondása szerint van, hogy az összejövetelek alkalmával csak leülnek, beszélgetnek, varrnak valamit az óvodásoknak. Egy évben egyszer közös vacsorán vesznek részt az általuk választott étteremben, valamint félévente névnapköszöntésre is összegyűlnek. Advent idején koszorút kötnek és részt vesznek a helyi Mikulás ünnepségen, melyet az óvodások műsora színesít. Ilyenkor a nyugdíjas klub is megajándékozza a legkisebbeket. Az adventi hangolódást segíti a karácsonyi koncert. A részönkormányzat is besegít a programokba, hiszen különböző előadásokra szóló tiszteletjegyekkel ajándékozza meg az egyesület tagjait.

A klub életéhez szorosan kapcsolódik az Egészségpiac elnevezésű programsorozat is, amely 2011 óta működik Gyirmóton. Persze nemcsak idősek látogathatják a rendezvényt, hanem bárki, aki kíváncsi egészségének állapotára. A gyirmóti egészségpiac szervezésében is bőven kiveszi részét Marika. A rendezvény általában minden év tavaszán kerül lebonyolításra. Évről évre változnak a programok, de vannak állandó, visszatérő vizsgálatok is. Az egészségpiacon a lakosság ingyenes szűrővizsgálatokon vehet részt (vérnyomás, vércukorszint, csontsűrűség és koleszterinszint mérése, hallás- és szemvizsgálat). Emellett tanácsadás és különböző életmódprogramok várják a kilátogató kö-

zönséget (lelki egészségtanácsadás, stresszkezelés, dietetikus szaktanácsadás, gyümölcs- és zöldségkóstolók, masszázs, testtartást javító torna stb.)

A nyugdíjas klub 25 főt számlál pillanatnyilag (2021), éppen annyit, amennyi idős a klub is. Jó időben szívesen tesznek sétákat a horgásztelepre vagy éppen lovaskocsikázást szerveznek. A programok mostanában már inkább önköltségesek, régebben több támogatást kaptak. Kimondottan nyugdíjasok alkotják a klubot, de elmondható, hogy főként nők látogatják. A klub egyre jobban idősödik és nehéz ma már vonzó programot kitalálni. Sok a beköltözött, akik már nem akarnak részt venni az összejöveteleken. A programokat rendszeresen hirdetik, kiküldik, de ritkán akad új jelentkező. Segítségükre van viszont a szájhagyomány, amely útján eljutnak azért az emberekhez a hírek, programok. Az utóbbi két évben a vírushelyzet megnehezítette az összejövetelek megszervezését. A nyugdíjas klub vezetője úgy érzi, hogy a kialakult helyzet még jobban elzárta az embereket egymástól.

Nőklub

A nőklub vezetését is K. Szabó Tiborné vállalta magára. Korábban volt már Gyirmóton nőklub, aztán megszűnt, majd öt-hat évvel ezelőtt újra alakult Marika vezetésével. Egy hónapban egyszer találkoznak, egy ideig a női tornás csapatból is jártak tagok. Célja az volt az egyesületnek, hogy minél több nő összejöjjön és jól érezzék magukat együtt. Évek óta minden hónapban egyszer este hattól nyolcig a csanaki tekézőben gyűlnek össze. Itt aztán jókat beszélgetnek, esznek, isznak, mellette pedig meccseznek egymás között.

Női torna klub

K. Szabó Tiborné a női tornát korábban több helyen is megszervezte, vezényelte. Ideérkezése előtt nem volt ilyen jellegű foglalkozás Gyirmóton, éppen ezért nagyon nehezen alakult ki a létszám. Többször nehézségekbe ütközött a szervezés és komoly elkötelezettség kellett ahhoz, hogy végül is sikerüljön az elindulás. Először pár ember járt el a foglalkozásokra, jelen pillanatban (2021) pedig 21 fővel működik a klub, amelyet Győr város támogat. Heti kétszer tartanak foglalkozást, ahol mindig jó hangulat uralkodik. Bárki jelentkezhet a tornára, a korosztály nagyon vegyes: vannak szépkorúak és vannak fiatalabbak is. Zenére csinálják a feladatokat. Félévente egyszer összejövetelt szerveznek. A klub tagjai részt vesznek a nyugdíjas klub kirándulásain, programjain is.

Gyógytorna klub

A klub mai napig működik. Régebben külön időpontot jelöltek ki a szervezők, de mára már beleolvadt a nyugdíjas klubba, ahol az idősebbeket megtornáztatják az összejövetel elején.

Gyerekklub/Élményszerző játszóház

K. Szabó Tiborné a játszóház szervezésében is aktívan kiveszi a részét. Gyirmót az időseken túl a fiatalok, a gyerekek közösségi életére is odafigyel, hiszen a játszóházat iskolás gyermekek részvételével rendezik meg az iskolai szünetekben, így ez nagy népszerűségnek örvend. A rendezvény sokszínűségét bizonyítja a Marcaltáj című folyóirat alábbi írása:

„Már hosszú évek hagyománya, hogy a Gyirmóti Művelődési Ház gondol a kisiskolásokra az iskolai szünetekben. Így a tavaszi és az őszi szünetben egy-egy napon, míg a nyári szünetben két héten át várja a játszani, alkotni vágyó gyerekeket. A tavaszi szünetben a kézműves alkotásokkal a húsvétra, míg az őszi szünetben a halloween és egy kicsit az advent ünnepkörökre is készültek a gyerekek. A leghosszabb játszóház a tavalyi évhez hasonlóan idén is a kéthetes nyári volt, ahol a tanévzáró után (június utolsó két hetében) minden gyerek felszabadultan és vidáman vette birtokba a Gyirmóti Művelődési Házat. A gyerekeket változatos programok várták. A kézműves foglalkozásokon rengeteg érdekes és különleges dolog készült el. A leginkább várva várt program mindkét héten az Ugripark volt, de nagy élményt jelentett az állatkerti séta és a mosoni-dunai hajókázás is. A gyerekek sokat voltak a szabadban és így szűkebb és tágabb környezetüket is felfedezhették. Jártak a gyirmóti madárl-esnél és a győri Aranyparton is. A résztvevők az első héten csapatokat alkotva gyűjtötték a pontokat a különböző sportos és játékos feladatok során, hogy a hét végére a végső sorrend kialakuljon közöttük. Minden csapat oklevelet és persze apró jutalmakat kapott. A jól ismert csocsó, a foci, a pingpong elengedhetetlenek voltak a két hét során.”²⁰

Az idei évben is megrendezésre került a kéthetes nyári játszóház, melynek keretében a résztvevők egy napot a horgászfaluban töltöttek el. Itt jóízű ebédet főztek közösen a gyerekekkel. Nagy sikere volt idén a második héten megrendezésre kerülő kerékpáros tábornak is.

K. Szabó Tiborné nagy részt vállal Gyirmót közösségi életének működésében. Elmondása szerint azonban nagy nehézség a programok szervezése

szempontjából, hogy a településrészen már csak az óvoda működik, a korábbi alsó tagozat régen megszűnt már. Ezáltal a gyerekek nagy része az óvoda után kiszakad a látókörükből és nagyon nehezen tudják őket ezáltal megszólítani. Marika azt is felismeri, hogy más lett mára világ és a lakosoknak több alternatíva is rendelkezésükre áll, hogy eldöntsék, mivel töltik szabadidejüket. Tudja, hogy nem várhatjuk el a mai fiataloktól, hogy ugyanazt csinálják ők is, mint a mai idősebb emberek hajdanán. Ahogy említette: „Sajnos nem lesz már kukoricafosztás együtt énekléssel, dalolással.” Beszélgetésünket azzal zárta, hogy néha úgy érzi, fél az egyik ember a másiktól, az emberek nehezebben nyílnak meg egymás előtt, mint hajdanán. Érzése szerint ez kihatással lehet a következő évek közösségi életére is.

A városrészben működő egyház

A török pusztítás előtt Gyirmótnak már lehetett saját temploma és plébániája, amit aztán a törökök elsepertek a föld színéről. A török járom alóli felszabadulás után a gyirmóti lakosság még csak a templom helyére sem emlékezett, mivel egy évszázad alatt háromszor is megváltozott a falu lakossága. A török idők után parasztházakban vagy sövényből, agyagból épített és náddal fedett szegényes kis hajlékban tartották az istentiszteletet. A hitéletről keveset tudunk ebből az időből. Az eleven vallásosságot az utak mellett felállított keresztek tanúsítják, melyeknek maga a község viselte a gondját. Az egyházlátogatási okmányok úgy írnak a gyirmótiakról, hogy szívesen járnak istentiszteletre. Mivel a községet magyar és német ajkúak vegyesen lakták, így gyakran támadt közöttük feszültség, hogy milyen nyelven is szólaljanak meg az egyházi énekek és prédikációk.²¹

A fentebb említett sövényes, agyagos templom azonban omladozófélben volt a 18. század közepén, így elengedhetlenné vált egy új templom felépítése. A győri káptalan mint kegyúr meg is építtette a katolikus templomot 1769-ben, amely 2019-ben ünnepelte fennállásának 250. évfordulóját. A község lakói ekkor kivétel nélkül katolikusok voltak. Ezután hamarosan plébániaház is épült, 1806-ban pedig már önálló plébániát állítottak fel Gyirmóton.²²

Ahogy azt a bevezető írásban is olvashatjuk, egy falu életében a régebbi időkben a legfontosabb közösségszervező a tanító és a plébános volt. Ma már természetesen sokféle egyesület, klub létezik, ami a közösségi életet szervezheti, működtetheti egy település életében. Az egyház közösségi életben betöltött szerepét vizsgálva Torma Bélánét kerestem fel, aki 2003 óta a gyirmóti egyházközség segítő munkatársa és születése óta a településen él. Elmondása szerint a korábbi évekhez képest meglehetősen szegényesebb a közösségi élet Gyirmóton. Ennek okát részben abban látja, hogy az ő korosztályából származó értelmiségi rétegből többen Győrbe költöztek. Így elkerültek a faluból sokan. Ezt megérezte a falu beszélgetőtársam véleménye szerint, hiszen akkoriban nem volt még általánosan elterjedt, hogy valaki főiskolát, egyetemet végezzen. A legjobban egy iskola hiányzik a faluból. Bár rengeteg gyermek lakik Gyirmóton, de ahányan vannak, annyi felé mennek. Az 1980-as években szűnt meg a településen a felső tagozat, ami azt eredményezte, hogy az ötödik osztályt már győri iskolában kezdték meg a gyirmóti gyerekek. A legnagyobb baj talán mégis az volt, hogy „szétszórták” őket a város iskoláiban, így az addig együtt lévő gyermekközösség sebet kapott. Állítása szerint iskola nélkül nincs közösség. Sajnos már kikopott a közösségi életből a búcsú tartása, valamint a falunap is. Előbbi persze sok településen kiveszett a mai időkre.

Az egyházi közösségi életről elmondható, hogy 60–70 fő jár misére a lakosok közül rendszeresen. A képviselőtestület 10–12 főből áll, amelyet 5 évente újítanak meg. A képviselőtestület közössége szépen együtt tud dolgozni. Munkájuk főleg abból áll, hogy a nagy egyházi ünnepeket (sátoros ünnepeket) előkészítik, valamint részt vesznek a plébániai hivatal rendezésében (udvar takarítása, fűnyírás, utcafront rendbe tétele stb.) Jelenleg is (2021) zajlik a templom felújítása, amihez rengeteg társadalmi munka is kellett. Heti szinten többször is jártak templomot takarítani, hiszen a rengeteg maltert, lehulló vakolatot el kellett távolítani a padlózatról. Belülről nagyjából már sikerült a felújítás, de a külső pucolás még hátra van. Remek, összetartó plébániatestület dolgozik most Gyirmóton. A tagok között vannak fiatalabbak és idősebbek egyaránt, akik közül jó páran a közelmúltban költöztek be Gyirmóra. Nyári hittantábort és más közösségi programokat nem tudnak vállalni, hiszen amióta a győri Szent Imre plébániához tartoznak, azóta az ott megrendezésre kerülő programokra kapnak meghívást a hívek. Templomi esküvőt négy-ötöt tartanak egy évben. A gyirmóti plébániai hivatalnak otthont adó épület mindig is plébániaként működött, amelyet még Mátrai atya építtetett meg.

Az egyházi év advent első vasárnapjával kezdődik, majd azt követi az adventi időszak a hajnali szentmisékkal, amelyet heti kétszer tartanak meg Gyirmóton. Örömteli, hogy fiatal házások és gyerekeik is részt vesznek a rorátékon. Hittanokat csak az óvodában tartanak. Kevesen vesznek részt azonban a gyerekek közül ezen, hiszen rengeteg a programkínálat az óvodában is. A plébánián belül farsangi bált nem tartanak, mivel, nincs meg hozzá a megfelelő helyszín.

Az egyházi közösség régebben sok utat és kirándulást szervezett. Eljutottak Mariazell-be, sőt Rómába is. De részt vettek betlehemnéző körutakon is. Jelenleg azokon az utakon vagy kirándulásokon tudnak rész venni, amit a győri Szent Imre plébánia szervez. Sajnos Gyirmótnak nincs önálló plébánosa. Ez a történelem folyamán sokszor megesett a településrészsel. Az új plébános, dr. Balázs Tamás atya igyekszik mindenben a gyirmóti hívők segítségére lenni, de meg kell érteni a lakosságnak, hogy nagyon embert próbáló feladat egy plébánosnak két helyszínen az egyházi közösségi életet szervezni.

Beszélgetésünk ezután újra a település közösségi életéhez kanyarodott vissza. Torma Béláné Ica úgy gondolja, hogy mára már a nyugdíjasklub nagyon megöregedett. Magas az átlagéletkor a klubban, melyet a fiatalabb nyugdíjasok már nem igen látogatnak. Az utánpótlás így lassan megszűnhet, hiszen a település fiatalabb nyugdíjasai már nem igen kapcsolódnak be a programokba. Visszaemlékezései szerint leánykorában még szüreti bált is rendeztek a faluban. Talán szükség lenne egy kulturált szórakozóhelyre, étteremre, ahol rendszeresen lennének rendezvények. Ez segíthetne esetleg a közösségi élet felrázásában.

Az utcán belül lévő közösségek is el-eltűnőben vannak. Régen ismerték egymást az ott lakók, a mai beköltözőkkel viszont már nincs sok kapcsolat.

További, a városrészben működő civil közösségek

Lovasklubok

Gyirmótot festői környezete, remek földrajzi adottsága is alkalmassá teszi arra, hogy a hagyományos magyar sportok méltó, távolabb is ismert színtere legyen. A környékbeli lovasok mindezt felismerték és ki is használják a kiváló lehetőséget. A település az egyre népszerűbb sportág mindennapi életének otthona, versenyhelyszíne, sőt, túlzás nélkül a paradicsoma lett. Gyirmóton két lovarda is működik: a látványos rodeóversenyeiről ismert Rodeo Ranch Szabadidőközpont, valamint a Viktória Lovasklub. Utóbbi kezdő és haladó lovasokat oktatnak itt, a mozgáskorlátozott gyerekek számára pedig terápiás célú foglalkozásokat tartanak. A Viktóriában rendezik meg évente a Hubertus vadászversenyeiket is. A tereplovasok is nagyon megszerették a környéket. Minden évszakban járják a vidéket, lovagolnak a mezőn és a folyóparti töltésen. Minden esztendőben gyerektáborokat szerveznek, alkalmanként lovaskocsival vagy lovasszánnal bukkannak fel a környéken. Mára már teljesen hozzátartoznak a településképhez.²⁴

A Viktória Lovasklub tulajdonosával, Molnár Józseffel készített interjúm során arra voltam kíváncsi, hogy a klub milyen szerepet tölt be a gyirmóti közösség életében. A klub megalakulásának érdekes története van. Molnár József és feleségének Viktória nevű kislánya már korán lóbarát lett, így egy lovardában kezdett el lovagolni. Az ottani foglalkozásokat és az infrastruktúrát látva az édesapa azt találta mondani akkor, hogy hasonló lovardát ők is tudnak csinálni. A gondolatot aztán tett követte és fél év keresés után meg is találták

a megfelelő helyet. A korábbi csanaki termelőszövetkezet szarvasmarhatelepe volt a kiszemelt ingatlan.

Az épület, ahová megérkezésemkor beléptem, hajdanán a 100-as istálló nevet viselte, ami azt jelentette, hogy 50–50 szarvasmarha fért el az épület egyik és másik oldalán. Beszélgetésünk helyszíne pedig a néhai tejház volt, amiben ma klubhelyiség üzemel.

Először kibérelték a létesítményt, és eleinte öt lóval kezdték el a lovagoltatást. Mivel előtte nem voltak jártasok a lovaglás területén, ezért fel kellett venni egy olyan alkalmazottat, aki ért hozzá, ő volt az oktató és közben ők is tudtak tanulni. később felvettek egy zsokét, aki már tényleg mindent tudott a lovakról. Évről évre szép lassan elkezdett bővülni a vendégkörük. Később lízingelni kezdték inkább a létesítményt, ami aztán így hamarosan a család tulajdonába kerülhetett. Ezek után sikerült megvásárolni az ingatlan mellett elfekvő földeket is. Viszonylag gyorsan nőtt a lovagolni tanuló gyerekek száma, mellette pedig az ún. bértartók száma. (A bértartás annyit jelent, hogy a magántulajdonban lévő lovakat adott összeg befizetése után a klub eteti, itatja, karámban tartja, gondozza, de a ló mozgatása már a gazda feladata.)

Minden évben emelkedett a lovasklub tagjainak száma, így igény támadt az infrastruktúra fejlesztésére is. A birtok végén állt egy faház, ez volt a klubhelyiség, ebben intézték a lovardával kapcsolatos ügyeket. Később a 100-as istállóban rendezték be a ma is működő klubhelyiséget. Ennek története is érdekes. A kezdetben lovagolni járók között felvetődött egy kérés a tulajdonosok felé, hogy lovaglás után gyakran megszomjaznak a tanulók, akik szívesen fogyasztanának a foglalkozás után üdítőt. Ezért fogták magukat a lovarda tu-

lajdonosai és kialakítottak egy büfét, amelyben aztán később megjelent az étel is. Aztán felvetődött igényként az is, hogy összejövetelek helyszíne is lehetne a klubhelyiség, míg végül odáig nőtt ki magát a dolog, hogy 2016-ra megnyitották az emeleten a panziójukat 4+1 szobával. Ekkorra tehát már működött a lovarda, az étterem és a panzió is. Sajnos a Covid-19 járvány megjelenése miatt a büfé és az étterem manapság nem üzemel.

Lányuk Viktória is felnőtt, beletanult a szakmába, nagyfiuk is sokáig oktatóként dolgozott a lovardában.

Sokféle versenyt rendeztek itt az évek során: díjugrató versenyt, vadászlovaglást, westernversenyt, sőt még western országos bajnokság is volt itt. Ténylegesen beindult tehát egy lovas élet, ami azt jelentette, hogy egyre több bértartott ló volt, egyre több gyerek tanult itt lovagolni, és számos rendezvényt tudtak megvalósítani: ide tartoztak a háziversenyek, a klubhelyiségben a különböző összejövetelek, családi rendezvények, baráti találkozások. A városban aztán elterjedt a jó híre a lovardának, olyannyira, hogy még a Kisalföld napilap családi napjának is helyet adott a terület. Szép lassan, nagyon sok munkával sikerült felépíteni egy jól működő lovardát. Mára már a lovasvilágban országosan ismert lovardáról beszélhetünk, hiszen itt országos versenyeket is rendeztek. Bátran elmondható, hogy a focicsapat mellett ők is hoztak egy országos ismertséget Gyirmót számára.

Hosszú időszakon keresztül a magyar távlovas válogatott is ott lakott náluk. Először csak néhány lóval, majd később már húsz lóval. Ők tehát nemzeti színekben versenyeztek Kuvaitban, Dubaiban, Chilében és szerte a világban. Viktória ekkor a díjugratásból „átnyergelt” a távlovazásra. Ennek köszön-

hetően eljutott számos nyugat-európai országba, de Chilében és Pekingben is járt már. A versenyeken szinte kivétel nélkül dobogós helyezést ér el. Emellett Viktória kitűzött célja volt, hogy a lovarda nemzetközi szinten ismert legyen, amely végül sikerült is.

Kis- és nagygyerekek egyaránt a lovardában lovagolnak. Ménfőcsanakról, Koroncóról, Gyirmótról, de messzebből is járnak ide sportolni, még Gönyűről is. A bértartott lovakat jellemzően inkább a környéken lakók helyezik el a klubnál, de van olyan is, aki Spanyolországban él és itt tartja lovát. A megalakulása óta eltelt 21 év alatt kialakult az emberekben egy lojalitás a klub felé, hiszen akkor is visszajárnak ide, amikor már nincs is itt a lovuk. Mindezt alátámasztja az is, hogy azok a gyerekek, akik az első öt évben kezdtek itt lovagolni, ők adják ma a bértartók egy részét. A környékbeli lovardákkal szemben az az előnyük van meg talán, hogy a sportoláshoz megfelelő létesítményekkel bírnak, valamint tartozik az ingatlanhoz 10 hektárnyi terület, ahol a lovakat karámozni tudják, így a lovak a szabadban vannak és mozoghatnak. Rendelkeznek versenypályával, fedeles lovardával is, a terület pedig egészen a Holt-Rábáig terjed. Igyekeznek komplex szolgáltatást nyújtani, de a körülmények néha áthúzzák számításaikat. Mindezek ellenére a panzió is ismert lett, sok a visszajáró vendég. A szállóvendégek nagy része leginkább tranzitutas.

Iskolaidőben délutánonként, hétvégén viszont egész nap tartanak foglalkozásokat a klubnál. A lovasoktatásban a minőséget és a biztonságot tartják szem előtt. Hétfő a lovagoltatásban szünnap, hiszen a lovaknak is kell pihenő. Ezen a napon csak a bértartók járnak ki. A nyári időszakban lovastáborokat szerveznek. A lovak kímélése miatt azonban csak minden második héten ren-

dezik meg a táborokat. Általában a tábori férőhelyek megtelnek a saját lovasaikkal. A létesítmény adottságainál fogva OKJ-s lovasdedzői képzés helyszíne is. Időnként tehát másoknak is otthont ad a klub. A westernlovakok például lómasszázs és lógyógyászati előadásokat tartanak egymásnak. De itt szokta tartani közgyűlését a Megyei Lovas Szövetség is.

A klub nem versenystálló, sokkal inkább a lovaglást mint hobbit tartják szem előtt. Kifejezetten hobbilovásoknak hobbicéllal, a szabadidő eltöltésében partnerek ők inkább. Hogy miben is rejlik közösségfejlesztő szerepe a lovardának? A hobbilovások között létezik egy alapösszetartás. A bértartók és lovaglók közül sokan sokféle emberek, más-más szakmából. A lovardán belül találkozik egymással az orvos, a mérnök, az ács, a villanyszerelő, akik egyébként nagy valószínűség szerint nem találkoznának az életben. Beszélgetésbe kezdenek egymással és mi is lehetne a közös téma, mint a ló. Megismerik egymást, összebarátkoznak. Az összetartást tartja a klub a leglényegesebbnek, hiszen nem tudni, mikor szorul egyik ember a másik segítségére. Tehát egy közösségteremtő szándék is jelen van a klub életében. Ide az emberek azért is jönnek, mert itt ki tudnak kapcsolódni. A szép környezet már önmagában teljesíti az ember ilyen vágyát.

A beszélgetésünkből kiderült, hogy a gyirmóti lakóközösség szereti a lovardát és viszont is. Konfliktusba soha nem keveredtek a lakossággal, bár mikor számíthattak egymásra, segítenek oda és vissza is probléma esetén. A tulajdonos mosolyogva mesélte, hogy volt, amikor az egyik gyirmóti lakos utánfutóval érkezett meg a lovardához, hogy a kertjébe trágyát kérjen vagy éppen egy másik lakos a kutyaházba szalmát. Azonnal segítő kezet nyújtottak

nekik és úgy érzik ez viszont is jelen van a gyirmóti embereknél. A környékbeli gazdákkal is jó kapcsolatot ápolnak, számukra a lovarda felvevő piacként működik, hiszen ide el tudják adni a szalmát, szénát. Adnak és kapnak is. A közösségi élet sikerét mutatja az is, hogy a lovardát segítő embereknek nincs is már lova vagy már nem itt tartja, de a lényeg, hogy viktóriás volt. Sőt, egyes emberek lakóhelyváltás miatt már legalább 10 éve nem itt tartják lovaikat, de még mindig Viktória Lovasklub színeken versenyeznek. Ők itt kezdtek, nekik ez az identitásuk.

Gyirmót másik lovardáját Tóth Szilárd működteti. A Rodeo Ranch különös értéke a nagy terület, a hosszú pálya, nem véletlenül rendezik meg itt a Kisalföld vágát. Rengeteg környékbeli ember megfordul a háromnapos rendezvényen, ahol a tulajdonos jóvoltából látványos kiegészítő programokon szórakozhatnak az érdeklődők.²⁵

A ranch a kaland, kihívás, extrém sportok szerelmeseinek nyújt igényes és sokoldalú kikapcsolódást távol a város zajától. A lovarda egész évben cégek, csoportok, baráti társaságok jelentkezését is várja egyedi programokkal, csapatépítő tréningekkel, nagyszabású rendezvényekkel, melyeket mindig a megrendelő egyéni igényei, kívánságai alapján készítenek el. A klub különféle típusú csapatépítő foglalkozásokat tart:

- western (lassózás, kengyel-patkó, hajítás, íjászat, ranchwrok verseny, amerikai feleségcipelő verseny, bikafuttatás szalagtépéssel, malacfogó verseny, paintball-párbaj, dárda- hajítás, óriás szalmabála görgetés, terelő játék, halott indián játék, quad-working feladatok, szögbeverő verseny, rodeo bika)

- Off-road (Quad triál-szlalom verseny, Trabant-ralley, buggy-szöcske verseny)
- Középkor (Adrenalin bomba, sörösrekeszmászás, gladiátor torna, kaszkadőr vontatás, repülő szőnyeg, gumi asztal, sziklamászás, bűvarkodás)
- Kaland programok (Erdei túlélő túra, tús program, katonai kiképzés, off-road túra)

Ilyen és hasonló programok mellett a lovasklub bemutatókkal is szórakoztatja a kilátogató közönséget. A műsorok között megtalálhatjuk a birkarodó-t, lovaskaszkadőr-bemutatót (western vagy hun korabeli stílusban), western gyorsasági bemutatót. Időutazáson vehetnek részt a nézők a középkori lovagi torna vagy a fegyveres földharc megtekintésével. Mindemellett lángholó lovas-tüzes show, Póni óvoda és lovasíjász bemutató is szerepel a listán. Különlegessége a farmnak, hogy egyedi élmény- és kalandprogramokat állítottak össze a magukat és határaikat kipróbálni vágyóknak. Az extrém kikapcsolódásnak a RODEO TEAM tagjai biztosítanak megfelelő szakmai háttérrel, akik vezetik és felügyelik a programokat. Ezen kívül természetesen lovasoktatással is foglalkoznak. Az egészen kis gyerekek 4 éves kortól pónin tanulhatják meg a lovaglás alapjait. A felnőttek számára lovasoktatás, kaszkadőr tréning és galopp tréning is elérhető. Hasonlóan a Viktória Lovasklubhoz az egyesület szívesen vállalja családi napok megrendezését is, melynek keretében a már fent említett programokon kívül csónakázás, horgászat, vízbicikli, lovaglás, pónilovaglás, állatsimogató (teve, bárány, kiskecske), gyerekeknek légvárak, és sétakocsikázás emelheti a rendezvény színvonalát.

A ranch sokszínűségét mutatja, hogy a lovarda vezetője lovas színházat alapított Gyirmóton. A Győri Ördöglovasok csapat 2003 óta foglalkozik lovas showkkal, mellyel nemzetközi hírnévre is szert tettek már. A lovas színház ötlete egy külföldi turné sikere után született meg és 2019 májusa óta rendszeres előadásokat tartanak. A produkciók elsősorban trükkökkel dúsított látványos műsorok színházi tálalásban. A lovasszínházi show új színfoltja lehet a település közösségi életében, ahol a színházi és zenei elemek mellett a látvány és a lovak játszák a főszerepet.²⁶

Történelmi íjász klub

A Bercsényi DSE On-Ok íjász szakosztályának történetéről, közösségi életéről Horváth Tibor Szakosztályvezetővel beszélgettem. Tibor 10 éve vezetője a szakosztálynak, ami közel 25 éves múltra tekint vissza. A történelmi íjások nyaranta a Viktória Lovasklubban tartják az edzéseket, felkészüléseket a versenyekre. A lovarda maximálisan a klub mellé állt, mikor az előző vezető, Vági Miklós egy lehetséges szabadtéri helyszínt keresve felvette a kapcsolatot a lovardával. Az azóta eltelt közel 20 év alatt szoros kapcsolatba kerültek.

A történelmi sportok remekül ötvözik egy-egy nemzet szokásait, mozgáskultúráját, bölcsességét, készségeit, iparművészetét. Ezért is érdemes őrizni ezeket a hagyományokat, s átadni a fiatalabb nemzedéknek. Ennek szellemében a Viktóriában rendezik meg az íjások a minősítő versenyeket is. Ilyenkor a lovasklub udvarán álló, s a nyári táborozók által közkedvelt jurta köré verik fel sátraikat az ország minden részéből érkező íjások. Hazánkban is elterjedt már egyébként az üzleti célú íjászat, sajnos sok esetben már ezt a célt szolgálják a várjátékok íjászbemutatói, show jellegű versenyek. Az igazi történelmi

íjászok azonban – és ilyenek a gyirmótiak is – a hagyományokhoz és önmagukhoz is hűek maradnak.²⁷

A szakosztály tagjai hagyományörző tevékenységet folytatnak, főként tradicionális íjjal lőnek. Fő profiljuk a történelmi íjászat.

A versenyzés mellett az utánpótlás nevelésre is nagy hangsúlyt fektetnek, kezdők részére rendszeresen tanfolyamokat tartanak. Már 5 éves kortól fogadnak gyerekeket, ill. felnőtteket is szívesen várnak. Az edzések mellett számos versenyen is részt vesznek az év folyamán. Körülbelül 20 főre tehető jelen pillanatban a versenyzők száma. Nagy sikereket érnek el történelmi íjászatban és vadászíjászatban vagy másnéven 3D íjászatban, melynek lényege, hogy a verseny alatt 24 lőállásból kell 24 célt (művadat) eltalálniuk. Felkészülésük sikerességét bizonyítja, hogy csaknem minden versenyen érnek el dobogós helyezéseket. Világbajnoki, Magyar Bajnoki címek mellett számos hazai és nemzetközi versenyeken értek el sikereket. Gyirmóton évente két alkalommal, tavasszal és ősszel szerveznek versenyeket, külföldi résztvevőkkel.

A szakosztály közösségi élete nemcsak az edzésekben és versenyekben merül ki. Az évek alatt baráti, összetartó társaság kovácsolódott össze, akik a házi versenyek alkalmával és az év végi banketten is jól érzik magukat.

A gyirmóti labdarúgó klub

Gyirmóton a labdarúgás mindig is fontos helyen állt a településrész ügyeiben. A klub elindulására a ma már idősebb emberek tudnak csak jó esetben visszaemlékezni, a mai generáció fiataljai pedig természetes állapotnak tekintik a

mostani körülményeket. Az éltebb korúak nagyon jól tudják, hogy nem volt ez mindig így. A második világháború után szegénység, elmaradottság, lepusztultság jellemezte az élet minden területét, így érthető módon a fiatalság vágyott a szórakozásra, és az ilyen kis településen is, mint Gyirmót, a futball jelentette elsősorban a megoldást. A gyirmóti labdarúgócsapat az 1950-es években alakult újjá – hiszen eredetileg 1919-ben alakult meg a klub – és minden nehézség ellenére megindultak a bajnokságok. A csapat a járási csoportban debütált. Az együttes fokozatosan összecsiszolódott és győzelmeikkel hamarosan közönségkedvencekké váltak a futballisták. Az 50-es évek vége felé a bajnokságot is megnyerték. Több mint 100 góllal terhelték meg az ellenfél kapuját.

A teljesítmény illetve a mutatott játék azért is volt dicséretes, mert ezt rendkívül mostoha körülmények között érték el. Érdemes pár mondattal ezt is felidézni.

A pálya a mostani parkoló helyén volt. Kis túlzással gondozatlan libalegő, melyen néhány kecske oldotta meg a fűnyírást. Persze néha elő kellett venni a focit szerető drukkereknek a kaszát is. A felszereléseket a játékosok saját pénzből vették meg, illetve a városban működő helyi egyesületektől különböző kapcsolatok révén jutottak hozzá a levetett, kiselejtezett szerelésekhez. A cipők mérete csak ritkán passzolt a lábakhoz. Aki valamilyen oknál fogva nem játszott, átadta a csapatársának. A szerelést természetesen maga mosta mindenki. A cipők és a labdajavításokat Eklics Imre bácsi végezte, még hozzá ellenszolgáltatás nélkül. A labda akkoriban egy belsővel ellátott fűzős bőr játékszer volt, ami néha játék közben kioldódott és ilyenkor nem volt tanácsos belefejni. Öltöző nem volt abban az időben még, így mindenki otthon vagy a pálya szélén vette

fel a szerelést. Meccs végén lavórban lehetett tisztálkodni, vizet a közeli házak ásott kútjaiból vételeztek. A vidéki meccsre való eljutást mindenki úgy oldotta meg, ahogy tudta. Leginkább a biciklié volt a főszerep. Persze nem mindenkinek volt kerékpárja, ilyenkor a vázon vitték egymást a játékosok. Akkortájt a buszközlekedés nem volt jól szervezett és a vonat sem volt megoldás a kötött pálya miatt. A távolabb eső helyekre, mint pl. Kajárpéc, Tényő, stb. traktorral (!) vitte el a játékosokat Lung Sándor bácsi. Az akkori csapatban a kapuban Vida Gyula jeleskedett. Jobboldali védő a kemény, de sportszerű Balogh Imre volt. Középen Radics Rudolf uralta a terepet, balhátvédként Knauz Ferenc blokkolta az ellenfelek támadásait. A stabil védekezés mellett meglehetősen aktív volt a csatársor, a játékosok valósággal egymást múlták felül a gólszerzésben. Közülük is kiemelendő Tímár Sándor, a technikás összekötő, aki mind fejjel, mind lábbal nagyon érezte a kaput. A pontrúgások mestere Lőrinc László volt. Nagyszerű lövőtechnikája sokszor érvényesült a szabadrúgásoknál. Vizler László, mint kitűnő irányító, igazi „fazont” adott a csapatnak. Labdáinak szeme volt. Begyakorolt elem volt, hogy hosszú átadásokkal futtatta a két gyors szélsőt, Horváth Sándort és Tímár Viktort, akik aztán pontos beadásokkal helyzetbe tudták hozni a gólfelelősöket. Többek között a jobbára centert játszó szemfüles Galambos Lászlót. Meg kell említeni még a nagy munkabírású Gotterhalt Imrét, aki labdaszerzésekben volt nagy hasznára az együttesnek.

Talán a felsorolt labdarúgók játszottak legtöbbször a csapatban, de már akkor is voltak többen kiegészítő emberek a keretben és ha szerephez jutottak, becsülettel helyt is álltak. Többek között Inhauzer Jenő, Vida Rudolf, Gotterhalt László és Pallerman Ferenc sorolhatók ide. A csapat bajnokságot nyert tehát, de a labdarúgás országos átszervezése miatt nem léphetett magasabb osztályba.

Érdekesség, hogy a csapat edzője kezdetekben a helyi plébános Varga József esperes úr volt aki szívvel, lélekkel a fiatalság és a sport iránti elkötelezettséggel irányította a csapatot. Később aztán a rutinosabb, tapasztaltabb játékosok valamelyike vezényelte az edzéseket, majd Szarvas Imre, Erbele László és Jalics Rezső jött hozzánk, utóbbi kettő ezt megelőzően győri egyesületeknél tevékenykedett. A játékoskeretben is történtek változások. A távozók helyére új emberek érkeztek. Többek között a Győri Postástól Végh Ernő, a Győri Dózsából Molnár István, és a három Szekér testvér Kismegyerről. Az új szerkezetváltással szerencsére nem gyengült a csapat. Továbbra is szórakoztató meccseket produkált a társaság, szinte mindig lázba tudta hozni a közönséget. Az évek múlásával generációváltás történt a csapatnál, de továbbra is a tehetséges fiatalok álltak csatasorba, akik méltó módon képviselték a gyirmótiakat. A régiek közül a fiatalabbak itt is kaptak játéklehetőséget (Gotterhalt Imre, Gotterhalt László, Szőcei István, Pallerman Ferenc), de a főszerep már az új játékosoké volt. Közéjük tartozott Galambos István, Kovács Zoltán, a két Sente testvér István és Zoltán, Tenk Kázmér, a Gotterhalt fivérek László és Imre, valamint Vizler László. Ők alkották a védelmet és a középpályát, a támadó szekcióban pedig a legtöbbször Körtil János, Szőcei István, Nagy Róbert, Vas Csaba, Vizler Ferenc, Vizler Tibor, Bóka Ferenc, Pallerman Ferenc kapott szerepet. Mivel a játék lényege maga a gól, ezért ki kell emelni Nagy Róbertet és Bóka Ferencet, akik mindig adtak egy kis munkát az ellenfél hálóőreinek.

Akikről ez a megemlékezés szólt, álmukban sem gondolhatták, hogy ami most létezik, annak a töredéke is megvalósulhat valaha...²⁸

A klub aztán az 1970-es években megszűnt és csak az 1990-es évek elején kezdődött el újra a futballélet Gyirmóton, amikor is a focipálya helyén telkeket szerettek volna kimérni. Horváth Ferenc, az Alcufer cégalapító tulajdonosa, azonban megakadályozta, hogy a focipálya területére házakat húzzanak fel. 1993-ban pedig újra megalakult a gyirmóti labdarúgó klub Gyirmót SE néven. A közel 30 éve tartó időszak rengeteg sikert hozott az egyesületnek.

Az újonnan megalakult klub az akkor városinak nevezett bajnokság B osztályát megnyerte, majd két év városi A osztályban eltöltött idő után feljutott a megyei másodosztályba, ahol az első szezonban aranyérmet szerzett, így következett 1998-ban a megyei első osztály. Ebben az osztályban négy szezont töltött a klub, majd 2002-ben a csapat vállalta a magasabb osztályban való szereplést. Az NB III-as bajnokságot két éven keresztül megnyerte az egyesület, így 2004-ben a NB II-es bajnokságban kellett már helyt állniuk. Mindez sikerült is, olyannyira, hogy az azóta eltelt 17 évben kétszer is feljutott a klub az NB I-be. Emellett kétszer is elhódították a Szabad Föld Kupát. 2015 őszén adták át az új, modern stadiont, amely 4500 néző befogadására alkalmas.

A stadionavatás alkalmára kiadott műsorfüzet köszöntőjében Horváth Ferenc és Horváth Ernő kiemelték a klub közösségteremtő hatását: „Nagyon sok csapat formálódott ez idő alatt az ifjúsági korosztályon át a felnőtt csapatig vezető úton. Sok-sok játékos és edző mondhatta el, hogy a 22 év alatt egy közösséghez tartoztak, ahol versenyszerűen sportolhattak és eközben életre szóló élményeket szereztek és barátságokat kötöttek. A mai napig büszkék vagyunk amatőr sportolóinkra, akik a Gyirmóti Sportegyesület tagjai voltak, itt érték el sikereiket és ha nem is lett mindannyiukból felnőtt élsportoló, a gyirmóti közösségünk tagjaivá váltak.”

Az alábbi táblázat jó összefoglalója az egyesület sikereinek:

9. táblázat: A Gyirmóti Sportegyesület sikerei

Szezon	Bajnokság	Helyezés, edző neve
1993-94	városi B	5., Koller József
1994-95	városi B	1., Teveli István
1995-96	városi A	2., Teveli István
1996-97	városi A	1., Németh István-Sipos Ferenc
1997-98	megyei 2.	1., Sipos Ferenc
1998-99	megyei 1. – Szabadföld-kupa	5. – 3., Sipos Ferenc – Domanyik Szilárd
1999-00	megyei 1.	4., Horváth László
2000-01	megyei 1. – Szabadföld-kupa	1. – 1. Horváth László
2001-02	megyei 1.	1., Horváth László
2002-03	NB III	1., Horváth László
2003-04	NB III	1., Horváth László
2004-05	NB II	7. (feljutás osztályozón), Horváth László – Hannich Péter
2005-06	NB II	3., Hannich Péter
2006-07	NB II	5., Hannich Péter
2007-08	NB II	3., Hannich Péter
2008-09	NB II	1., Kiprich József
2009-10	NB II	2., Kiprich József
2010-11	NB II	2., Kiprich József
2011-12	NB II	3., Soós Imre – Csank János
2012-13	NB II	3., Csank János
2013-14	NB II	3., Sisa Tibor
2014-15	NB II	3., Sisa Tibor
2015-16	NB II	1. (feljutás az NBI -be), Bene Ferenc
2016-17	NB I	12., Urbányi István
2017-18	NB II	6., Molnár László – Szepessy László
2018-19	NB II	3., Szepessy László – Hannich Péter
2019-20	NB II	7., Csertői Aurél

Forrás: saját szerkesztés Történelem29 alapján

Gyirmótnak 1993 óta valóban saját labdarúgócsapata volt. Sokáig játékosainak a többsége helybeli volt. Az igényes, sokak által irigyelt stadiont pedig helyi vállalkozók, a Horváth testvérek építették. A labdarúgásban rendkívül kritikus, igényes szakértő, Hegyi Iván 2009 őszén nagy írásban méltatta a gyirmóti érdemeket. A következőképpen fogalmaz: „Ebben különösen szép, hogy a keret szinte valamennyi tagja a tanulás vagy a munka mellett futballozik. Szabó Csabának például redőnykészítő vállalkozása van, Böjte Attila ingatlanforgalmazó, Polyák Gábor biztosítási ügynök, Laki Balázs gépkocsivezető...csaknem mindannyian győri születésűek, azaz szó szerint otthon vannak, hiszen Gyirmót valójában a folyók városának egy kerülete, közigazgatásilag Győrhöz tartozik.”³⁰

A gyirmóti focinak törzsközönsége is van. Barátaik, szurkolóik nem csak a településről, hanem a környékről is kijárnak egy-egy mérkőzésre. Megalakult a Gyirmót 1993 Baráti Kör, mely feladatul tűzte ki a múlt és hagyományok ápolását, a jubileumok, megemlékezések megszervezését, a klubról kialakult pozitív imázs tovább erősítését, igény esetén az idegenbeli mérkőzésekre szurkolói busz szervezését, az öregfiúk csapat létrehozását, az egyesület életében korábban kiemelkedő eredményeket elérő volt játékosok, edzők, vezetők összefogását, szurkolói ankétok szervezését. A klub tulajdonosa, a Horváth testvérek cége, az Alcufer Kft. a gyerekek sportolását is támogatja. Mára már (2021) az egyesület jelentős utánpótlásképző bázisa lett a honi futballnak. A 18 utánpótláscsapatban körülbelül 400 gyermek rúgja a labdát.

A horgászfalu és a horgászegyesület

A horgászok már korábban felfedezték Gyirmótot. Régen a Tsz földje volt az, amit fölparcelláztak, s ezekre a vízparti telkekre építettek házakat a víz és horgászat szerelmesei. Vannak klasszikus hétvégi házak, kőből, farönkből. Helyenként az udvarokon összerakott tűzifa jelzi, hogy bizony vannak akik a telet is itt töltik. Elsősorban győriek és Győr környékiek vettek telket a horgászfaluban, ahol a házak bokrokba csoportosultak. Nincsenek utcanevek, a megjelölés: egyes bokor, kettes bokor, s így tovább.

Nyaranta hétvégeken élénk itt az élet, ezt egy odatelepült presszó létjogosultsága is mutatja. A horgászok elbeszélése alapján leginkább keszeg, gyakran ponty, amur, néha pedig csuka is akad a horogra. A horgászfalu hangulatát az egyik horgász érzékeltette talán a legjobban: „Talán még a Tisza eldugott, zezgugos vidékén lehet ilyen csöndes, meghitt helyet találni. Átmossa az ember agyát a csend. Ha ezt csináltam volna világeletemben, alighanem örökké élnék.”³¹

A horgászfalu kialakulásáról, a kezdeti időkről Illés Csabával beszélgettem. Édesapja oroslánrészt vállalt a horgásztanya létrejöttében. A horgászfalu megalakulásához egészen az 1960-as évekig kell visszaugrani. Ebben az időben a vagongyári munkások közül többen eljártak horgászni a Holt-Rába vizére. Ez az időszak egyébként egy szellemi felfrissülés is volt hazánkban. Munka után vagy hétvégén kerékpárral, kismotorral jártak ki pecázni az emberek. Horgászat előtt vagy után az egymással folytatott beszélgetések során egyre többször merült fel a gondolat, hogy ha már ide kijárnak, miért ne lehetne ott aludni vagy üdülésre is használni a területet. Ebben az időszakban azonban az egyéni tulajdon nem volt

lehetséges, csak szövetkezeti tulajdon létezhetett. Így aztán a horgászok megalkítottak egy egyesületet, ám ez sem volt helyénvaló, ezért szövetkezetté (Rába MVG. Horgászfalu Szövetkezet) alakultak át.

1969-ben a Győr-Sopron megyei Tanács VB. Építési-Közlekedési és Vízügyi Osztálya jóváhagyta a Magyar Vagon és Gépgyár Horgász Egyesület keretén belül alakult Horgászfalu Szövetkezet Alapszabályát. A szövetkezet célja, hogy a Holt-Marcál gyirmóti szakaszának partja mentén tagjainak 60-70 négyszögöl terjedelemben hétvégi halásztanyák építését tegye lehetővé. A Horgászfalu szövetkezet célja, a tagok részére az egyesület vízterületének parti sávjain hétvégi pihenőház – horgásztanya létesítésére megfelelő területű ingatlant biztosítani, – ahol a tagok maguk és családjuk sport – illetve pihenő igényeiket kielégíthetik.

Az alapszabályzat azt is leírja, hogy a tulajdonba vett terület rendeltetészerű használatáról, gondozásáról, beépítésének szabályozásáról, a szükséges közös létesítményekről, azok karbantartásáról és felújításáról együttesen gondoskodjanak a tagok.³² A szövetkezet határozatlan időre alakult meg, mely a következő szervekből állt: közgyűlés, vezetőség, műszaki bizottság, felügyelő bizottság.³³

Az alapszabályból kiderül az is, hogy a szövetkezet a területet a Gyirmóti TSZ-től vásárolta meg. A parcellákra lebontott területet a tagok a területnek megfelelő rész-tulajdonuk arányában használják, azokon 10 éves beépítési határidővel a szabványoknak megfelelő (legalább 15 négyzetméter) alapterületű és műszaki bizottság által jóváhagyott hétvégi pihenőházat, horgásztanyát létesítenek.³⁴

A tagok, miután megalakult a szövetkezet és alapszabályzata elfogadásra került, bejárták a part menti részeket és olyan területeket kerestek, amelyet le lehet keríteni teleknek. A javaslataik alapján aztán telekcsoportokat, ún. bokrokat jelöltek ki számukra. Miután a területet végleg megkapták használatra, sorsolással döntötték el, hogy ki melyik tömböt (bokrot) kapja. Az első időkben még az innen-onnan szerzett anyagokból különböző tákolmányok épültek, amelyek azért alkalmasak voltak arra, hogy akár egy-egy éjszakát is ott töltsön az ember. Az 1980-as években a villanyt is bevezették, később aztán közös fűtő kutakat is létesítettek a horgászfalu területén. Tervben volt, sőt meg is kezdték egy közösségi ház (tanyaház) építését, amely az ide kilátogató vendégeknek lett volna fenntartva. Ebbe az épületbe klubhelyiséget is terveztek, ám végül a házat nem sikerült felépíteni. Az épület alapjai azonban ma is a föld alatt bújnak meg valahol.

A gyirmóti horgászfaluban működik az MVG Horgász Egyesület. Tevékenységük igen szerteágazó. A horgászegyesület 1948-ban alakult 6 fővel (alapító tagok), majd az egyesület 1949-ben bejegyzésbe is került. Az 1970-es és 1980-as években élte a HE (Horgászegyesület) fénykorát. A tagok száma ekkor 1000 fő felett volt. Ebből 180 fő ifjúsági, 100 fő pedig gyerek horgász volt. Az egyesület a sporthorgászat kulturált és törvényes keretek közötti szabadidős sporttevékenységet biztosít tagjainak. Ennek kereteiben ellenőrzötten halgazdálkodik. A egyesület feladatai közé tartozik az évi haltelepítés, a horgászatra jogosító okiratok tagoknak történő kiadása, a horgászat ellenőrzése, hal és természetvédelem, versenyek szervezése, gyermekhorgászok oktatása, táboroztatása, állandó vízminőség ellenőrzés, vízminőség biztosítása, horgászturizmus fejlesztése, társadalmi szervekkel kapcsolattartás, építés.

Az egyesület évente 7 alkalommal szervez sporthorgász-versenyeket. Felnőtt kategóriában leginkább nyílt, egyéni, 1 botos horgászversenyt rendeznek, de a páros verseny sem ritka. Kiemelt figyelmet szentelnek a gyermekhorgászokra is.

Különböző kategóriákban szerveznek versenyeket. A 4-10 évesek és a 10-14 évesek évente többször is összemérhetik tudásukat. Mindemellett gyermeknap horgászversenyt, nyári tábort és vetélkedőt is szerveznek számukra. A vetélkedő többfordulós. Többek között halfogásban, szellemi vetélkedőben, célba dobásban és barkácsolásban kell összemérniük tudásukat a gyerekeknek.

Az egyesület nemzetközi kapcsolatot is ápol, méghozzá a Galántai Horgász Egyesülettel (Szlovákia). Éves programjuk mellett háromszor környezetvédelmi vetélkedőt és túrát szerveznek a Gyirmóti Teleház, Sport, Szabadidő és Ifjúsági Egyesülettel, valamint a környezetvédelmi napot is megrendezik a horgásztagok részére.

Az Egyesület célját különösen a következő eszközökkel valósítja meg:

- közreműködik az egészséges életmódra nevelésben,
- részt vesz a horgászat, a horgászsport népszerűsítésében,
- biztosítja tagjainak a rendszeres egyesületi élethez szükséges feltételeket,
- segíti a hatóságokat az orvhalászat és az orvhorgászat megelőzésében, leküzdésében, a vizek tisztaságának megóvásában, a természet védelmében.³⁶

A közösségi élet további szinterei, rendezvényei Gyirmóton

Achilles Tó Szabadidőpark és Üdülőfalu

Győrtől 5 km-re a festői szépségű Holt-Marcal partján, tájvédelmi körzet szomszédságában helyezkedik el az egyedülálló hangulatú Achilles Tó Szabadidőpark és Üdülőfalu. Az ökoturisztikai parkot 1994-től fejleszti a családi vállalkozásként működő Achilles Mérnöki, Kereskedelmi és Turisztikai Kft. A park 22 hektáros területén érintetlen erdők, nádasok ölelésében helyezkedik el a szabadidő bázisát jelentő négyhektáros tó. A tó nyáron közkedvelt strand, a fiatalok és családok találkozóhelye, ahol a vendégek természetes környezetben, a hűsítő vízpart mellett mulatják a forró nyári napokat. Ugyancsak a vendégek kényelmét szolgálja a kajak és csónakkölcsönző. A park közepén levő strand a négyhektáros tó déli partján kb. 250 m hosszú partszakaszon helyezkedik el. Homokos vízpart és füves napozó terület várja a vendégeket. A tó vízminősége kitűnő, melyet rendszeresen ellenőriz az ÁNTSZ. Achilles Park a legfiatalabb nemzedék szórakoztatására is különös figyelmet fordít. A strandoló és a szállóvendégek gyermekeinek kikapcsolódását biztosítja a füves területen megtalálható játszótér. A park területén a vendégek az alábbi sportolási lehetőségek közül választhatnak: strandröplabda, úszás, kajakozás, csónakázás, vízibicikli, homokos focipálya, strandröplabdapálya. A park közepén helyezkedik el az egyedi hangulatú nádfedeles házakból álló üdülőfalu. A tó egész évben kitűnő hely az üdülőházakban megszálló horgászok számára is. Emellett a terület kiválóan alkalmas családi napok vagy csapatépítő tréningek

lebonyolítására is. Az utóbbi években egyre növekszik azok száma, akik a park területén tartják esküvőjüket, lakodalmukat.³⁷

Gyirmóti HalászléFőző Verseny

Az első Gyirmóti HalászléFőző Versenyt 2011-ben rendezték meg. A Marcaltáj a következő tudósítást adta a rendezvényről: „Hagyományteremtő céllal június 28-án, szombaton rendeztük meg az Aranyhal Szabadidőközpontban az első Gyirmóti HalászléFőző Versenyt. Sajnos az időjárás nem volt kedvező, ennek ellenére sokan eljöttek a rendezvényre. Tizenhárom csapat mérette meg haléltető tudományát. Amíg a halászlék rotyogtak, délelőtt modellező bemutató, ugrálóvár és játszóház várta a gyerekeket. Fél háromtól a Téli Fúvózenekar ténnyel emelte a hangulatot. 16 órakor került sor az eredményhirdetésre, ahol az első helyet Tímár Ferenc gyirmóti lakos érte el. A nap hátralévő részében Greznár Zoltán cigányprímás és zenekara kísért Dóka Zsuzsát és Bósi Szabó Lászlót, akik magyar nótákkal és operettekkel szórakoztatták az addigra szép számmal összegyűlt közönséget.”³⁸

A verseny életben tudott maradni, hiszen leszámítva a járvány okozta helyzetet, a rendezvény szinte minden évben remek közösségi találkozóponnya tud lenni a gyirmóti és a környékbeli lakosoknak.

Kiállítások, beszélgető estek, falunapok

A Gyirmóti Művelődési Ház állandó programjaihoz tartozik, hogy minden évben változatos kiállításokat, beszélgetőesteket szervez az itt élőknek. Azt mondják, a művészet azért létezik, hogy könnyebben elviseljük a hétköznapok sok-

szor komor és fájdalmas valóságát. Így tartják a Gyirmóti Művelődési Házban dolgozók is, ezért évente több alkalommal is kiállítást szerveznek Gyirmóton. Fotóművészeti kiállítások, grafikai alkotások, festett üvegtáblák, festmények (tájképek, csendéletek), babakészítő mester munkáinak kiállítása szerepel a programok között. A kiállításokon mindig nagy öröm, ha egy helyi művész mutatja meg tehetségét a művészetben, erre minden évben van is példa Gyirmóton. A megnyitó ünnepségeket az óvodások és a nyugdíjas klub műsorai színesítik.

A „Gyirmóti beszélgetések” elnevezésű program keretében neves szakemberek, művészek, humoristák, újságírók, színészek látogatnak el a művelődési házba, ahol mesélnek életútjukról, hivatásukról. Pszichológiai témájú előadások, könyvbemutatók, verses estek kapnak szerepet legtöbbször az esti beszélgetések alkalmával.

A közösségi élet színtere volt sok éven keresztül a gyirmóti falunap, azonban pár éve már nem kerül megrendezésre. A falunap hangulatát jól adja vissza a Marcaltáj folyóirat írása:

„A délután a gyermekprogramok sorával kezdődött a kicsik nagy öröme. Légvár, csúszda, arcfestés, játszóház várta a legkisebb résztvevőket. A sportos vetélkedést követően pónilovakon lovagolhattak és lovaskocsin utazhattak a gyerekek. A színpadi műsor a Téli Fúvózenekar térzenéjével kezdődött, majd Szabó Jenő önkormányzati képviselő megnyitó beszéde után »Gyirmót Szolgálatért« díjat osztott ki. Köszöntő és köszönő szavakat fogalmazott meg Wolf Pál Péter plébános a felajánlott adományért, mivel a szervezők a falunap bevételét a gyirmóti templom oltárának felújítására ajánlották fel. A nap egyik sztárvendége Szász Kitti freestyle focivilágbajnok volt, aki a

gyerekeknek is tanított pár trükköt a labdával. Ezután a Bezerédj Kórus cite-rakísérettel nyújtott át egy szép dalsokrot az érdeklődőknek. A dalok után a tánc kapott helyet a színpadon. A táncot a tombolasorsolás követte, majd a sztárvendég Szinetár Dóra műsorának tapsolhatott a közönség. A falunap közösségteremtő erejével alkalmat adott a beszélgetésre, a szórakozásra.”³⁹

Összegzés – Gyirmót

A közel 1500 fős Gyirmót közösségi életét és a helyi közösségeket kutatva többször is elgondolkodtam és elcsodálkoztam. A vizsgálódás kezdeti idején nem gondoltam volna, hogy ennyi közösségi és találkozási lehetőséget nyújthat a településrészt. Véleményem szerint, aki szeretné, az meg is találja a kapcsolódási lehetőségeket Gyirmóton.

Elgondolkodtam azon a tényen is, amit többen is megerősítettek az interjúalanyok közül, hogy a közösségi élet szervezését mennyire megnehezítheti az iskola hiánya. Ezt az állapotot pedig még kedvezőtlenebbül befolyásolta a koronavírus-járvány, hiszen emiatt sokan nem vesznek részt a rendezvényeken. Ennek ellenére a művelődési ház véleményem szerint gazdag programokkal igyekszik kielégíteni a lakosság igényét és rendezvényein jelen van fiatal és idős egyaránt. A ma embere persze rendkívül széles skálán választhatja meg kikapcsolódását, sokszor magányában szórakozik, de fontos azt is látnia, hogy a közösség ereje megerősít, támogat, összefog.

Összegző gondolatok

Mind Ménfőcsanak, mind Gyirmót városrész esetében egy hiánypótló munka készült el az ott tevékenykedő aktív közösségek összegyűjtése és bemutatása révén. Bízom benne, hogy ez a helyi identitást erősítő, részben történeti, de egyúttal gyakorlatias anyag hatékonyan hozzá tud járulni a projekt legfőbb célkitűzéseéhez, a közösségi élet további fellendítéséhez, minőségi javításához, valamint a közösségi szerepvállalás erősítéséhez és a városrészek élhetőbbé tételéhez.

Fényképek, dokumentumok

A képeslapok és Szabó Béla fotói a Dr. Kovács Pál Könyvtár
és Közösségi Tér gyűjteményének részei.

Bezerédj-kastély az 1920-as években.

A többször bővített és felújított kápolnáról az első írásos emlék a XVIII. század elejéről származik. A Szent Antal-szobor márványlapján olvasható: Isten dicséretére Szent Antal tiszteletére állították az Amerikában élő magyarok 1905-ben.

Csanakfalú, háttérben a római katolikus templom 1900 körül.

Csanakfalú, háttérben a római katolikus templom 1910 körül.

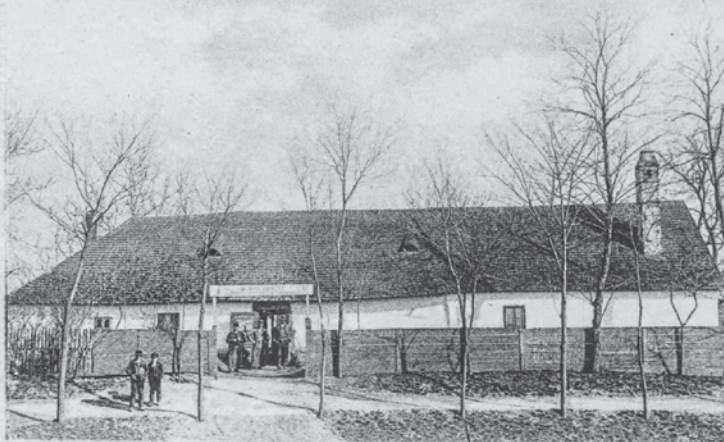
Község-háza Távayvilló, Győr-Csanakhegy 1915. évb. Szentháromság
*Aranyos mit csinál? Nőgyűlöletet, hogy
 de jó lenne vele járni. Napolya a mi fiú?
 Hát az szeretettel ölel és eszkal. Mami.*

A Szentháromság szobrot 1890-ben állították.

Csanakfalu, Széphegyi János vendéglője az 1910-es években.

Szövetkezeti üzlet

Nagyvendéglő

Üdvözlét Ménfőről

A nagyvendéglő és a bolt a helyiek találkozási pontja volt az 1910-es években is.

Róm. kath. templom.

Utcai részlet.

Üdvözet Csanakfaluból. 1929. VII/20.

A többször bővített és felújított Bezerédj-kápolnáról az első írásos emlék a XVIII. század elejéről származik.

Csanakfalu, római katolikus templom és Kovács József üzlete az 1920-as években.

A kör alakú terméskőbe állított kopjafát 1989-ben állították Ménfőcsanak hősi halottainak, háborús áldozatainak emlékére.

A Bezerédj-kastélyban kapott helyet 1991. május 17-étől a Galgóczy Erzsébet Emlékszoba. Itt helyezték el Csoma Katalin az íróról készített márvány fejszobróját.

A Sulyok Vince irodalmi emlékhely 2011-ben a költő hagyatékából, családjának támogatásával jött létre a Bezerédj-kastélyban.

A Szűzanya szobrot eredetileg a Lippay grófi birtokon állították fel 1920-ban. A II. világháború után megmenekített mészárszék alkotást 2001-ben felújították és a Nagyboldogasszony templom előkertjében helyezték el.

A Győri úton látható kereszt valamikor a faluvégi keresztetek egyike volt, már 1920 előtt itt állt.

A Csanakhegyi út és Győzelem utca kereszteződésénél állított Szentháromságszobrot 2016-ban újították fel.

A tölgyfaszobor Szabó Áron alkotása, 2000. augusztus 19-én állították fel Ménfő és Csanak határán. A két község szövetségét, összetartozásukat jelképezi az egyesüléstől, 1934-től.

A tölgyfaszobor Szabó Áron alkotása, 2000. augusztus 19-én állították fel Ménfő és Csanak határán. A két község szövetségét, összetartozásukat jelképezi az egyesüléstől, 1934-től.

A Millenniumi parkban álló millenniumi keresztet
2000. október 21-én helyezték el.

A ménfői Nagybaldogasszony templom szentelésének 70. évfordulóján, 2019. augusztus 18-án szentelték fel Podháczyk Szilárd kovácsműves alkotását, a Szent Korona-emlékművet.

A Győri úti Temetőparkban a régi síremlékek között áll egy emlékkereszt szürke márványból, kettős tagozódású piederstálon bronzkorpusszal, idősebb Réthy Gyula munkája.

A temetőben a kápolnafülkében látható Piéta szobrot a hagyomány szerint engesztelő ajándékként állították 1914-ben.

A régi ménfői temetőt 1852-ben nyitották meg, 1961-ig temettek ide. Néhány szép síremléket és temetői keresztet megőriztek a ligetté alakított területen.

A Rákóczi követ Kisbarát és Csanak községek állították
II. Rákóczi Ferenc emlékére 1941-ben.

A Zsellér utcában álló márvány határkő egyik oldalára Ménfő, a másikra Csanak község
nevét vésték fel. Az 1934-es községegyesítés előtt az egykori községhatárokat jelölték.

1851-ben püspöki intézkedésre a ménfői és a csanaki egyházközség szétvált. A csanakiak Kereszt Alapítványt hoztak létre, és a befolyt adományokból állították ezt a keresztet a Hegyalja és a Horgas utca sarkán.

Csanaki temető. A temető bejáratától balra állították fel az emlékművet 1935. június 12-én. Pandur József tervei alapján készítette Hoy Nándor szobrász.

Csanaki temető. A fából készült missziós kereszten a missziók időpontjai olvashatók: Mentsd meg lelkemet! 1887. 1921. 1935. 1950. 1960. Felújítva: M. I. 1998.

Csanaki temető. A templomhoz vezető temetői út mellett Hertay Mária „Szűz Mária hét öröme” című zománcképei láthatók.

Az iskola 1973-tól viseli a költő nevét.
A Petőfi Sándor-csempekép Sándor József Péter alkotása, 2014. március 13-án avatták fel.

Az iskola 1973-tól viseli a költő nevét.
Tolnayné Földesy Mária által készített emléktáblát a régi épület bejáratánál helyezték el.

Szent László fából készült szobrát 2017. december 10-én avatták fel a ménfőcsanakai Szent Kereszt Plébánia előtti parkban.

A Győzelem és az Újkút utca találkozásánál helyezték el a keresztet 1927-ben.

A Szent Flórián-képoszlop felállítását a Győri Német Önkormányzat kezdeményezte 2003-ban.

A Temetőparkban márványtömb örökíti meg Győr-Ménfőcsanak helytörténetének jelentős eseményeit és idejét.

A Ménfőcsanakra vezető 83-as út első körforgalmánál egy mesterséges dombon kereszt áll, kovácsoltvas kerítéssel körbevéve. A királyi törvényt napoknak állítottak emléket fakereszttel, majd 1800-ban Major János új fakeresztet állíttatott. 1975- ben Kolonits János sírkövét használták fel a kereszt megújítására.

A ménfői római katolikus templom homlokzatán helyezték el az I. és II. világháború áldozatainak tiszteletére állított emléktáblákat.

Szabó János 1849. június 28-án e helyen elesett honvéd huszár százados emlékére bajtársai állították az emlékművet a ménfői vasútállomásnál.

A felújított Evangélikus Ifjúsági és Gyülekezési Házban látható keresztút állomásait a különleges samott dombormű-sorozat, amelyet az alkotó Miletics Katalin Janka (1942) a kezek ábrázolásával jelenített meg. A 14 darabból álló sorozat 3 domborműve látható a képeken.

A bronzrátétes márványtáblát 2002-ben helyezték el a Horgas utca 1. számú ház falán.

Gyirmóti temető. A kopjafát 1992-ben állították.

Gyirmóti temető. A temetőkeresztet 1890-ben állították.

A millenniumi keresztet 2000-ben állították a Szent László úton.
Az emlékmű Gyirmót fennállásának 850. évfordulójára készült 2007-ben.

A gyirmóti római katolikus templom melletti kőkeresztet
1836-ban állították.

Az emlékhely a Szent László úton látható.

A gyirmóti római katolikus templomot 1720-ban kezdték építeni, 1769-ben fejezték be, és Szent László király tiszteletére szentelték. Fennállásának 250. évfordulója alkalmából 2019. június 22-én a Szent Koronát ábrázoló köztéri alkotást avattak és áldottak meg.

A Szent László utcában elhelyezett fából készült kereszt.

A terméskő alapon elhelyezett kőkeresztet 1899-ben állították
a Szent László út és Szertár köz sarkán.

Köszönetnyilvánítás

Köszönet a tanulmány létrejöttében nyújtott szakmai segítségért
Dr. Horváth Sándor Domonkosnak, a Dr. Kovács Pál Könyvtár és
Közösségi Tér igazgatójának, valamint a Kisfaludy Károly Könyvtár
Helyismereti gyűjtemény munkatársainak.

Források, hivatkozások

- 1 *Bedy*: 2013. 9.
- 2 *Fehér*: Győr vármegye és a város. (357-377) Ebenhöch Ferenc értelmezése a vármegye őskori régészetről
- 3 A Ménfőcsanak-Gyirmóti Művelődési Központ 2019. évi beszámolója és 2020. évi munkaterve 3.o.
- 4 uo. 13. old.
- 5 uo. 14. old.
- 6 uo. 15. old.
- 7 uo. 20. old.
- 8 uo. 23. old.
- 9 uo. 25. old.
- 10 A Ménfőcsanak-Gyirmóti Művelődési Központ gyirmóti telephelye <http://www.bezeredj-kastely.hu/hun/gyirmoti-muvelodesi-haz.html> (letöltés dátuma: 2022. jan. 5.)
- 11 Ahová a gólyák is hazajárnak 2010. 40-47.
- 12 uo. 30-31.
- 13 uo. 24-25.
- 14 A Holt-Rába tanösvény https://hellogyor.hu/aktiv_szabadido/holt-raba-tanosveny/ (letöltés dátuma: 2022. jan. 5.)
- 15 Még az óvoda is zöldell a kertvárosban. Marcaltáj 27. (2018) 1. sz. 6.
- 16 Ahová a gólyák is hazajárnak 2010. 26-31.
- 17 Ahová a gólyák is hazajárnak 2010. 67-68.
- 18 Mozgalmas mindennapok a nyugdíjasklubban. Marcaltáj 27. (2018) 1. sz. 4.

- 19 Idős emberek találkoztak, felidéztek élményeiket.
Marcaltáj 26. (2017) 1. sz. 4.
- 20 Élményszerző játszóházak az iskolai szünetekben. Marcaltáj 23. (2014) 1.
sz. 10.
- 21 *Bedy* 2013. 97-99.
- 22 uo. 99-106.
- 23 A gyirmóti Szent László templom <https://szentimregyor.hu/jdoc4/index.php/gyirmot> (letöltés dátuma: 2022. jan. 6.)
- 24 Ahová a gólyák is hazajárnak 2010. 71-72.
- 25 uo. 72.
- 26 <https://www.rodeoranch.hu/index.php> (letöltés dátuma: 2022. jan. 5.)
- 27 Ahová a gólyák is hazajárnak 2010. 72-73.
- 28 *Pallerman Ferenc: A libalegelőtől a stadionig.* <https://gyirmotfc.hu/megerkezett-kelep-a-gyirmoti-sarga-golya/> (letöltés dátuma: 2022. jan. 5.)
- 29 Történelem <https://gyirmotfc.hu/tortenelem/>
(letöltés dátuma: 2022. jan. 5.)
- 30 Ahová a gólyák is hazajárnak 2010. 77-78.
- 31 uo. 60-61.
- 32 A Magyar Vagon és Gépgyár Horgász Egyesület keretén belül alakult
Horgászfalu Szövetkezet Alapszabálya 1-2.
- 33 uo. 11.
- 34 uo. 8.
- 35 A gyirmóti horgászfalu térképe a bokrokkal.
http://www.mvg-horgasz.hu/images/img_8963.jpg
(letöltés dátuma: 2022. jan. 6.)
- 36 <http://www.mvg-horgasz.hu/index.php> (letöltés dátuma: 2022. jan. 6.)
- 37 <http://achilles.hu/hu/a-parkrol/> (letöltés dátuma: 2022. jan. 6.)
- 38 *Zilahi* 2011.
- 39 Falunap a közösségért. Marcaltáj 22. (2013) 1. sz. 6.

Felhasznált irodalom

Baralovics Melinda – Radics Eszter (1996): A ménfői Római Katolikus Elemi Népiszkola. „Szülőföldünk” honismereti pályázat. (Kézirat)

Bartalné Dr. Tóth Györgyi (2002): Győr város bölcsődéinek története. Készült a Bölcsődei Múzeum felkérésére. Egyesített Bölcsődei Intézményhálózat, Győr.

Fehér Ipoly (szerk): Győr megye és város egyetemes leírása. Franklin-Társulat, Budapest, 1874.

Galgóczi Károlyné (2018): Ménfő. 1044-1934. Dokumentumok. Ménfőcsanak-Győrirmót Művelődési Központ, Győr.

Géber József (2004): Boldogasszony csipkéje, avagy a ménfőcsanaki málnatermesztés százhusz éve. In: Arrabona – Múzeumi közlemények, 42. évfolyam, 2. szám. 153-166.

Gecsényi Lajos – (1985): Oktatásügy. In: Honvári János (szerk.): *A felszabadult Győr 40 éve. Győri tanulmányok* 6., Győr Megyei Város Tanácsa, Győr, 63-77.

Győr+ Hetilap (2018): „Elrepült” a hétvége. VIII. évfolyam, 23. szám, 2018. június 8.

Győr+ Hetilap (2019): Ez a muszaj mindenkinek kellene. IX. évfolyam, 6. szám, 2019. február 8.

Hegyalja (1997): A Kertbarát Kör. 9. évfolyam, 3. szám, 8-9.

Hegyalja (2012): Búcsú az urasági vendégfogadótól. 24. évfolyam, 7-8. szám, 4-5.

Hegyalja (2018a): 70 éve történt – a ménfői Nagyboldogasszony templom építésének története. 30. évfolyam, 5. szám, 15.

Hegyalja (2018b): A ménfői templom építése – Emlékezés egy hihetetlen történetre. 30. évfolyam, 6. szám, 14-15.

Hegyalja (2018c): 70 éve történt. 30. évfolyam, 7-8. szám, 13.

Hegyalja (2021): A Bezerédj kápolna története. 33. évfolyam, 9. szám. 4.

Hujber Viktória (1996): A ménfői Evangélikus Elemi Népiskola története 1858-1948. „Szülőföldünk” honismereti pályázat. (Kézirat)

Interjú a Free Fighter Sportegyesület Ménfőcsanakai Kyokushin Karate Dojo vezetőjével. Készült: 2021.05.18.

Interjú a Marcal Tánc- és Népművészeti Egyesület vezetőivel. Készült: 2021.05.16.

Interjú a Muszaj Természetvédelmi Koordinációs Egyesület vezetőivel. Készült: 2021.05.16.

Interjú a Sokoró RC Modell Közhasznú Egyesület vezetőivel. Készült: 2021.05.25.

Józsa Tamás – Sütheő László (szerk.): A ménfői Nagyboldogasszony templom története. Nagyboldogasszony Plébánia, Győr-Ménfőcsanak, 2019.

Kisalföld (1988): Ménfőcsanakai kezdeményezés. Kör a kertbarátoknak. 43. évfolyam, 148. szám, június 22., 3.

Kisalföld (1998): Ismét hiteles forrásból... Népfőiskolai előadások a kistérségben. 53. évfolyam, 22. szám, január 27. 10.

Kisalföld (2002): Ménfőcsanak: A hajdani hagyományokra építve, 1989 óta. Képzés népfőiskolai szinten. 57. évfolyam, 262. szám, november 11., 10.

Korsós Jánosné – Nemes Lajosné (szerk.): 50 éves a Ménfőcsanakai Óvoda. Ménfőcsanakai Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ, Győr, 2011.

Kováts-Németh Mária (2020): A győri közoktatás 1945-1990 között a rendeletek, törvények tükrében. POLYMATHEIA. Művelődés- és neveléstörténeti folyóirat. XII. évfolyam, 1-2. szám, 100-122. http://www.polymatheia.hu/images/pdf/pdf_14.pdf
Letöltve: 2021.10.22.

Macherné Bedöcs Rita (szerk.): Ménfőcsanakai Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ Évkönyve 1999-2005. Hazánk Kiadó, Győr, 2005.

MFP Dojo (2019): A Ménfőcsanakai Fekete Párducok Dojo kiadványa. Készült a Fekete Párducok 5 éves fennállására, Győr.

Nagy Tamás (199?): A Ménfői Római Katolikus Egyházközség története. Honismereti pályázat, Győr. (Kézirat)

Rácz Henrietta (1996): A csanaki Római Katolikus Elemi Népiskola 1802-1948. „Szülőföldünk” honismereti pályázat. (Kézirat)

Sólymos Szilveszter (2013): A Győr-Ménfőcsanakai Szent Kereszt Templom és Egyházközség története. Szent Kereszt Plébánia, Győr.

Strauszé Motyovszki Sarolta (2012): A ménfőcsanakai bölcsőde története a kezdetektől napjainkig. Sopron. (Szakdolgozat)

Szabady János – Molnárné Horváth Erzsébet – Stoller László (szerk.): 20 éves a Győr-Ménfőcsanak Kertbarát Kör 1988-2008. Győr-Ménfőcsanak Kertbarát Kör, Győr, 2008.

Szabady János (2004): Válogatás Győr és Ménfőcsanak kultúrtörténeti írásaiból. Hazánk Kiadó Kft., Győr.

Szabady János (2005): Ménfőcsanaki séta. Ménfőcsanak történelmi emlékhelyei. Magánkiadás.

Szabady János (2007): Győr-Ménfőcsanaki történelmi kalauz. Győr-Ménfőcsanak.

Szabady János (2020): Mozaikok Ménfőcsanak történetéből. Győr.

Tóthné Szabady Kinga (szerk.): Ménfőcsanaki helytörténeti kötetek 2. Ménfőcsanakért Baráti Kör, Győr, 2016

Törzsök Zoltán (1996): A csanaki népfőiskola története. „Szülőföldünk” honismereti pályázat. (Kézirat)

Winkler Csaba (szerk.): A győr-ménfőcsanaki Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ évkönyve 1979-1999. Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ, Győr, 1999.

Borovszky Samu – Sziklay János (szerk.): Magyarország vármegyéi és városai: Magyarország monográfiája. 1896-1914. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Borovszky-borovszky-samu-magyarorszag-varmegyei-es-varosai-1/> Letöltve: 2021.12.06.

Galgóczi Károlyné (2010): Az író faluja Ménfőcsanak 1945-1970. Ménfőcsanaki Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ, Győr.

Ahová a gólyák is hazajárnak: a 850 éves Gyirmót múltja, jelene és jövőképe. Győr 2010.

A Magyar Vagon és Gépgyár Horgász Egyesület keretén belül alakult Horgászfalu Szövetkezet Alapszabálya é.n.

A Ménfőcsanak-Gyirmóti Művelődési Központ 2019. évi beszámolója és 2020. évi munkaterve

Bedy Vince: Gyirmót története. Győr 2013.

Élményszerző játszóházak az iskolai szünetekben. Marcaltáj 23. (2014) 1. sz. 10.

Falunap a közösségért. Marcaltáj 22. (2013) 1. sz. 6.

Idős emberek találkoztak, felidéztek élményeiket. Marcaltáj 26. (2017) 1. sz. 4.

Lanczendorfer Zsuzsanna – Balázs Livia: Ósdi állatosdi. Győr 1998.

Még az óvoda is zöldell a kertvárosban. Marcaltáj 27. (2018) 1. sz. 6.

Mozgalmas mindennapok a nyugdíjasklubban. Marcaltáj 27. (2018) 1. sz. 4.

Tenk Béla: Parasztfaluból-munkásfaluba: Gyirmót község monográfiája. Győr 1968.

Zilahi Tímea: Az első Gyirmóti Halászléfőző Verseny. Marcaltáj 20. (2011) 1. sz. 4.

Internes források

Credo Győr (2019): 70 éves a ménfői Nagyboldogasszony templom – 2019.02.05.

<https://www.youtube.com/watch?v=7j1aRGOngBA> Letöltve: 2021.11.15.

freefighterse.hu (2019): A Free Fighter Sportegyesület hivatalos honlapja.

<http://freefighterse.hu> Letöltve: 2021.05.18.

gyor.hu (2018): Pedagógiai program. [https://www.menfocsanakiovoda.hu/storage/92/](https://www.menfocsanakiovoda.hu/storage/92/Pedag%C3%B3giai-program-.pdf)

[Pedag%C3%B3giai-program-.pdf](https://www.menfocsanakiovoda.hu/storage/92/Pedag%C3%B3giai-program-.pdf) Letöltve: 2021.10.19.

gyor.hu (2021a): Nagyszabású óvodabővítés Ménfőcsanakon.

http://m.innovacio.gyor.hu/cikk/nagyszabasu_ovodabovites_menfocsanakon_1.html

Letöltve: 2021.10.25.

gyor.hu (2021b): Óvodabővítés. <http://onkormanyzat.gyor.hu/cikk/ovodabovites.html>

Letöltve: 2021.10.25.

gyorplusz.hu (2016): Népfőiskola és újság dr. Timaffy László példáját követve.

2016. 04.16. [https://www.gyorplusz.hu/egyeb/nepfoiskola-es-ujzag-dr-timaffy-peldajat-](https://www.gyorplusz.hu/egyeb/nepfoiskola-es-ujzag-dr-timaffy-peldajat-kovetve/)

[kovetve/](https://www.gyorplusz.hu/egyeb/nepfoiskola-es-ujzag-dr-timaffy-peldajat-kovetve/) Letöltve: 2021.11.03.

gyorplusz.hu (2018a): Kyokushin karate: a Fekete Párducok sikerei. 2018. június 4.

<https://www.gyorplusz.hu/egyeb/kyokushin-karate-a-fekete-parducok-sikerei/>

Letöltve: 2021.05.16.)

gyorplusz.hu (2018b): „Számomra túl gyors és sűrű ez a világ.”. 2018. április 9.

<https://www.gyorplusz.hu/egyeb/szalomra-tul-gyors-es-suru-ez-a-vilag/>

Letöltve: 2021.12.04.

gyorplusz.hu (2019): Gyalogoljunk együtt Győrben! 2019.05.07.
<https://www.gyorplusz.hu/egyeb/gyalogoljunk-egyutt-gyorben/> Letöltve: 2021.12.04.

gyorplusz.hu (2020a): Korszerűsítés a Ménfőcsanakai Bölcsődében – 2020.01.16.
<https://www.gyorplusz.hu/gyor/energetikai-korszerusites-a-menfocsanaki-bolcsodeben/>
Letöltve: 2021.11.08.

gyorplusz.hu (2020b): Megújult a ménfőcsanaki bölcsőde – 2020.08.27.
<https://www.gyorplusz.hu/gyor/megujult-a-menfocsanaki-bolcsode/>
Letöltve: 2021.11.08.

gyorplusz.hu (2021a): A madarak segítésére buzdít a képviselő. 2021. január 23.
<https://www.gyorplusz.hu/gyor/a-madarak-segitesere-buzdit-a-kepviselo/>
Letöltve: 2021.05.16.

gyorplusz.hu (2021b): Közösségi kert nyílik Ménfőcsanakon. 2021. március 19.
<https://www.gyorplusz.hu/gyor/kozossegi-kert-nyilik-menfocsanakon/>
Letöltve: 2021.05.16.

gyorplusz.hu (2021c): Lassan „beérik” a csanaki kert. 2021.05.11.
<https://www.gyorplusz.hu/gyor/lassan-beerik-a-csanaki-kert/> Letöltve: 2021.05.16.

gyorplusz.hu (2021d): Idén sem hervadnak el a lányok. 2021. 04.05.
<https://www.gyorplusz.hu/gyor/iden-sem-hervadnak-el-a-lanyok/> Letöltve: 2021.05.16.

gyorplusz.hu (2021e): Természetvédők is megjelentek a piacon. 2021.11.27.
<https://www.gyorplusz.hu/gyor/termeszetedok-is-megjelentek-a-piacon/>
Letöltve: 2021.11.30.

gyorplusz.hu (2021f): Pillantás a kertekbe. 2021.09.15.
<https://www.gyorplusz.hu/gyor/pillantas-a-kertekben/> Letöltve: 2021.11.27.

Győr Plusz TV (2016): Mobil tantermek 30 millióból – 2016. 10. 14.
<https://www.youtube.com/watch?v=9De0x7AeUn4> Letöltve: 2021.11.07.

iskolakertekert.hu (2021): Iskolakertekért-díj.
<https://www.iskolakertekert.hu/index.php/hu/iskolakert-halozat/iskolakertekert-dij>
Letöltve: 2021.12.09.

jaurinum.hu (2021): Magunkról, bemutatkozás. <https://jaurinum.hu/kapcsolat/>
Letöltve: 2021.12.04.

magyarkurir.hu (2019): Veres András püspökkel ünnepelték a ménfői templom felszentelésének jubileumát – 2019.08.29. <https://www.magyarkurir.hu/hazai/veres-andras-puspokkel-unnepeltek-menfői-templom-felszentelesenek-jubileumat>
Letöltve: 2021.11.15.

menfocsanak.egyhazkozseg.hu (2021a): Evangélikus kezdetek.
<https://menfocsanak.egyhazkozseg.hu/2021/09/22/alapitas/> Letöltve: 2021.12.16.

menfocsanak.egyhazkozseg.hu (2021b): Templomépítés.
<https://menfocsanak.egyhazkozseg.hu/2021/09/22/templomepites/>
Letöltve: 2021.12.16.

menfocsanak.egyhazkozseg.hu (2021c): Önállósodás
<https://menfocsanak.egyhazkozseg.hu/2021/09/22/onallosodas/> Letöltve: 2021.12.16.

menfocsanakiovoda.hu (2021a): Alapító okirat. <https://www.menfocsanakiovoda.hu/storage/93/Alap%C3%ADt%C3%B3-okirat.pdf> Letöltve: 2021.10.17.

menfocsanakiovoda.hu (2021b): Óvodánk története.
<https://www.menfocsanakiovoda.hu/o/ovodank-tortenete> Letöltve: 2021.10.22.

muszajegyvesulet.hu (2015): A Muszáj Természetvédelmi és Koordinációs Egyesület hivatalos honlapja. <https://www.muszajegyvesulet.hu/> Letöltve: 2021.05.16.

nagyboldogasszony.hu (2021a): Korábbi plébánosaink
<https://nagyboldogasszony.hu/plebania/> Letöltve: 2021.11.14.

nagyboldogasszony.hu (2021b): Történet – Ménfői Nagyboldogasszony templom.
<https://nagyboldogasszony.hu/tortenet/> Letöltve: 2021.11.14.

psamk.edu.hu (2021): A Györi Ménfőcsanaki Petőfi Sándor Általános Iskola és a Ménfőcsanaki Petőfi Sándor ÁMK történetének legfontosabb eseményei
https://psamk.edu.hu/?page_id=74 Letöltve: 2021.11.07.

ratz.hu (2021): Gyülekezettörténet. http://ratz.hu/lutheran/?page_id=14
Letöltve: 2021.12.16.

reformatus.hu (2016): Gyülekezetplántálás a dunántúli dombokon.
<https://reformatus.hu/egyhazunk/hirek/gyulekezetplantalas-a-dunantuli-dombokon/>
Letöltve: 2021.12.13.

reformatusok.blog.hu (2020): Kinyílik egy újabb ajtó.

https://reformatusok.blog.hu/2020/02/28/kinyilik_egy_ujabb_ajto

Letöltve: 2021.12.10.

szombathely-lutheran.hu (2021): Győr-Ménfőcsanak. Győr-Ménfőcsanaki

Evangelikus Egyházközség. [http://www.szombathely-lutheran.hu/egyhaztortenet/](http://www.szombathely-lutheran.hu/egyhaztortenet/egyhazi-kozseg/11-21.html?page=0,1)

[egyhazi-kozseg/11-21.html?page=0,1](http://www.szombathely-lutheran.hu/egyhaztortenet/egyhazi-kozseg/11-21.html?page=0,1) Letöltve: 2021.11.05.

bezeredj-kastely.hu (2021a): Baba-Mama Klub. [http://www.bezeredj-kastely.hu/hun/](http://www.bezeredj-kastely.hu/hun/baba-mama-klub.html)

[baba-mama-klub.html](http://www.bezeredj-kastely.hu/hun/baba-mama-klub.html) Letöltve: 2021.12.04.

bezeredj-kastely.hu (2021b): Bezerédj-kastély. [http://www.bezeredj-kastely.hu/hun/](http://www.bezeredj-kastely.hu/hun/bezeredj-kastely.html)

[bezeredj-kastely.html](http://www.bezeredj-kastely.hu/hun/bezeredj-kastely.html) Letöltve: 2021.12.05.

csanakiszentkereszt.hu (2021): Templom története.

<https://www.csanakiszentkereszt.hu/templom-es-az-egyhazi-kozseg-toertene>

Letöltve: 2021.12.05.

osboblatus.hu (2021): Beszámoló a Pannonhalmi dékánia ménfőcsanaki és

kismegyeri kirándulásáról [https://osboblatus.hu/dokumentumok/pelsoczi-judit-angela-](https://osboblatus.hu/dokumentumok/pelsoczi-judit-angela-beszamolo-pannohalmi-dekania-menfocsanaki-es-kismegyeri)

[beszamolo-pannohalmi-dekania-menfocsanaki-es-kismegyeri](https://osboblatus.hu/dokumentumok/pelsoczi-judit-angela-beszamolo-pannohalmi-dekania-menfocsanaki-es-kismegyeri) Letöltve: 2021.12.05.

Gyirmóti Rodeo Ranch honlapja <https://www.rodeoranch.hu/index.php>

Letöltve: 2022.01.05.

Magyar Vagon- és Gépgyár Horgászegyesület honlapja [http://www.mvg-horgasz.hu/](http://www.mvg-horgasz.hu/index.php)

[index.php](http://www.mvg-horgasz.hu/index.php) Letöltve: 2022.01.06.

Achilles park honlapja <http://achilles.hu/hu/a-parkrol/> Letöltve: 2022.01.06.

Pallerman Ferenc: A libalegelőtől a stadionig. [https://gyirmotfc.hu/megerkezett-kelep-](https://gyirmotfc.hu/megerkezett-kelep-a-gyirmoti-sarga-golya/)

[a-gyirmoti-sarga-golya/](https://gyirmotfc.hu/megerkezett-kelep-a-gyirmoti-sarga-golya/) Letöltve: 2022.01.05.

Személynévmutató

- Ádám József 61
Akkermann Katalin 49
Árpásiné Nagy Andrea 31
Bády Izidor 11
Baksa Kálmán 33
Bálint gazda 71
Balogh Imre 116
Barsi Ernő 27,46,67,88,
Bartók Ferenc 53,55
Báthy Tamás 48,
Bedegi család 12
Bedy Vince 77,79,88,
Benda Kálmán 66
Bezerédj család 13,14,
Bezerédj Ignác 14,
Bódis Beatrix népművelő 45
Bóka Ferenc 117,
Bokor Gyuláné 27,
Bokor Gyuláné Mariann 49,
Borbély Jánosné 92
Boros Dezső 33
Boros Ferencné 24
Borsa Antal 54
Borsa Schutzbach Antal 57
Botond atya 55
Böjte Attila 120
Bölcsné Marika 96
Bósi Szabó László 126
Budaházi Judit 35
Buza Vilmos 45
Csendes Béla 67
Denk Gusztávné 14,58,
Dernóczi Judit 24
Dóka Zsuzsa 126
dr. Balázs Tamás atya 59,105,
dr. Barsi Ernő 27,45,67,88,
dr. Bedy Vince 88
dr. Lanczendorfer Zsuzsanna 88,
Dr. Medgyasszay László 67
Dr. Szakálné Doktor Éva 33
Dr. Szemeti Norbert 91
Dr. Timaffy László 27,46,66-67,
Dr. Torda István 24
Dr. Vönöczki Gyula Fábrián plébános 54
Dr. Zsilavi Fábriánné 66,68,
Dr. Zsilavi Fábriánné 66
Eklics Imre 115
Enyingi család 13
Erbele László 117
Erdélyi József 48
Esterházy család 13
Fekete Dénes 43
Forrai Botond 54-55
Fülöp Imre 44

Gaál Károly 67
Galambos István 117
Galambos László 116
Galgóczi Erzsébet 15,
Galgóczi Károlyné 15,67,
Gergely Gyula 33
Gotterhalt Imre 116,117
Gotterhalt László 116,117
Grábics Márton 80,
Greznár Zoltán cigányprímás 126
gróf Eszterházy Ferenc 14
gróf Zichy Ferenc 52
Gyirmóti család 78
Hegedüs Róbert 51
Hegy György 56
Hegy Iván 120
Heister császári tábornok 78
Horváth Ernő 118
Horváth Ferenc 118
Horváth László 119
Horváth Róbert 48
Horváth Sándor 116
Horváth Tamás Ariel 48
Horváth Tibor 113
II. Henrik 12
Illés Csaba 121
Incze pápa 13
Inhaizer Károlyné 92
Inhauzer Jenő 116
Ittész János püspök 62
Jalics Rezső 117
Józsa János 33
Józsa Mihály 56
Juhász Gyula 67
K. Szabó Tiborné 99-101
K. Szabó Tiborné Marika 96,98,
Káldi Barna 61
Király Genovéva 74
Klausz Regina 80
Klauz Balázs 74
Knauz Ferenc 116
Koncz Dániel 48
Koncz Nóra 70
Konczné Gyánó Andrea 93
Konrád királyi jobbágy 12
Korsós Jánosné 27,31
Kovács Zoltán 117
Kozma Zuzsanna 49
Körtl János 117
Kövér Emese 50
Kupi János 58
Laborczy Zoltán 61,63
Laki Balázs 120
Liszka József 67
Lőrinc László 116
Ludvig Nicolette 49
Lung Sándor 116
Mátrai atya 104
Ménmarót 12,
Mészáros Lászlóné 31
Molnár István 117
Molnár József 106
Molnár László 119
Monspart Sarolta 50
Mórocz József 35
Nagy Emilné 50-51
Nagy Jánosné 45
Nagy Róbert 117
Nemes Lajosné 31
Németh Antal 48
Németh Dénes 33
Németh Janka 49
Németh Lászlóné31
Németh Mihályné 62

Németh Sándor 44
 Nyári Ernőné 31
 Nyáry család 13
 Pallerman Ferenc 116-117
 Papp Kálmán győri megyés püspök 57
 Pécsinger János 61
 Percze Sándor 63
 Peter Fischer és felesége 55
 Pintér András 44
 Pocsay Gábor 41
 Poky család 13
 Polyák Gábor 120
 Pongrácz Máté 63
 Pongrácz Rozália 33
 Radics Rudolf 116
 Radnai Mihály 95
 Rendi Andor 54
 Réthy Gyula 57
 Sajghó főapát 52
 Sándor Gábor 59
 Sasvári Gyula 46
 Schogg Kristóf 52
 shihan Laczkovits Richárd 69
 Sklánicz Vince 15
 Sósai Masutatsu Oyama 68
 Strauszné Motyovszky Sarolta 24
 Sulyok Vince író 15-16,67
 Szabó Béla 59
 Szabó Csaba 120
 Szabó Gyula Jenő 67
 Szabó János 15
 Szabó Jenő 92,97,127
 Szalay Zoltánné 24
 Szarvas Imre 117
 Szász Kitti 127
 Szávay Gyula 66
 Szekér testvérek 117
 Szekeres Bónis 65
 Sente István 117
 Sente Zoltán 117
 Szilbekné Cseh Györgyi 33
 Szinetár Dóra 128
 Szórádi Árpád 51
 Szőcsei István 117
 Takács Géza 12,33,
 Tenk Béla 88
 Tenk Kázmér 117
 Timaffy László 27, 46
 Tímár Ferenc 126
 Tímár Sándor 116
 Tímár Viktor 116
 Torma Béláné Ica 103,105
 Tóth Márta 24
 Tóth Szilárd 111
 Török család 13
 Trajtler Gábor 61
 Vági Miklós 113
 Varga Béla 95
 Varga József 56,59,117
 Vas Csaba 117
 Vas Lajos 95
 Végh Ernő 117
 Végh István 11
 Vető Anna 80
 Vida Gyula 116
 Vida Rudolf 116
 Vizler Ferenc 117
 Vizler László 116-117
 Vizler Tibor 117
 Wolf Pál Péter plébános 127
 Zápolya család 13
 Zilahi Tímea 87
 Zsoldos György 53

Testületi név mutató

ÁFÉSZ 14
Állami általános iskola 32--33
Általános Gimnázium és Mezőgazdasági Szakközépiskola 34
Aranylók Klubja 51
Árpádházi Szent Margit Evangelizációs Központ 66
Baba-Mama klub 49, 80
Bercsényi DSE On-Ok íjász szakosztály 113
Bezerédj Kórus 46, 128
Bezerédj-kastély 15--16, 19, 21 28, 37, 42, 44-45, 48-51, 56, 83, 133, 139
Bezerédj-kápolna 43, 137
Csanaki Gazdakör 65
Csanaki Római Katolikus Egyházközség 52
Csanaki Római Katolikus Elemi Népiskola 31
Csengetés 36
Denk-kúria 14
Diákönkormányzat 36
Dolgozók Általános Iskolája esti tagozat 34
Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi Tér Ménfőcsanakai Fiókkönyvtára 42
Dr. Torda István Óvoda és tagóvodái 29, 93
Dunántúli Református Egyházkerület 64
Fertő-Hanság Nemzeti Park Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet 81
Free Fighter Sportegyesület 68-69
Galántai Horgász Egyesület (Szlovákia) 124
Gyalogló Klub 50
Gyereklklub/Élményszerző játszóház 100
Gyirmót SE 118
Gyirmóti Általános Művelődési Központ 79,92-93,95
Gyirmóti ÁMK 92,

Gyirmóti labdarúgó klub 114,118
Gyirmóti Lakossági Információs Iroda és a Ménfőcsanak Óvoda Gyirmóti
Tagóvodája 84,86,
Gyirmóti Művelődési Ház 42,83,85,97,101,126-127
Gyirmóti nyugdíjasklub 96
Gyirmóti Tagóvoda 29,30,84,
Gyirmóti Teleház, Sport, Szabadidő és Ifjúsági Egyesület 124,
Gyógytorna klub 100,
Győr Megyei Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága Művelődésügyi Osztály 34
Győr Városi Tanács Egészségügyi Osztálya 21
Győri Dózsa 117
Győri Ménfőcsanak Petőfi Sándor Általános Iskola 38-40,
győri önkormányzat 62
Győri Postás 117
Győri Tankerületi Központ 39
Győri Városszépítő Egyesület 59
Győriek Egészségéért Közhasznú Egyesület 50
Győr-Ménfői Római Katolikus Plébánia 57,
Győr-Moson vármegye közigazgatási bizottsága 32
Győr-Soproni Evangélikus Egyházmegye, 62
Győrújbarát-Ménfőcsanak Missziói Egyházközség 64
Hazafias Népfront 44
Hegyalja újság 36,67
Horgászfalu Szövetkezet 122
Jaurinum Győri Történeti Társaság 47
Kertvárosi Közoktatási Főigazgatóság 29,38,42,
Kertvárosi Móricz Zsigmond Általános Iskola Ménfőcsanak Petőfi Sándor
Általános Iskolája 39
Községi Tanács 25,92
Liszt Ferenc Zeneiskola és Alapfokú Művészeti Iskola 40
Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség 66,
Magyar Vagon és Gépgyár Horgász Egyesület (MVG Horgász Egyesület) 122
Manóvár Óvoda 30
Marcal Tánc- és Népművészeti Egyesület 73
Mária Kongregáció, az Élő Rózsafüzér Társulat és a Katolikus Legényegylet és
Leánykör 56
MDF 67

Meixner-munkaközösség 40
Ménfőcsanak-Gyirmóti Művelődési Központ 42,83,
Ménfőcsanaki Aránygrádics (tehetségpont) 40,
Ménfőcsanaki Bezerédj Modellező Klub 48,72,
Ménfőcsanaki Dalkör 45
Ménfőcsanaki Kertbarát Kör 43
Ménfőcsanaki Kyokushin Karate Dojo 68-69,
Ménfőcsanaki Művelődési Ház 42,83,
Ménfőcsanaki Népfőiskola 65,67,
Ménfőcsanaki Népfőiskola Egyesület 68
Ménfőcsanaki Nyugdijas Klub 45
Ménfőcsanaki Óvoda 24,26,28-31,69,84,93-94,
ménfőcsanaki Részönkormányzat 62,79,90,95,98,
Ménfői Evangélikus Elemi Iskola 32
Ménfői Ifjúsági Kórus 59
Ménfői Közösségi Házként (MénKöHáz) 58
Ménfői Római Katolikus Egyházközség 55,58-59,
Ménfői Római Katolikus Elemi Iskola 31
Mezőgazdasági Továbbképző Iskola 34,
Minisztertanács 20
Muszaj Természetvédelmi Koordinációs Egyesületet 70
Nagyboldogasszony templom 140
Női torna klub 100
Nőklub 96, 99
Pannonhalmi Főapátság 53,66
Pápai Református Egyházmegye 64
Petőfi DSK 35
Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ 28, 37-38, 42
Rába MVG. 122
Rákóczi Híradó 36
Római Katolikus Elemi Iskola 14
Sokoró RC Modell Közhasznú Sportegyesületet 72
Sulyok Vince Irodalmi Emlékhely 16, 42
Szent Antal-szobor 56, 133
Szent Kereszt Plébánia Ménfőcsanak 53-54, 152
Szent Mária Magdolna-kápolna 56, 58
Tábori majális 36

Teleház Sport Szabadidő és Ifjúsági Egyesület 88, 124
Törekvés Sport Club 15
TSZ 11,122
Városi Tanács 21
Viktória Lovasklub Rodeo Ranch 106,111-113
Világosvár Tagóvoda 30
Vöröskereszt 88

Tartalomjegyzék

AJÁNLÁS.....	7
BEVEZETÉS	9
1. MÉNFŐCSANAKI VÁROSRÉSZ TÖRTÉNETE	11
2. A MÉNFŐCSANAKI VÁROSRÉSZHEZ KÖTÖDŐ KÖZÖSSÉGEK BEMUTATÁSA	19
Városrészi köznevelési, közoktatási intézmények közösségei	20
A ménfőcsanaki kulturális intézmény keretein belül működő közösségek ..	42
A városrészben működő egyházak	52
További, a városrészben működő civil közösségek	65
3. GYIRMÓT VÁROSRÉSZ TÖRTÉNETE	77
4. GYIRMÓT VÁROSRÉSZ KÖZÖSSÉGI ÉLETÉNEK ÉS KÖZÖSSÉGEINEK BEMUTATÁSA	82
A Ménfőcsanak-Gyirmóti Művelődési Központ bemutatása	82
A közösségi élet bemutatása.	84
A közösségi élet szereplői: a gyirmótiak.	90
A gyirmóti városrészhez kötődő közösségek bemutatása	92
A gyirmóti kulturális intézmény keretein belül működő közösségek	96
További, a városrészben működő civil közösségek	106
A közösségi élet további színterei, rendezvényei Gyirmóton	125
ÖSSZEGZŐ GONDOLATOK	129
FÉNYKÉPEK, DOKUMENTUMOK	131
FORRÁSOK, HIVATKOZÁSOK	169
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	173
SZEMÉLYNÉVMUTATÓ.....	180
TESTÜLETI NÉV MUTATÓ	183

